

VÕRU LINNA TERVISEPROFIIL

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

VÕRU 2012

EESSÕNA

Tervis on inimese kõige hinnalisem vara, mille eest hoolitsemine nõuab igaühelt üksikuna ja ühiskonnalt tervikuna igapäevast panustamist. Oluline on seejuures teada, millises seisus meie tervis on ja kas me teeme selle hoidmiseks õigeid tegusid.

„Võru linna terviseprofiil“ on esmakordselt koostatud dokument, mis annab üldistatud ülevaate Võru linna elanike tervisenäitajatest ja toob välja tähtsamad asjaolud, mis inimeste tervist mõjutavad.

See dokument võtab kokku ja loob seosed omavalitsuse elanike tervist mõjutavate eri faktorite vahel ja näitab, kuidas üks või teine investeering või otsus mõjutab meie igapäevast füüsilist heaolu. Terviseprofiil on oluline lähtematerjal edasise tegevuse planeerimiseks tervishoiu valdkonnas.

Omavalitsuse tegevus elanike tervisliku heaolu tagamisel võib laiemas plaanis jagada kaheks. Ühelt poolt tuleb Võru linnal pakkuda inimestele kvaliteetseid võimalusi oma tervise eest hoolitsemiseks ja teisalt tagada valmisolek andmaks vajalikul hetkel professionaalset arstiabi.

Mõlemas valdkonnas on saavutatud edu. Viimase kümnekonna aasta jooksul on Võru linna investeeringud suures osas tehtud just sportimisvõimaluste avardamiseks. Selle kõrval on parandatud võimalusi oma vaba aega tervisliku liikumisega sisustada – näiteks jalutada Tamula rannas või sörkida Kubijametsarajal.

Professionaalse arstiabi tagavad Võru inimestele perearstid ja ööpäevase arstivalvega Lõuna-Eesti haigla, kuhu riik on teinud märkimisväärse investeeringu parandamiseks haigla õendus- ja hooldusravi osakonda.

Et taset hoida ja seda parandada, tuleb meil õigesti hinnata enda sooritusvõimet ja seada realistlikud eesmärgid.

Terviseprofiili koostamist on rahastatud Euroopa Sotsiaalfondi programmi „Tervislikke valikuid toetavad meetmed 2012“ raames.

Head lugemist!

Tarmo Piirmann

Võru abilinnapea

SISUKORD

EESSÕNA.....	2
I ÜLDANDMED	6
1.1 Võru linna üldiseloostus	6
1.2 Võru linna rahvaarv.....	6
1.3 Võru linna asustustihedus	7
1.4 Rahvastiku rahvuslik jaotus.....	8
1.5 Rahvastiku soo- ja vanusjaotus	9
1.6 Elussünnid.....	9
1.7 Loomulik iive.....	10
1.8 Surmad	11
1.9 Kohaliku omavalitsuse eelarve.....	12
1.10 Tulumaksu laekumine	13
1.11 Elussünnid ema vanuse järgi.....	14
1.12 Sisse- ja väljaränne ning rändesaldo	14
1.13 Esmahaigestumuskordaja pahaloostlustesse kasvajatesse	15
1.14 Esmahaigestumuskordaja tuberkuloosi	16
1.15 Vereringeelundite haiguste esmahaigusjuhud Võru maakonnas.....	16
1.16 Vigastuste ja traumade esmahaigusjuhud Võru maakonnas	17
1.17 Laste surmad	17
1.18 Standarditud suremuskordaja 100 000 elaniku kohta vereringeelundite haigustesse, pahaloostlustesse kasvajatesse ja välispõhjustesse	18
1.19 Demograafiline tööturusurve indeks	18
II SOTSIAALNE SIDUSUS JA VÕRDESED VÕIMALUSED.....	19
2.1 Tööturu situatsioon.....	19
2.2 Toimetulek	23
2.3 Kaasatus kogukonna tegevustesse	33
III LASTE JA NOORTE TURVALINE NING TERVISLIK ARENG	37
3.1 Õpilaste arv haridusasutustes.....	37
3.2 Koolikohustuse täitmine	39
3.3 Noorte süüteod.....	39
3.4 Laste ja noortega tegelevad asutused	41

3.5 Lastele ohutu elu- ja õpikeskkond	42
3.6 Kooli / lasteaia tugiteenuse olemasolu	42
3.7 Kohaliku omavalitsuse initsiatiiv ja toetused tagamaks teenuste kättesaadavust.....	44
3.8 Laste subjektiivne tervisehinnang.....	47
3.9 Kehaline aktiivsus ja kehakaal.....	48
3.10 Sõltuvusained.....	49
IV TERVISLIK ELU-, ÕPI- JA TÖÖKESKKOND	50
4.1 Tervist edendavad töökohad	50
4.2 Tervist edendavad lasteaiaid	51
4.3 Tervist edendavad koolid	51
4.4 Huvitegevuse ja vaba aja veetmise kohad	52
4.5 Üldkasutatavad spordirajatised ja terviserajad	53
4.6 Üldkasutatavad spordirajatised ja terviserajad	54
4.7 Transport ja teedevõrk.....	54
4.8 Keskkonna mõjurid.....	55
4.9 Kuriteod.....	57
4.10 Liikluskuriteod ja –õnnetused	58
4.11 Tulekahjud.....	59
4.12 Alkoholi müüvad kauplused	60
4.13 Kohaliku omavalitsuse alkoholipoliitika	60
4.14 Tööõnnetused	61
V TERVISLIK ELUVIIS.....	61
5.1 Tervisealase teabe kättesaadavus	61
5.2 Tervislikku eluviisi toetavad üritused paikkonnas.....	62
5.3 Subjektiivne tervise enesehinnang	62
5.4 Füüsiline aktiivsus	63
5.5 Ülekaaluliste/rasvunute osakaal	63
5.6 Alkoholi tarbimine.....	64
5.7 Suitsetamine	65
5.8 Kondoomi kasutamine	65
VI TERVISETEENUSED	66
6.1 Tervishoiuteenused.....	66
6.2 Nõustamisteenuste kättesaadavus.....	67
VII TERVISEPROFIILIST TULENEVAD TEGEVUSSUUNAD VÕRU LINNAS	69

VÕRU LINNA TERVISEPROFIIL

7. 1 Eesmärgid.....	69
7.2 Probleemid, eesmärgid ja lahendused.....	69
KOKKUVÕTE.....	77
TÄNUD	78

I ÜLDANDMED

1.1 Võru linna üldisloomustus

Võru linn asub Võru maakonna põhjaosas Haanja ning Otepää kõrgustiku vahel kulgevas Hargla-Võru orundis.

Võru linna pindala on 13,24 km².¹

Võrdluseks Võru maakonna pindala on 2 305,44 km².²

Foto nr 1. Võru linna aerofoto. Fotograaf: Maidu Jaanson.

1.2 Võru linna rahvaarv

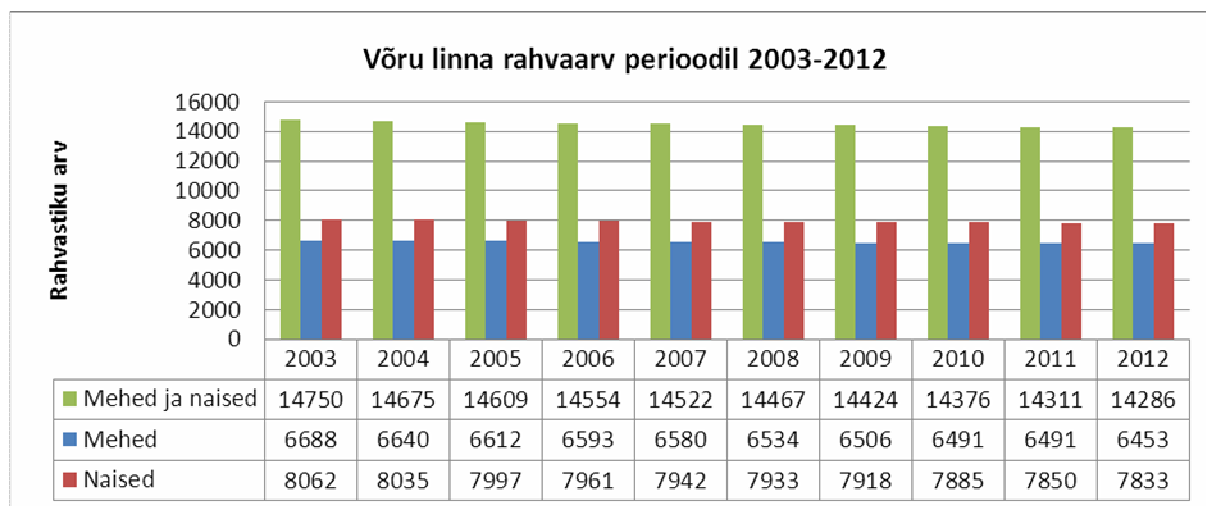

Diagramm nr 1. Võru linna rahvaarv perioodil 2003–2012. Allikas: Statistikaamet.

¹ Statistikaameti andmetel 1. jaanuari 2012. aasta seisuga.

² Statistikaameti andmetel 1. jaanuari 2012. aasta seisuga.

Lähtudes diagrammis number 1 esitatud andmetest on Võru linna rahvaarv perioodil 2003–2012 olnud pidevas langustrendis. Võrreldes 2003. aastaga on Võru linna rahvaarv langenud 2012. aastaks 1350 inimese võrra. Selle on põhjustanud peamiselt negatiivne iive, aga ka linlaste väljaränne, mis enamjaolt on põhjustatud sobiva töökoha leidmisest väljaspool Võru linna territooriumi.

Diagrammilt number 1 võib veel välja lugeda, et Võru linna rahvaarv on feminiinne. Naiste arv Võru linnas on meeste arvust umbes 1000 inimese võrra suurem, moodustades ligikaudu 20%-lise ülekaalu meeste rahvaarvust, mis on aastate lõikes püsinud stabiilne.

1.3 Võru linna asustustihedus

Võru linna asustustihedus on 2012. aasta seisuga 1 079 elanikku km² kohta, mida iseloomustab diagramm number 2. Võru naabermaakonnas asuvas Valgas, mille pindala on Võru linnast veidi suurem, elab 2012. aasta 1. jaanuari seisuga ühel ruutkilomeetril 820 inimest. Sellest järeldub, et Võru linn on suhteliselt

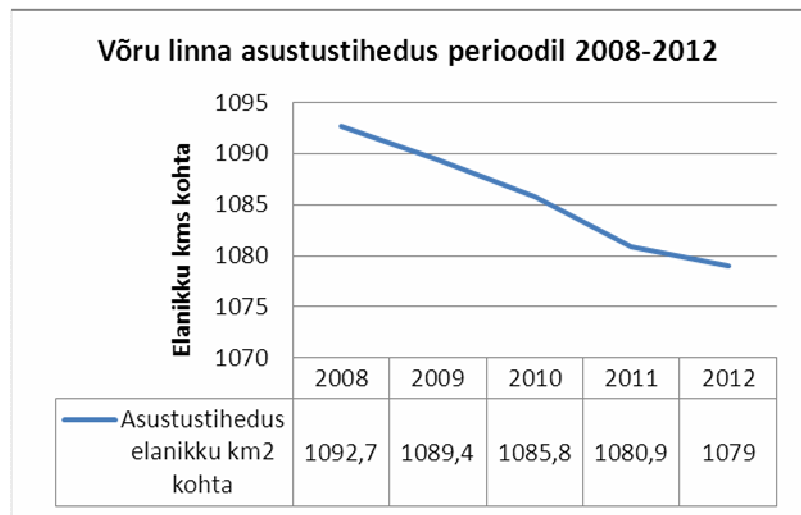

Diagramm number 2. Võru linna asustustihedus perioodil 2008–2012. Allikas: Statistikaamet.

rahuldava asustustihedusega, kuigi suuresti tänu linna rahvastiku vähenemisele on perioodil 2008–2012 kahanenud ka asustustihedus.

Võru linna rahvastikutiheduse ruutkaart, 31.03.2000

Joonis number 1. Võru linna rahvastikutiheduse ruutkaart. Allikas: Statistikaamet

Võru linn on maakonna keskusena kõige arvukama elanikkonnaga omavalitsusüksus. Jooniselt number 1 lähtub, et rahvastik pole Võru linna territooriumil väga tihedalt paigutunud.

Linna territooriumil leidub hulganisti alasid, kus rahvaarv 500 m x 500 m ruudu kohta on 0. Seda eriti Võru linna läänepoolsemal territooriumil.

1.4 Rahvastiku rahvuslik jaotus

Võru maakonna rahvastikust moodustavad enamuse eestlased. Diagrammilt number 3 võib näha, et perioodil 2000–2012 on eestlaste osakaal Võru maakonna rahvastikust aina kasvanud. Samas pole eestlaste osakaalu suurenemine rahvastikus olnud märkimisväärne, vaid pigem on see jäänud stabiilseks: kümne aastaga on kasv olnud 0,47%.

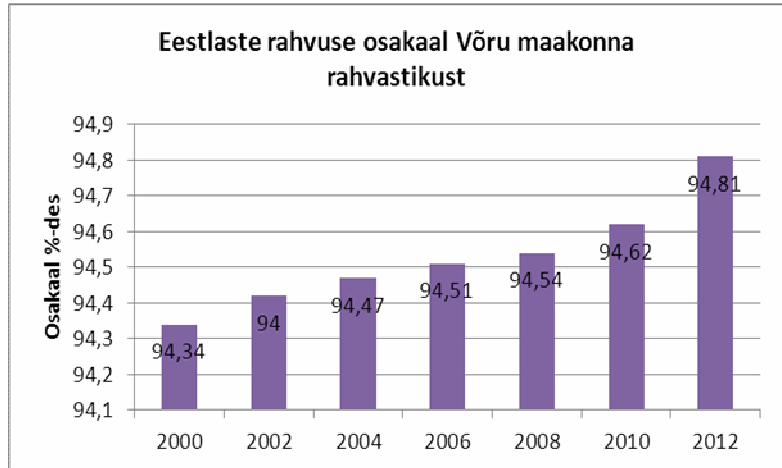

Diagramm nr 3. Eestlaste rahvuse osakaal Võru maakonna rahvastikust. Allikas: Statistikaamet.

Teiste rahvuste esindajatest Võru maakonnas moodustavad kõige suurema osakaalu vene rahvusest inimesed. Diagrammilt number 4 on näha, et nende osatähtsus Võru maakonnas moodustab veidi üle 4%. Teisel kohal on ukrainlased, kellele järgnevad soomlased ja valgevenelased. Kui soomlaste puhul võib öelda, et enamjaolt on tegemist inimestega, kes on seoses kinnisvara soetamisega või

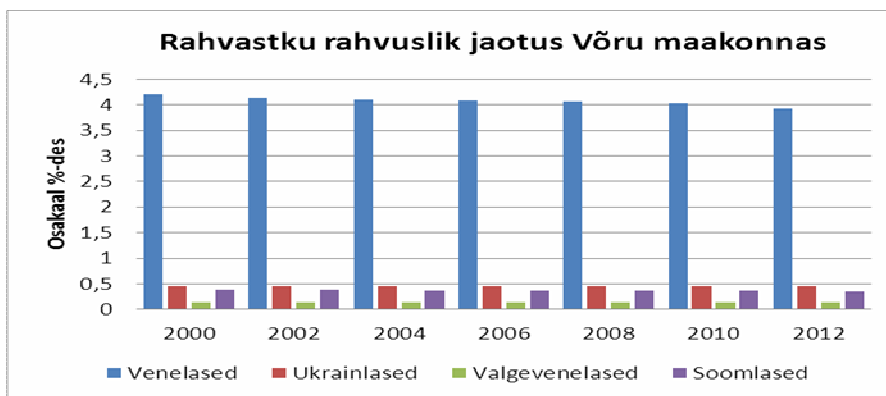

Diagramm nr 4. Rahvastiku rahvuslik jaotus Võru maakonnas. Allikas: Statistikaamet.

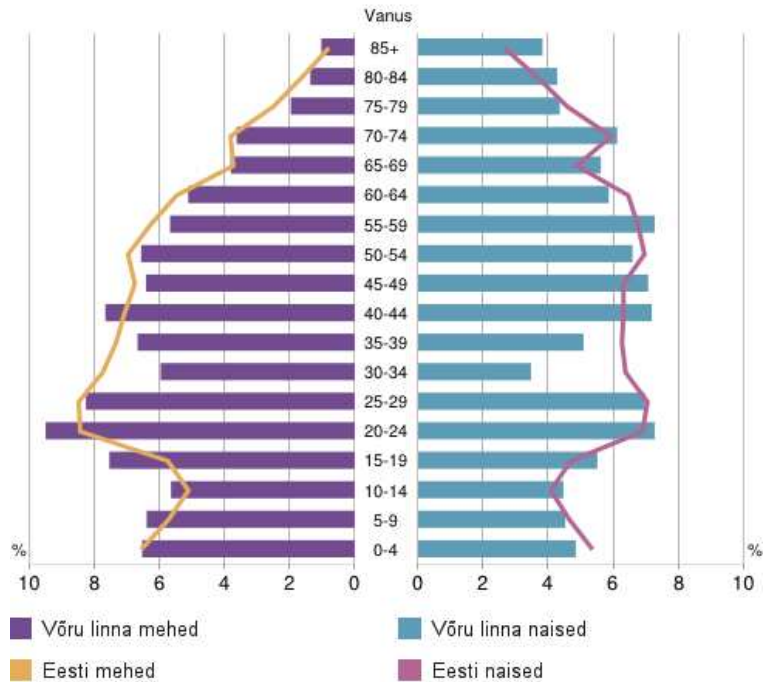
töökohaga leidnud endale Võru maakonnas elupaiga, siis ukrainlaste, valgevenelaste ja venelaste kohta seda enamjaolt öelda ei saa. Suuremalt osalt on tegemist inimestega, kes on elanud Võru maakonnas sellest ajast,

kui Eesti kuulus NSV Liidu koosseisu.

1.5 Rahvastiku soo- ja vanusjaotus

Jooniselt number 2 järeldub, et võrreldes Eesti rahvastikupüramiidiga on Võru linna rahvastik sellega kuni 29. eluaastani üpris sarnane. Erinevus tekib 30.–39. eluaastates naiste ja meeste seas, kes moodustavad Võru linna rahvastikus väiksema osamäära kui Eesti rahvastikupüramiidis. Üle 40. aastaste meeste osakaal on Võru linnas sarnane Eesti rahvastikupüramiidiga, kuid üle 40. aastaste naiste osakaal on suurem kui Eesti puhul. Üldkokkuvõttes on Võru linna naiste osakaal peaaegu igas vanuserühmas kõrgem naiste osatähtsusest Eesti rahvastikupüramiidis. Erinevus tuleneb vanemaaliste naiste ehk 80. aastaste ja vanemate osas, kelle osatähtsus Võru linna rahvastikust on märkimisväärselt suurem kui kogu Eestis. Üldkokkuvõttes on Võru linna rahvastik nooremaaliste osas maskuliinne, mis vanemaaliste puhul muutub feminiinseks.

Võru linna rahvastikupüramiid, 1. jaanuar 2012

Joonis nr 2. Võru linna rahvastikupüramiid 1. Jaanuari 2012 seisuga. Allikas: Statistikaamet.

1.6 Elussünnid

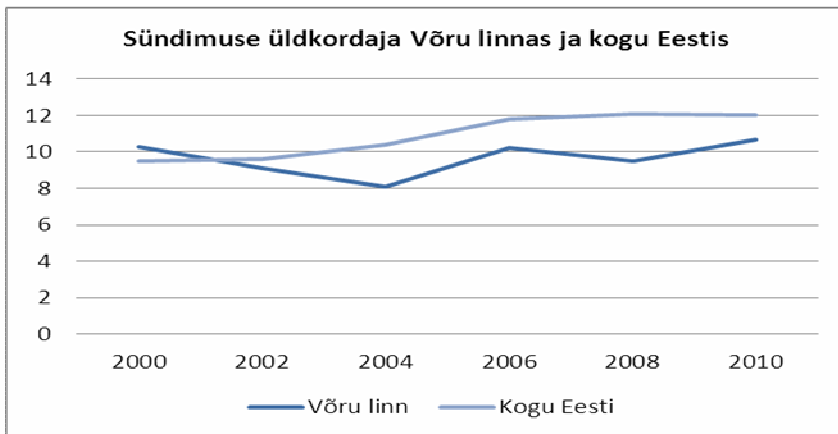

Diagramm nr 5. Sündimuse üldkordaja Võru linnas ja kogu Eestis. Allikas: Statistikaamet.

Võrreldes kogu Eesti trendiga on Võru linna sündimuse üldkordaja märksa väiksem, mis joonistub välja diagrammilt number 5. Selle üks põhjustest võib olla Võru linna elanikkonna moodustavate

sünnitusealiste naiste väike osatähtsus. Lisaks ka sünnitusealiste naiste ebapiisav sotsiaalne tagatis, mis takistab neil perekonda loomast. Sellegipoolest on Võru linna sündimuse üldkordaja trend viimastel aastatel olnud kasvav, kui arvestada Eesti üldist sündimuse üldkordajat, mis viimastel aastatel on jäänud pigem stabiilseks.

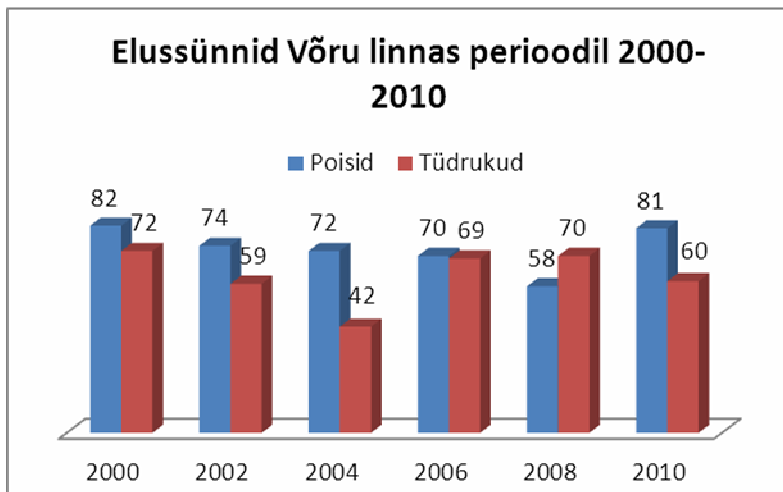

Diagramm nr 6. Elussünnid Võru linnas perioodil 2000–2010. Allikas: Statistikaamet.

Perioodil 2000–2010 sündis Võru linnas arvuliselt rohkem poisslapse kui tüdrukuid. Käsitletaval perioodil on ainult 2008. aastal sündinud vähem poisslapse kui tüdrukuid, mil poisslaste sündide arv ületas tüdrukute oma 12 sünni võrra. Diagrammilt number 6 lähtub, et poisslaste sündide ülekaal moodustab peaaegu igal aastal vähemalt kümne sünni võrra tüdrukute sündidest.

1.7 Loomulik iive

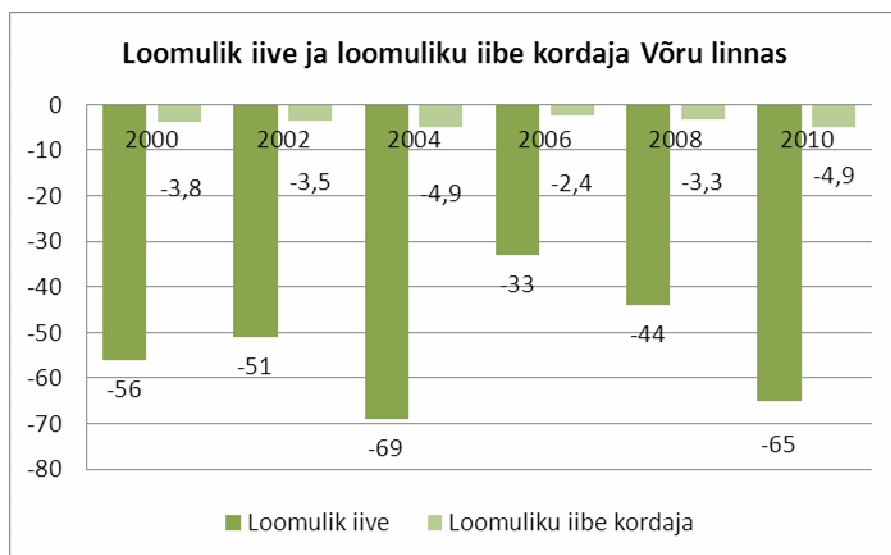

Diagramm nr 7. Loomulik iive ja loomuliku iibe kordaja Võru linnas. Allikas: Statistikaamet.

Käsitletud perioodil pole ühelgi aastal Võru linna iive positiivne olnud, mida tõestab diagramm number 7. Kõige lähemal on Võru linna loomulik iive positiivsele olnud 2006. aastal kui linna loomulik iive oli -33 . Madal loomulik iive võib ühe põhjusena tuleneda

sellest, et Võru linna rahvastik on vananev, mistõttu sünnitusealiste naiste arv on väike. Sealjuures vananevast rahvastikust tuleneb ka kõrgem suremustase.

Võrreldes kogu Eesti loomuliku iibe kordajat Võru linnaga, on Eesti puhul olukord märksa positiivsem. Erinevalt Võru linnast on Eestis käsitletud perioodi ühel aastal loomuliku iibe kordaja ka positiivne olnud, mida näitab diagramm number 8. Üldiselt on Eesti keskmine loomuliku iibe kordaja Võru linnaga võrreldes olnud märksa positiivsem.

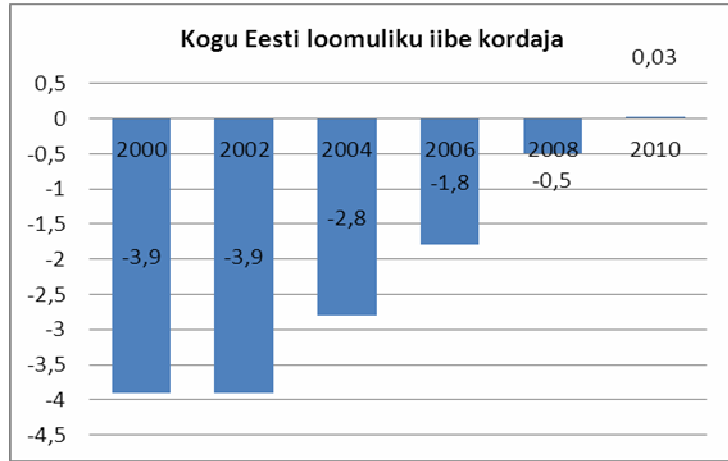

Diagramm nr 8. Kogu Eesti loomuliku iibe kordaja. Allikas: Statistikaamet.

1.8 Surmad

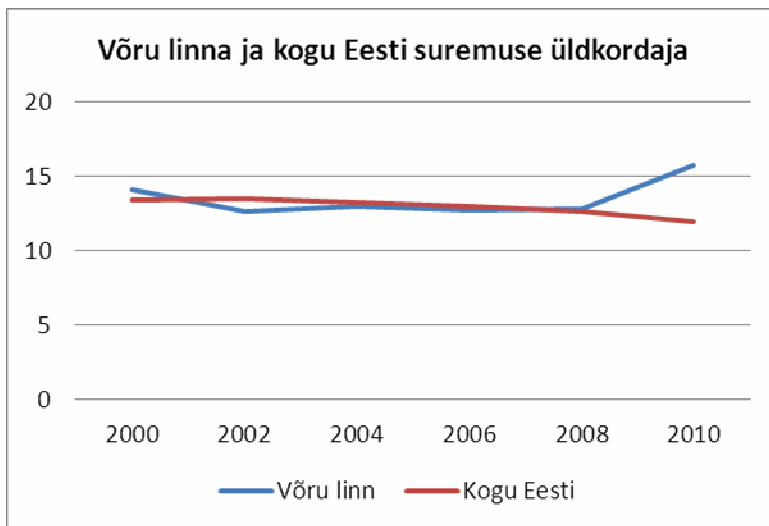

Diagramm nr 9. Võru linna ja kogu Eesti suremuse üldkordaja. Allikas: Statistikaamet.

Kuni 2008. aastani võib Võru linna suremuse üldkordajat pidada võrdväärseks kogu Eesti suremuse üldkordajaga, mis joonistub välja diagrammilt number 9. Pärast 2008. aastat on Võru linna suremuskordaja läbi teinud suure tõusu, ulatudes peaaegu 16-ni. Samas kui kogu Eesti üldine suremuskordaja on jäänud ligikaudu stabiilseks ning viimastel aastatel isegi veidi

langenud. Võru linna ja Eesti erinevus võib olla eelkõige põhjustatud Võru linna vanemast elanikkonnast.

Diagrammilt number 10 võib järeldada, et Võru linnas on surmade arv meessoost isikute seas kõrgem. Ainult 2006. aastal suri rohkem naissoost Võru linnasi, kuid vaid kuue surma võrra. Meessoost kodanike surma ülekaalukus võib ühe põhjusena olla tingitud meeste ebatervislikest harjumustest, suuremast tõenäosusest sattuda erinevatesse õnnetustesse ning raske füüsilise töö tegemisest.

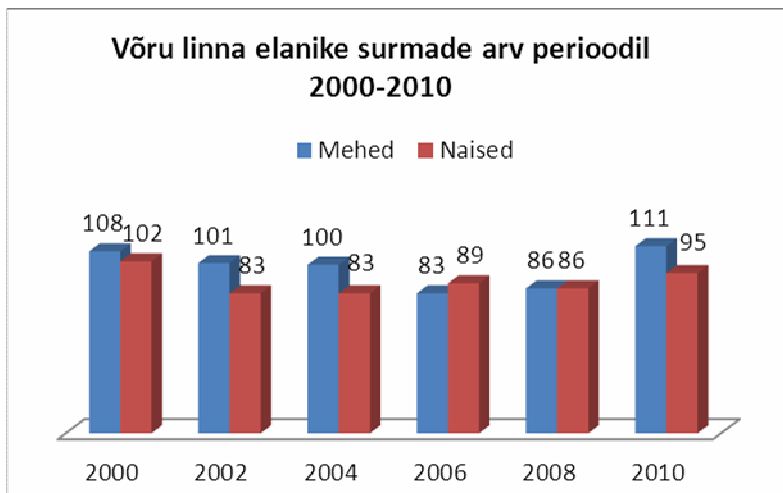

Diagramm nr 10. Võru linna elanike surmade arv perioodil 2000-2010. Allikas: Statistikaamet.

1.9 Kohaliku omavalitsuse eelarve

Perioodil 2000–2010 on Võru linna eelarve jõudsasti kasvanud ulatudes 2008. aastal peaaegu 15 miljoni euroni. 2008. aastat iseloomustab ka majanduskasv, mistõttu kohalikel omavalitsustel oli suurem tulubaas. Pärast 2008. aastat on linna eelarve olnud langustrendis

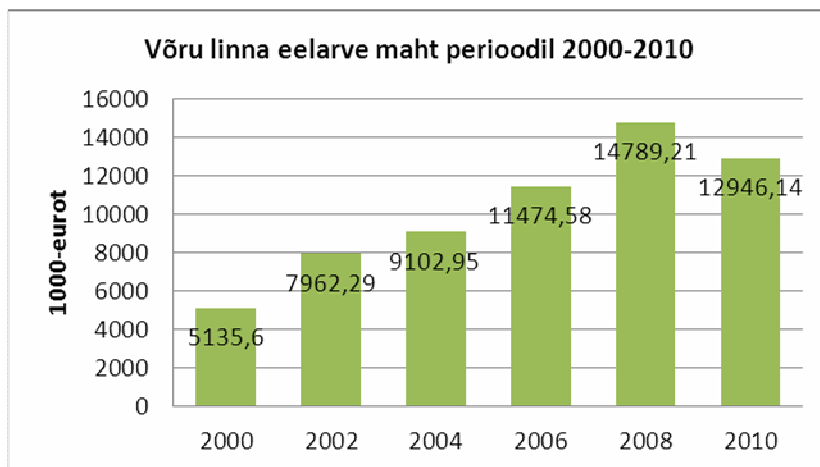

Diagramm nr 11. Võru linna eelarve maht perioodil 2000-2010. Allikas: Statistikaamet.

vähenedes ligikaudu 13 miljoni euroni, mida iseloomustab ka diagramm number 11. Üldiselt võib järeldada, et mida paremini läheb riigi majandusel, seda suurem on Võru linna eelarvemaht, kuna see sõltub suurel määral riigi poolt eraldatavatest vahenditest.

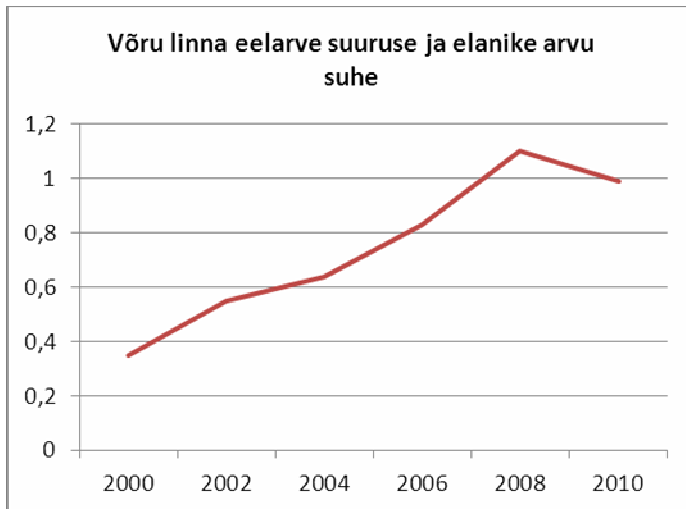

Diagramm nr 12. Võru linna eelarve suuruse ja elanike arvu suhe. Allikas: Statistikaamet.

Seoses Võru linna eelarve kasvuga ja sealjuures elanikkonna vähenemisega, on eelarve suuruse ja linlaste arvu suhe kasvanud. Diagrammilt number 12 on näha, et alates 2000. aastast on Võru linna eelarve suuruse ja elanike arvu suhe kasvanud kuni 2008. aastani. Järgnevatel aastatel on suhe langenud, kuna riigi majandus on olnud languses,

seetõttu on linna eelarve tulud ka vähenenud. Selle tempoga pole jõudnud

niivõrd kaasas käia aga Võru elanike arvu vähenemine. Analüüsisides käsitletavat perioodi, on linna eelarve suuruse ja elanike arvu suhe väga suurel määral kasvanud. See tõendab, et Võru kodaniku eluolu on muutunud paremaks ning omavalitsusel on rohkem rahalisi võimalusi elanikele tervislikuma elukvaliteedi tagamiseks.

1.10 Tulumaksu laekumine

Võru linna eelarve kasvu pealmine põhjus on linna tulumaksu laekumise tõus. Diagrammilt number 13 võib välja lugeda, et linna eelarve kasvuga on sümmeetriliselt kasvanud tulumaksu laekumine. Tulumaksu laekumine on samuti

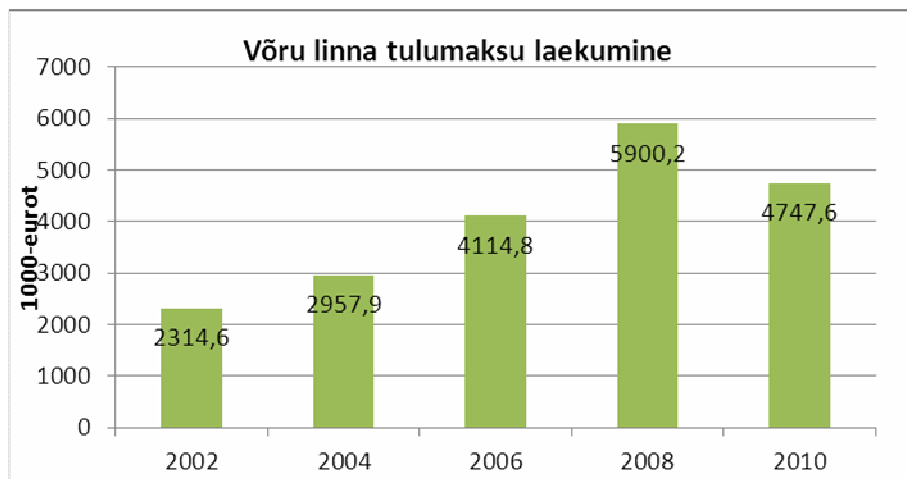

Diagramm nr 13. Võru linna tulumaksu laekumine. Allikas: Statistikaamet.

mõjutatud riigi üldisest majanduslikust olukorrast, kuna kõige kõrgem tulumaksu laekumine on linnal olnud riigi jaoks headel majandusaegadel. See mõjutas omakorda inimeste palgataset, mis võimaldas riigil kõrgemaid eraldisi omavalitsusele suunata.

1.11 Elussünnid ema vanuse järgi

Võru maakonnas on perioodil 2000–2010 kõige rohkem sünnitajaid olnud vanusegruppides 20–24 ja 25–29. Sealjuures aastate lõikes on kõige stabiilsem sünnitajate arv olnud vanusegrupis 25–29 eluaastat. Diagrammilt number 14 võib näha, et elussünnide arv on suurenenud vanusegrupis 25–29 ning 40 ja vanemad. Elussünnide arvu suurenemine vanusegrupis 40 ja vanemad võib olla põhjustatud naiste paranenud tervislikest näitajatest. Vanusegrupis 25–29 eluaastat võib elussünnide arvu kasv ja kõrge tase tuleneda naiste sotsiaalse ja majandusliku kindlustatuse taseme kasvust.

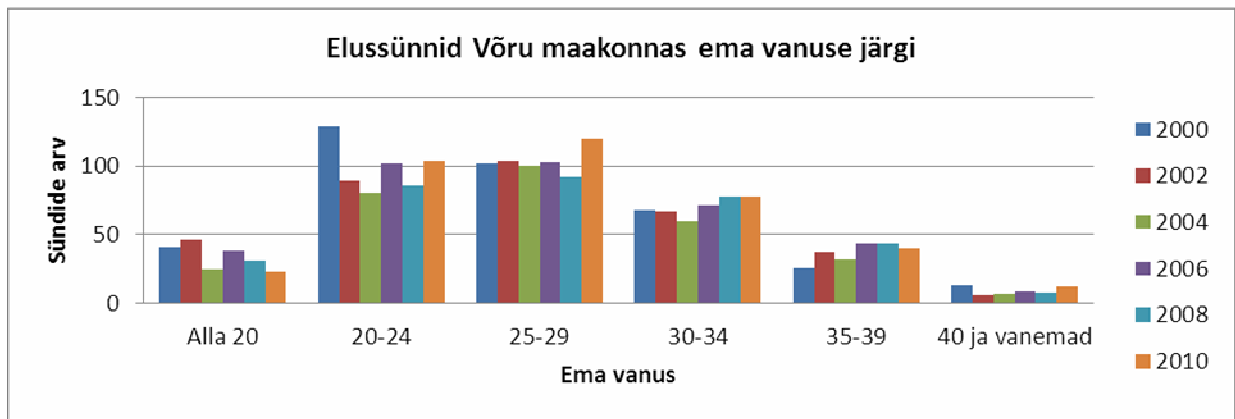

Diagramm nr 14. Elussünnid ema vanuse järgi Võru maakonnas perioodil 2000–2010. Allikas: Statistikaamet.

1.12 Sisse- ja väljaränne ning rändesaldo

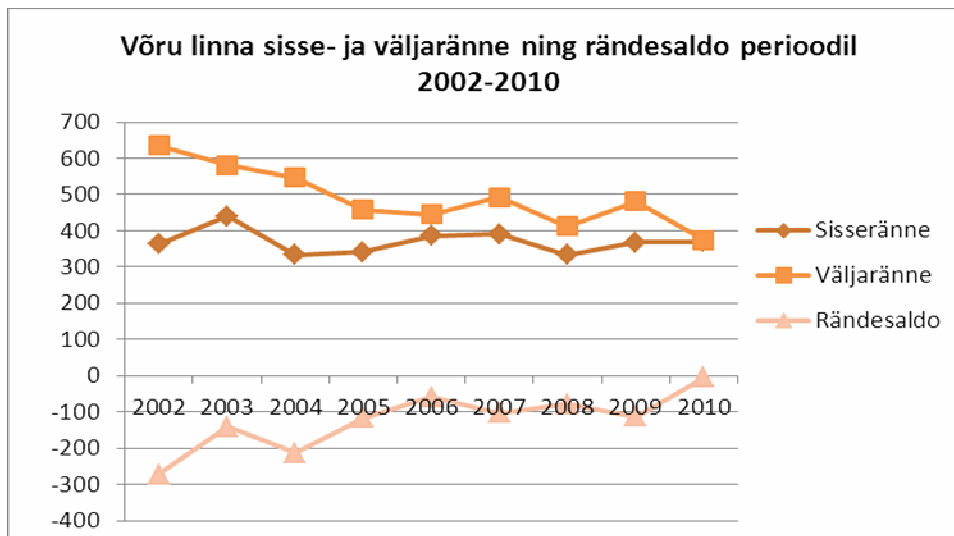

Diagramm nr 15. Võru linna sisse- ja väljaränne ning rändesaldo perioodil 2002–2010. Allikas: Statistikaamet

Perioodil 2002–2010 on Võru linna sisseränne püsinud stabiilne. Selle üks põhjustest võib olla järjest kiiremini arenev Võru linna elukeskkond, mis pakub üha rohkem erinevatele inimestele

võimalusi Võrus elamiseks. Kindlasti on sisserändele kaasa aidanud taristu areng, mis muudab Võru linna teiste suuremate keskustega paremini ühendatuks.

Diagrammilt number 15 lähtub, et väljaränne Võru linnast on langevas trendis. See võib olla tingitud parematest töötingimustest kohalikus omavalitsusüksuses, mis ei pane inimesi mujalt piirkonnast tööd ja elupaika otsima. Samuti Võru linna aina arenev elukeskkond, mis ei põhjusta inimestel soovi kuhugi mujale elama minna.

Käsitletaval perioodil pole Võru linna rändesaldo ühelgi korral positiivne olnud. Samas on märgata saldo liikumist positiivse poole, mis tähendab, et sisserännanuid on Võru linna enam kui väljarännanuid. Näiteks kui 2002. aastal oli rändesaldo Võru linnas -272 inimest, siis 2010. aastal oli see -5 inimest.

1.13 Esmashaigestumuskordaja pahaloomulistesse kasvajatesse

Diagrammilt number 16 joonistub välja, et esmashaigestumuskordaja pahaloomulistesse kasvajatesse 100 000 elaniku kohta on perioodil 2000–2007 Võru maakonnas püsinud stabiilne. Ainult 2006. aastal on esmashaigestujate kordaja teinud suure hüppe, millele on järgnenud taas langus. See näitab, et inimesed on oma tervise eest hakanud rohkem hoolt kandma, näiteks käies reeglipäraselt tervislikes kontrollides ning muutes oma eluviisi tervislikumaks.

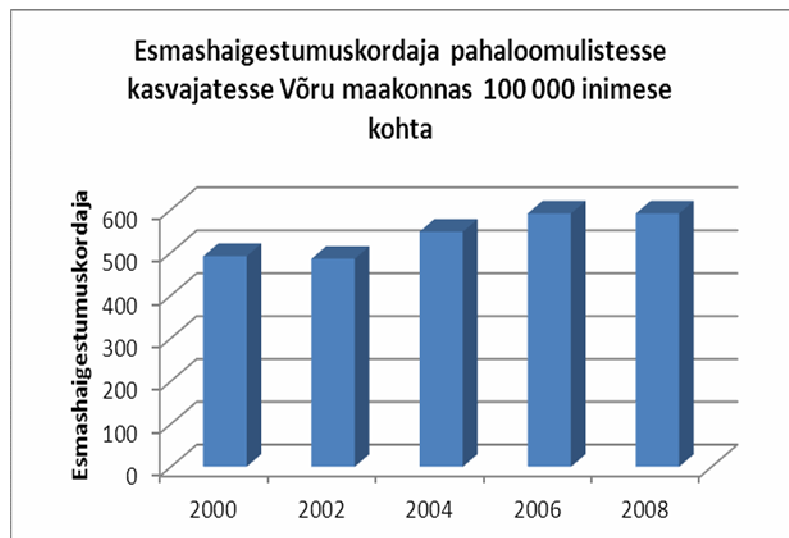

Diagramm nr 16. Esmashaigestumuskordaja pahaloomulistesse kasvajatesse Võru maakonnas perioodil 2000–2007. Allikas: Tervise Arengu Instituut.

1.14 Esmashaigestumuskordaja tuberkuloosi

Diagramm nr 17. Esmashaigestumuskordaja tuberkuloosi Võru maakonnas
Allikas: Tervise Arengu Instituut.

Võru maakonnas on perioodil 2000–2010 tuberkuloosi esmashaigestumuskordaja langenud. Suur haigestunute kasv oli 2002. aastal, mil esmashaigestumuskordaja oli ligikaudu 5 korda suurem kui 2010. aastal, mida tõestab diagramm

number 17. Tuberkuloosi nakatumise juhtude arvu vähenemine Võru maakonnas võib ühe variandina olla põhjustatud heal tasemel ennetustööl ning inimeste tervist puudutavate harjumuste paranemisel.

1.15 Vereringeelundite haiguste esmashaigusjuhud Võru maakonnas

Diagramm number 18 tõestab vereringeelundite haiguste esmashaigusjuhtude suurt arvu Võru maakonnas. Kuigi käsitletaval perioodil on see aasta-aastalt langenud, on tegemist ühe kõige sagedamini avalduva haigusjuhtumiga Võru maakonnas. Vereringeelundite haigused on suures osas tingitud ebatervislikest eluviisidest, mistõttu võib järeldada, et Võru maakonna inimeste eluviis pole kõige tervislikum.

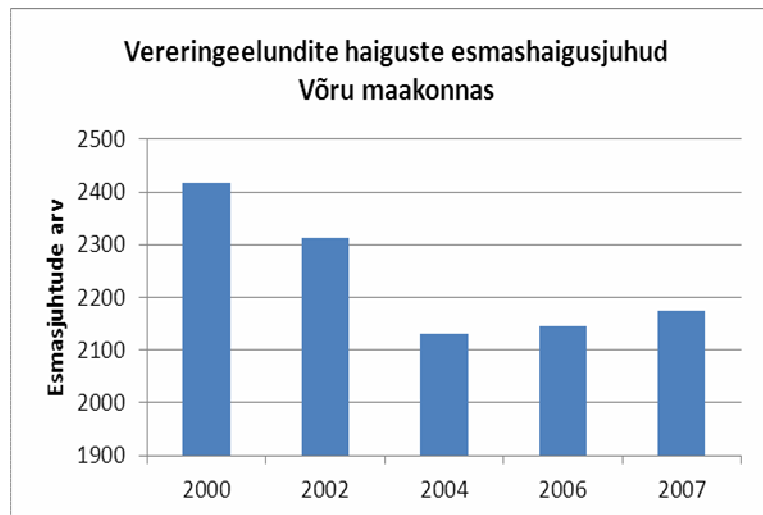

Diagramm 18. Vereringeelundite haiguste esmashaigusjuhud Võru maakonnas. Allikas: Tervise Arengu Instituut.

1.16 Vigastuste ja traumade esmashaigusjuhud Võru maakonnas

Käsitletaval perioodil on vigastuste ja traumade esmashaigusjuhtude arv Võru maakonnas olnud stabiilne ning üpris kõrge, mida tõestab diagramm number 19. Sellest võib järeldada, et Võru maakonna elanikud ei pööra piisavalt tähelepanu oma tervisele, et vältida vigastusi ja traumasid. See võib olla tingitud ka rahva madalamast

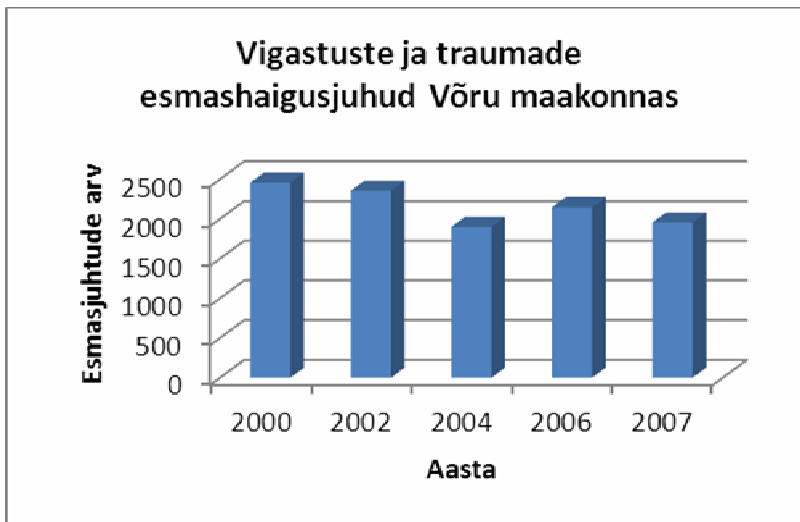

Diagramm nr 19. Vigastuste ja traumade esmashaigusjuhud Võru maakonnas. Allikas: Tervise Arengu Instituut.

elatusastemest, võrreldes näiteks Harjumaa piirkonnaga, mis ei võimalda inimestel kasutada võimalusi vigastuste ja traumade vältimiseks.

1.17 Laste surmad

Laste surmade arv vanuses 0–4 aastat on Võru maakonnas püsinud madal, mida tõestab joonis number 3. Sellest võib järeldada, et laste tervise eest kantakse hoolt nii vanemate kui meditsiinilise personali poolt võimalikult kvaliteetselt, et vältida laste surmajuhtumeid.

Eluaasta	Aasta					
	2000	2002	2004	2006	2008	2010
0	2	2	1	3	0	0
1	0	1	0	0	0	0
2	1	0	0	0	0	0
3	0	0	0	1	0	0
4	0	1	0	0	0	0

Joonis nr 3. Laste surmad Võru maakonnas perioodil 2000–2010. Allikas: Statistikaamet.

1.18 Standarditud suremuskordaja 100 000 elaniku kohta vereringeelundite haigustesse, pahaloomulistes kasvajatesse ja välispõhjustes

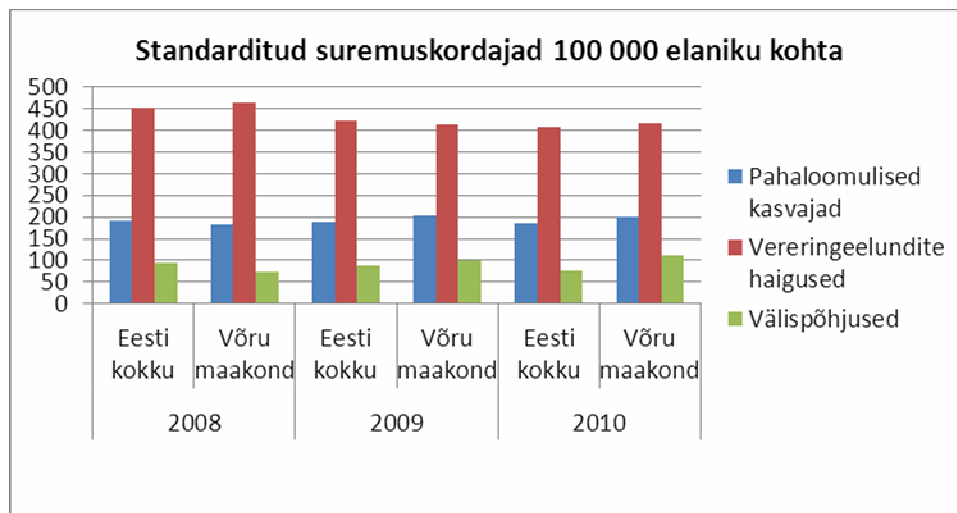

Diagramm nr 20. Standarditud suremuskordajad 100 000 elaniku kohta. Allikas: Statistikaamet.

Diagrammilt number 20 võib näha, et kõige kõrgem standarditud suremuskordaja 100 000 elaniku kohta on nii Eestis kui Võru maakonnas vereringeelundite

haigustesse. Sellele järgnevad haigestumised pahaloomulisse kasvajasse ja välispõhjustes (traumad ja vigastused). Kui standarditud suremuskordaja 100 000 elaniku kohta on Võru maakonnas haigestumisel pahaloomulistesse kasvajatesse ja vereringeelundite haigustesse Eesti keskmisega sarnane, siis välispõhjustes haigestumine on Võru maakonnas Eesti keskmisest kõrgem. Traumade ja vigastuste saamine on Võru maakonnas kasvava trendiga, mistõttu sureb järjest enam tööealisi inimesi. Selles valdkonnas on kohalikul omavalitsusel võimalus palju ära teha, näiteks kontrollides ettevõtetes tööohutust, et ennetada võimalikke õnnetusjuhtumeid.

1.19 Demograafiline tööturusurve indeks

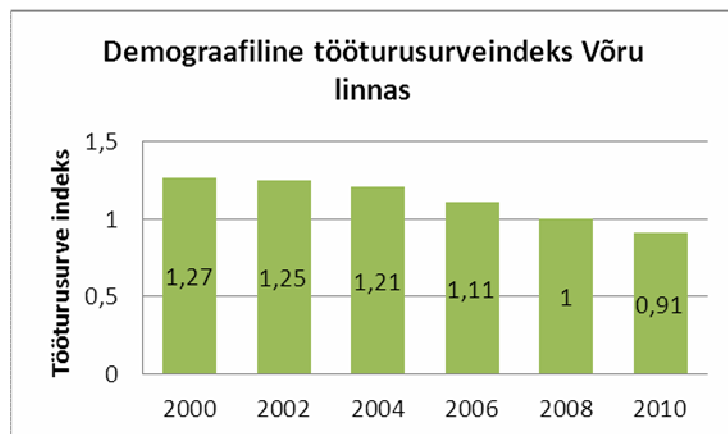

Diagramm nr 21. Demograafiline tööturusurveindeks Võru linnas. Allikas: Statistikaamet.

Demograafiline tööturusurveindeks on eelseisval kümnendil tööturule sisenevate noorte (5–14aastased) ja sealt vanuse tõttu potentsiaalselt lahkuvate inimeste suhe. Kui indeks on ühest suurem, siseneb järgmisel kümnendil tööturule rohkem inimesi, kui sealt vanuse tõttu potentsiaalselt välja langeb. Diagrammilt number 21

võib järeldada, et aasta-aastalt on Võru linnas demograafiline tööturusurveindeks langenud, mistõttu ei sisene tööturule rohkem inimesi, kui sealt vanaduse tõttu potentsiaalselt välja langeb. Üks sellise trendi põhjustest on Võru linna vananev elanikkond, mistõttu noorte inimeste tööjõudu on vähe. Lisaks käib arvestatav hulk Võru linlastest mujal tööl, mis on samuti negatiivse mõjuga Võru linna demograafilisele tööturusurveindeksile.

II SOTSIAALNE SIDUSUS JA VÕRDESED VÕIMALUSED

2.1 Tööturu situatsioon

2.1.1 Maksumaksjad

Maksumaksjate arv Võru linnas on perioodil 2007–2011 olnud pidevas languses. Kui 2007. ja 2008. aastal maksumaksjate arvu osas suurt erinevust polnud (aastaga vähenes nende hulk vaid kahe inimese võrra), siis järgnevatel aastatel on maksumaksjate arvu vähenemine olnud märksa suuremates mastaapides, mida tõestab ka

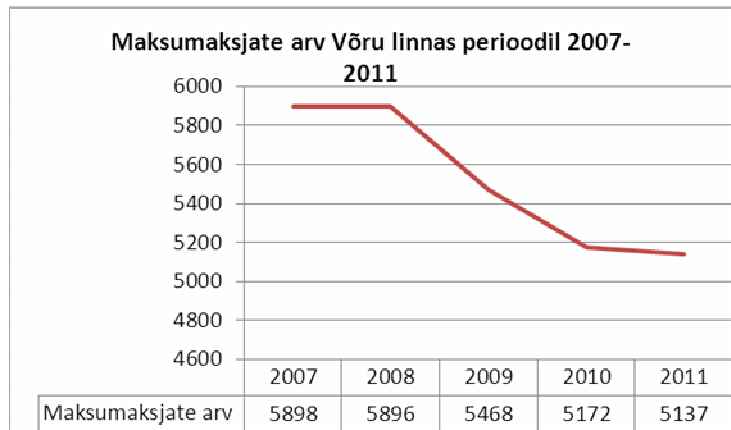

Diagramm nr 22. Maksumaksjate arv Võru linnas perioodil 2007-2011. Allikas: Rahandusministeerium

diagramm number 22. Maksumaksjate arvu vähenemine tuleneb tööealiste inimeste arvu vähenemisest ning teisalt ka töötuse kõrgest tasemest antud piirkonnas.

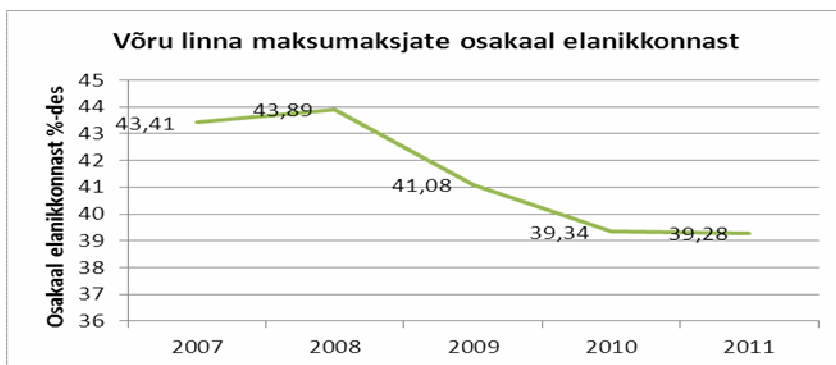

Diagramm nr 23. Võru linna maksumaksjate osakaal elanikkonnast. Allikas: Statistikaamet.

Maksumaksjate arvu vähenemisest tingituna on Võru linnas vähenenud ka maksumaksjate osakaal elanikkonnast. Diagrammist number 23 lähtub, et suur maksumaksjate osakaalu langus on olnud perioodil 2008–2010, mil riigis valitses

raske majanduslik olukord. Sellest tingituna langes ka tööhõive määr Võru linnas, mis omakorda vähendas maksumaksjate koguarvu.

2.1.2 Keskmine brutotulu

Võru linnas on keskmine brutotulu käsitletava perioodi vältel mõõdukalt kasvanud. Niisamuti on seda teinud Eesti keskmine brutotulu. Ometi võib diagrammilt number 24 näha, et Võru linlase keskmine brutotulu on Eesti keskmisest arvestataval määral väiksem. See on tingitud

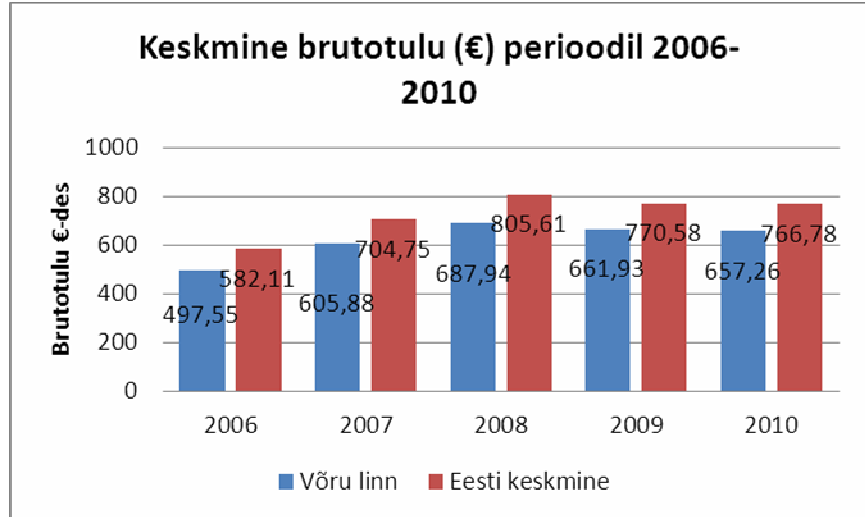

Diagramm nr 24. Keskmine brutotulu (€) perioodil 2006–2010 Võru linnas ja Tallinnas. Allikas: Statistikaamet.

Võru linnas puuduvatest kõrgepalgalistest töökohtadest, madala kvalifikatsiooniga tööjõust ning kaugusest pealinnast.

2.1.3 Miinimumpalga saajad

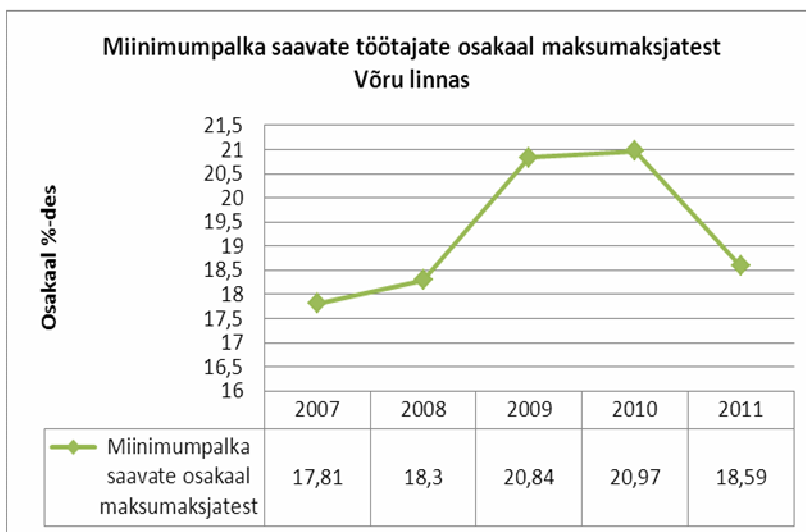

Diagramm nr 25. Miinimumpalka saavate töötajate osakaal maksumaksjatest Võru linnas. Allikas: Maksu- ja tolliamet.

Analüüsidest perioodi 2007–2011, on miinimumpalka saavate Võru linlaste osakaal maksumaksjate arvust olnud ebastabiilne, kuid selle kõikumine pole olnud märkimisväärne. Diagrammilt number 25 võib näha, et miinimumpalka saavate inimeste osakaal on kõige kõrgem olnud perioodil 2009–2010, mil üle kogu riigi valitses

raske majanduslik olukord. Sellest tulenevalt vähendati paljudel inimestel palkasid. Võru linna

arvestatav miinimumpalka saajate osakaal tuleneb ka sellest, et piirkonnas on vähe ettevõtteid, mis tegutsevad valdkonnas, kus inimestel on võimalik saada keskmist või üle keskmist töötasu. Võru linn asub kaugel pealinnast, mistõttu on piirkonnast arvestatav väljaränne, kuna kaugemal loodetakse leida parem töökoht ja elukeskkond. Seetõttu jääb piirkonda tööjõud, kellel puudub madala haridustaseme tõttu motivatsioon kaugemale tööle minna, millest tulenevalt on kohalikel ettevõtetel võimalik neile miinimumpalka pakkuda.

2.1.4 Tööga hõivatud

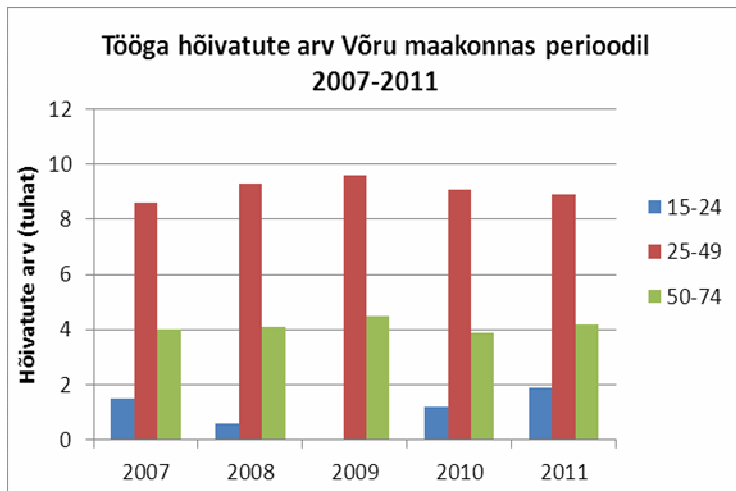

Diagramm nr 26. Tööga hõivatute arv Võru maakonnas perioodil 2007–2011. Allikas: Statistikaamet.

Võru maakonnas on kõige enam tööga hõivatud vanusegruppi 25–49 eluaastat kuuluvad inimesed. Nende arv on käsitletaval perioodil püsinud üsna stabiilne ulatudes peaaegu 10 000 inimeseni. Sellest võib järeldada, et Võru linnas on hõivatute arv suurim vanusegrupis, kus tööviljakus on kõige kõrgem. Diagrammilt number 26 joonistub välja, et hõivatus on madal

vanusegrupi 15–24 seas, mistõttu võib järeldada, et tööpuudus noorte inimeste seas on Võru linnas üpris kõrge. See võib olla põhjustatud ühe variandina seepärast, et vanusegrupis 50–74 moodustab tööga hõivatute osakaal arvestatava hulga.

2.1.5 Majanduslikult aktiivsed üksused/ettevõtted

Võru linnas tegutsevad peamiselt väikeettevõtted, kellel on alla kümne töötaja. Perioodil 2006–2010 on selliste ettevõtete arv suurel määral kasvanud, mida tõestab diagramm number 27. Samas on ettevõtete arv, kus tegutseb 10–59 töötajat, käsitleval perioodil jäänud stabiilseks, ulatudes kuuekümne ettevõtte kanti. Ettevõtteid, kus on 50–249 töötajat, pole Võru linna juurde lisandunud – pigem on neid vähemaks jäänud. Üldiselt võib Võru linna ettevõtluskeskkonda pidada väikeettevõtlusele sobivaks, kuna piirkonnas on võimalik katsetada ettevõtte võimekust enne, kui soovitakse kaugemale laieneda. Kuna Võru linnas puudub laiem valik erinevate

töõjõukvalifikatsioonide vahel, on raske ettevõtetel laieneda, sest suuremas mahus on spetsiifilist töõjõudu puudu.

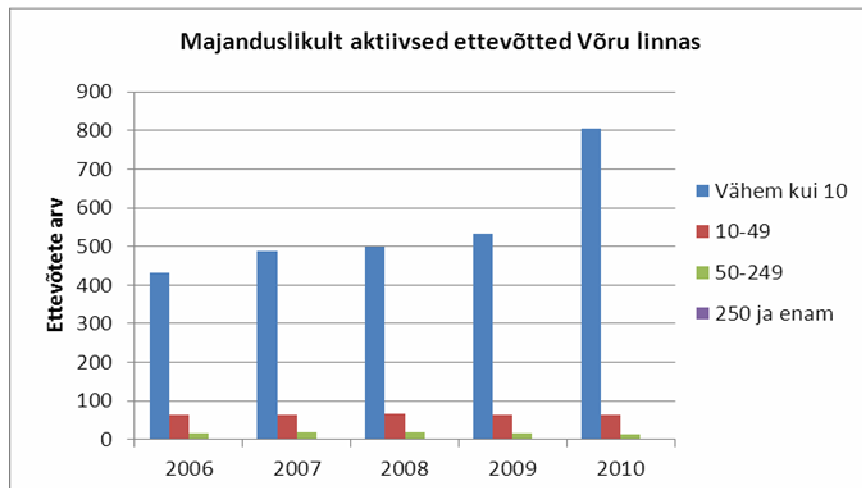

Diagramm nr 27. Majanduslikult aktiivsed ettevõtted Võru linnas. Allikas: Statistikaamet.

2.1.6 Töötus

Diagramm number 28 tõestab, et töötus on Võru linnas aasta-aastalt aina kasvanud. Võrreldes seda Eesti keskmisega, on mõlema puhul langustrendid sõltuvad riigis valitsenud majanduskriisist, mistõttu töötuse tase oli oma haripunktis perioodil 2009–2010. Võrreldes kogu Eestiga, mille andmestik on kujutatud diagrammil number 28, on Võru linnas töötuse

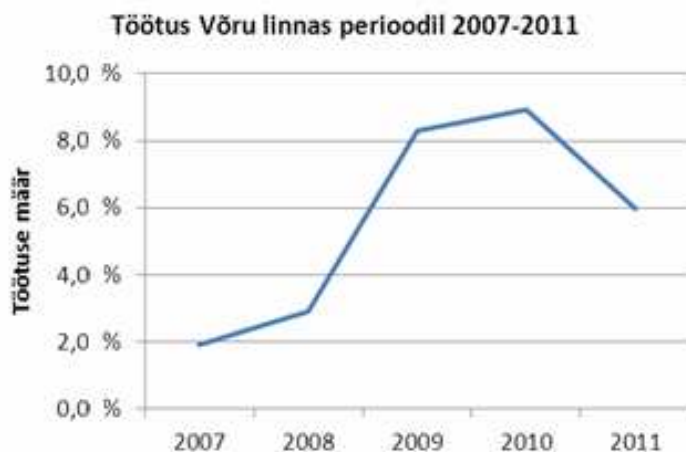

Diagramm number 28. Töötus Võru linnas perioodil 2007–2011. Allikas: Statistikaamet.

tase madalam. Sellest võib järeldada, et inimesed on piirkonnas ettevõtlikumad, suutes leida endale töökoha või hoopis selle ise tekitada. Kindlasti on töötuse määra vähenemisele kaasa aidanud kohaliku omavalituse poolt võimaldatud investeeringud erinevate spetsiifiliste programmide näol.

2.1.7 Tööjõus osalemise määr

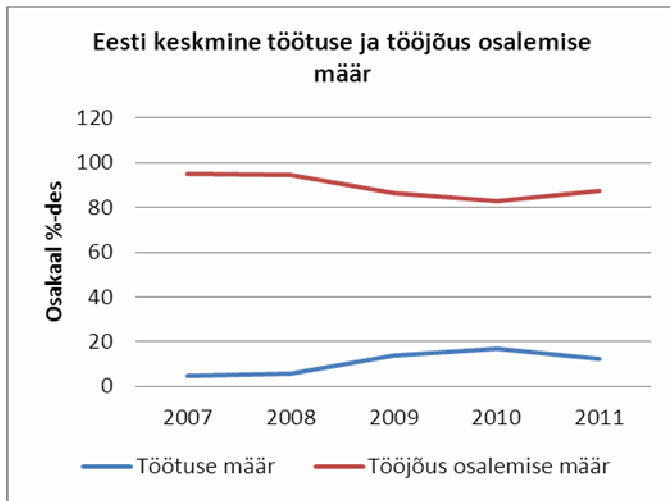

Diagramm number 29. Eesti keskmine töötuse ja tööjõus osalemise määr. Allikas: Statistikaamet.

Tööjõus osalemise määr on tugevalt seotud töötute arvuga Võru linnas. Diagrammilt number 30 võib näha, et tööjõus osalemise määr on Võru linnas langenud, kuid 2011. aastal on see taas tõusma hakanud. See võib olla tingitud riigi majandusliku olukorra paranemisest, mistõttu inimestel on tekkinud turvatunne ettevõtlusega tegeleda, ning kasvanud on võimalused oma tooteid laiemale turule müüa. Sarnaselt töötusele, on tööjõus osalemise määr Võru linnas kõrgem kui

kogu Eestis. Seda tõestab ka diagramm number 29. Üldiselt näitab see seda, et Võru linnas on ettevõtlikumad inimesed ning kohalik omavalitsus pöörab enam tähelepanu tööjõus osalemise määra kasvatamisele kui Eestis keskmiselt.

Diagramm nr 30. Tööjõus osalemise määr Võru linnas perioodil 2007–2011. Allikas: Statistikaamet.

2.2 Toimetulek

2.2.1 Ravikindlustusega kaetud

Käsitletaval perioodil on ravikindlustusega kaetud inimeste osakaal Võru linnas sarnaselt Eesti keskmisega kahanenud, mida tõestab diagramm number 31. Siiski on suur erinevus 2012. aastal (andmed I kvartali kohta), mil keskmiselt Eestis ravikindlustusega kaetud inimeste osakaal on kasvanud, kuid Võru linnas on see läbi teinud suure languse, kukkudes veidi üle 10%. See võib olla

tingitud eelkõige registreerimata töötute määra kasvust, mistõttu peab omavalitsus tulevikus arvestama täiendavate sotsiaal- ja tervishoiuteenuste mahu suurenemisega.

Ravikindlustusega kaetud elanike arvu arutamiseks Võru linnas ja Eestis keskmiselt, on kasutatud andmeid perioodil 2009–2012 (2012. aasta seisuga 31.03), kuna Haigekassal puuduvad varasemate aastate andmed haldusüksuste kohta eraldi.

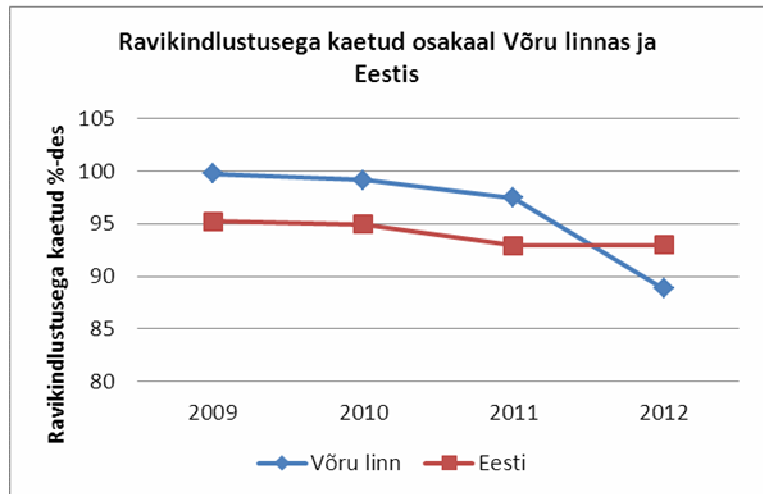

Diagramm nr 31. Ravikindlustusega kaetud elanike arv Võru linnas ja Eestis. Allikas: Eesti Haigekassa.

2.2.2 Puuetega inimesed

Perioodil 2006–2010 on Võru linnas puuetega inimeste arv, kes on 16-aastased või vanemad, kasvanud, mis joonistub välja diagrammilt number 32. Puuetega inimeste osakaal linlastest on jäänud küll üheksa ja kümne protsendi vahele, kuid käsitletaval perioodil on nende arv järjepidevalt

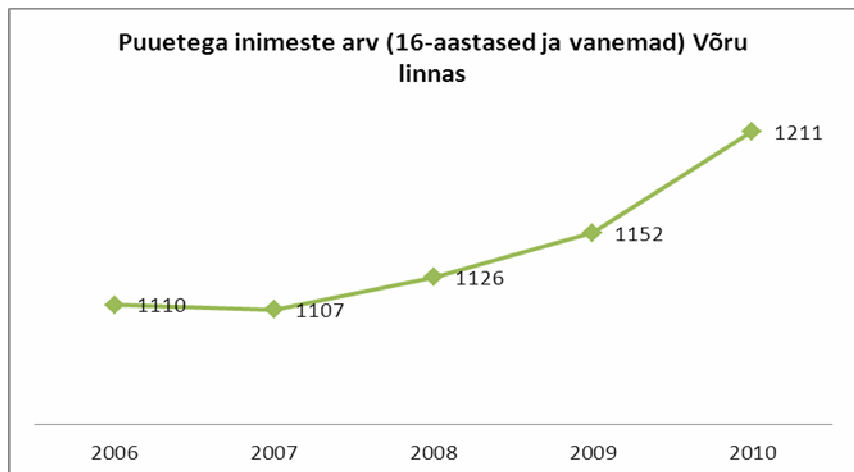

Diagramm nr 32. Puuetega inimeste arv (16-aastased ja vanemad) Võru linnas. Allikas: Sotsiaalkindlustusamet.

kasvanud. Sellest võib järeldada, et inimesed pööravad oma tervisele vähe tähelepanu ega hooli piisavalt puuet tekitavate haigusjuhtude ennetusest.

Puuetega inimeste osakaalu kasv Võru linnas võib ühelt poolt olla tingitud soovist saada kindlat sissetulekut puudetoetuse näol. See tuleneb inimese ebaõnnestumisest leida endale sobiv töökoht, mistõttu minnakse kergema vastupanu teed, kindlustades tööd mitte tehes endale sissetulek.

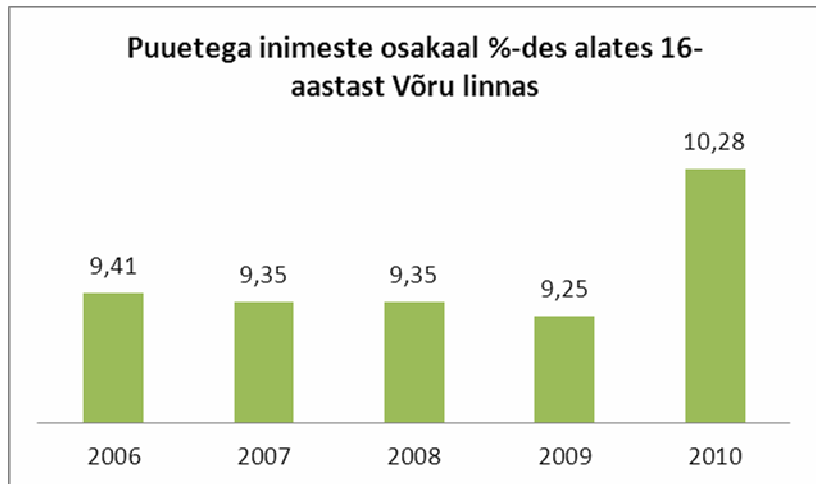

Diagramm nr 33. Puuetega inimeste osakaal %-des alates 16-aastastest Võru linnas. Allikas: Sotsiaalkindlustusamet.

Diagrammilt number 33 on näha, et puuetega inimeste osakaal on käsitletaval perioodil olnud üsna stabiilne, kuid 2010. aastal tegi see veidi üle 1%-lise hüppe, kuna puuetega inimeste arv on tõusnud.

2.2.3 Suhtelise vaesuse määr

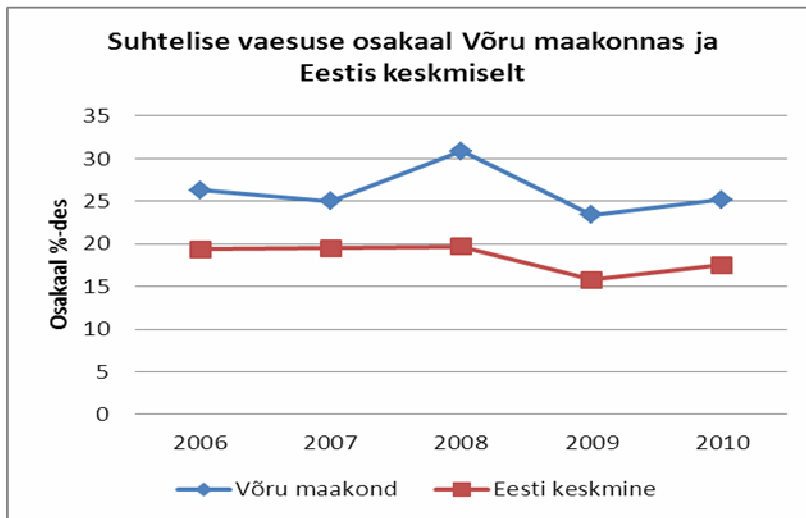

Diagramm nr 34. Suhtelise vaesuse osakaal Võru maakonnas ja Eestis keskmiselt. Allikas: Statistikaamet.

Võru maakonnas on inimeste osakaal, kelle sissetulek on suhtelise vaesuse piirist madalam, kõrgem kui Eestis keskmiselt. See võib olla põhjustatud madalapalgaliste töökohtade ja madala kvalifikatsiooniga töötajate arvukusest antud piirkonnas. Võru maakonnas elab arvestataval määral ka inimesi, kelle sissetulekuks on

vaid erinevad sotsiaaltoetused, mistõttu nende eluolu on väga kasin. Diagrammilt number 34 on näha, kuidas riigis valitsenud majanduskriis on hüppeliselt kasvatanud suhtelise vaesuse osakaalu nii Võru maakonnas kui Eestis keskmiselt.

2.2.4 Toimetulekutoetused

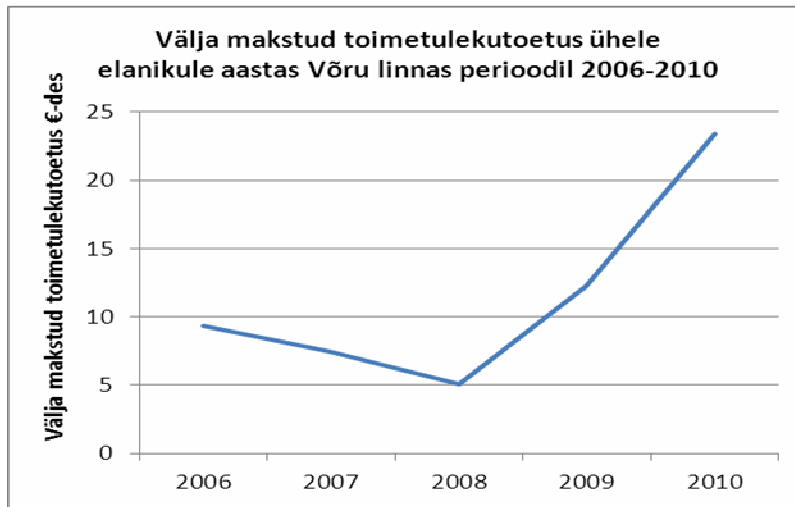

Diagramm nr 35. Välja makstud toimetulekutoetus ühele elanikule aastas Võru linnas perioodil 2006–2010. Allikas: Statistikaamet.

Diagramm number 35 näitab, et perioodil 2006–2010 on Võru linnas toimetulekutoetus ühele elanikule aastas märgatavalt kasvanud. Kui 2006. aastal oli see alla 10 euro, siis neli aastat hiljem peaaegu 25 eurot ehk üle kahe korra suurem. Toimetulekutoetuse kasvu on ühe osana kindlasti põhjustanud eluolu kallinemine ning riigi

eesmärk tagada toimetulekutoetust vajavatele perekondadele võimalikult inimväärne elu.

Sarnaselt väljamakstud toimetulekutoetus ühele elanikule Võru linnas on suurenenud ka väljamakstud toetused toimetulekupiiri tagamiseks elaniku kohta. Võttes arvesse perioodi 2006–2010, siis on see suurenenud ligi neli korda, mida tõestab diagramm number 36. Sellest jäeldub, et eluolu on kallinenud, mis on omakorda põhjustatud kõrgest

Diagramm nr 36. Väljamakstud toetused toimetulekupiiri tagamiseks elaniku kohta Võru linnas perioodil 2006–2010. Allikas: Statistikaamet.

inflatsioonimäärast. Seetõttu on olnud vajadus toimetulekupiiri tagamiseks tõsta toimetulekutoetusi. Suurt mõju on avaldanud ka kõrge töötuse määr.

Sarnaselt eelmainitud toimetulekutoetusi puudutava andmestikuga on Võru linnas kasvanud ka rahuldatud taotluste arv toimetulekupiiri tagamiseks. Kiire kasv on järgnenud pärast majanduslangust, mil rahuldatud toetuste arv kasvas kahekordselt, mida on näha diagrammilt number 37. Kuna inimeste arv, kes on esitanud taotluse toimetulekupiiri tagamiseks, on kasvanud,

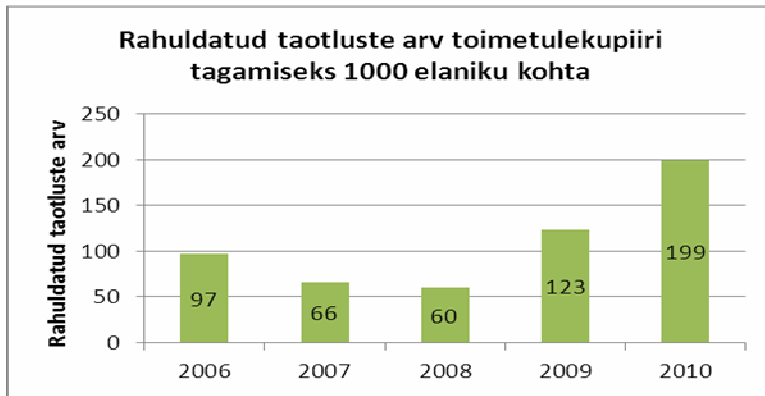

Diagramm nr 37. Rahuldatud taotluste arv toimetulekupiiri tagamiseks 1000 elaniku kohta. Allikas: Statistikaamet.

tähendab see ühtlasi seda, et neil inimestel puuduvad vajalikud võimalused oma tervisesse investeerida. Taotletud toetus kulub teiste elutähtsate toimingute ja kulutuste peale, mille kõrval oma tervise eest hoole kandmine tavaliselt unustatakse.

2.2.5 Sotsiaaltoetused

Diagramm number 38 näitab, et Võru linna rahalised sotsiaaltoetused abivajajatele on oma mahu poolest käsitletaval perioodil ebastabiilsed. See võib tuleneda kohaliku omavalitsuse poolt mitterahaliste toetuste ja teenuste pakkumise võimaluste suurenemisest, mistõttu rahalisi sotsiaaltoetusi on abivajajatele vähem vaja välja maksta.

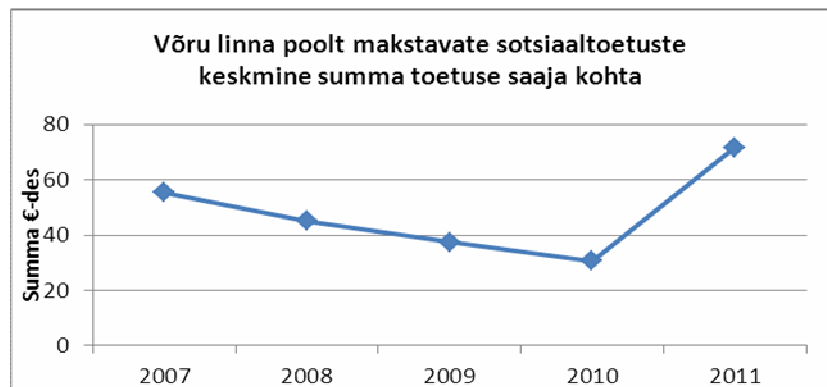

Diagramm nr 38. Võru linna poolt makstavate sotsiaaltoetuste keskmine summa toetuse saaja kohta. Allikas: Võru linnavalitsus.

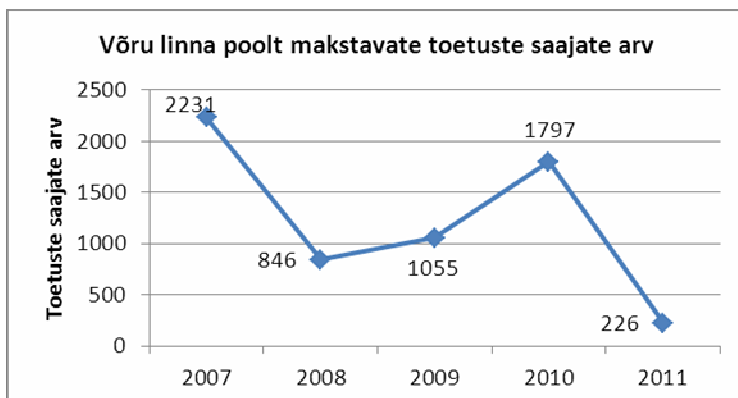

Diagramm nr 39. Võru linna poolt makstavate toetuste saajate arv. Allikas: Võru Linnavalitsus.

Sarnaselt Võru linna poolt väljamakstavatele sotsiaaltoetustele on ebastabiilne ka toetust vajavate Võru linlaste arv, kõikudes vaatluse all oleval perioodil 2231 ja 226 inimese vahel, mis on näha diagrammilt number 39. Toetuse saajate arvu ebastabiilsus põhineb

eelkõige nende hetkelisest majanduslikust olukorrast ning samuti kohaliku omavalitsuse prioriteedist osutada rahalist sotsiaaltoetust vajadusepõhiselt. Lisaks puudub 2011. aasta andmetest võrreldes varasematega puudega inimese toetajale hooldajatoetus ning hoolduse korraldamise toetus.

2.2.6 Sotsiaalteenused

Võru linnas osutatakse alljärgnevaid sotsiaalteenuseid:

a) Sotsiaalnõustamine: Isikule vajaliku teabe andmine sotsiaalsetest õigustest ja seaduslike huvide kaitsmise võimalustest, ning abistamine konkreetsete sotsiaalsete probleemide lahendamisel edaspidise toimetuleku soodustamiseks.

b) Eluasemeteenused: Sotsiaaleluruumi võivad taotleda Eesti rahvastikuregistri andmetel Võru linnas elukoha aadressi omavad või Võru linnas viimast elukoha aadressi omavad järgmised isikud:

1. isikud, kelle õiguslikul alusel kasutatav Võru linnas asuv eluruum on muutunud kasutuskõlbmatuks väärmatu jõu tagajärjel või kuulub lammutamisele seoses sundvõõrandamisega või kasutusõiguse lõpetamisega munitsipaalvajadusteks;
2. orvud ja vanemliku hoolitsuseta isikud, kes pöörduvad endisesse elukohta tagasi asendushoolduselt, sugulaste, eestkostjate või hooldajate juurest, samuti pärast õppimist õppeasutuses, kui endisesse eluruumi elama asumine on võimatu;
3. eakad ja puudega isikud, kellel ei ole seadusjärgseid ülalpidajaid, kes vajavad kõrvalabi ja kelle kasutuses olevas eluruumis on raske hooldamist korraldada; teised isikud mõjuvatel sotsiaalsetel põhjustel.

Varjupaika võivad taotleda elamispinnata jäänud Võru linna kodanikud ja kinnipidamiskohast vabanenud isikud, kui endisesse eluruumi elama asumine on võimatu.

c) Koduteenused: Koduteenuseid osutatakse Eesti rahvastikuregistri andmetel Võru linnas elukoha aadressi omavatele eakatele või puudega inimestele, kellel puuduvad sugulased, ja koos elavatele eakatele või puudega inimestele, kus üks või mõlemad vajavad kõrvalist abi igapäeva eluga toimetulekul. Teenust ei osutata inimestele, kellel on perekonnaseaduse alusel seaduslik hooldaja.

Teenust osutab Võru Linnavalitsuse hallatav asutus Nõõrimaa Tugikodu. Teenuse tellimiseks pöördub teenuse soovija Nõõrimaa Tugikodu poole või sotsiaaltöösakonna poole, kust edastatakse teenuse soovija andmed Nõõrimaa Tugikodule. Teenuse osutamise aluseks on kliendi ja Nõõrimaa Tugikodu vahel sõlmitud kahepoolne leping.

Eakatele ja puudega inimestele, kellel ei ole lapsi ega lapselapsi, on teenus tasuta. Eakad ja puudega inimesed, kellel on olemas lapsed või lapselapsed, tasuvad põhiteenuse või tugiteenuste eest vastavalt linnavalitsuse poolt kehtestatud hindadele.

d) Isikliku abistaja teenus: Teenust osutatakse Eesti rahvastikuregistri andmetel Võru linnas elukoha aadressi omavatele sügava ja raske liikumis- või nägemispuudega isikutele, kes vajavad kõrvalist abi neis igapäevastes toimingutes, mida ei ole ilma kõrvalise abita võimalik väljaspool kodu sooritada. Puudega isik otsib ise endale sobiva inimese abistajaks ning puudega isik peab olema võimeline juhendama ja koordineerima abistaja tööd. Isiklikuks abistajaks ei saa olla puudega isiku perekonnaliige. Puudega isikule vajalikud teenused ja nende osutamise maht määratakse kindlaks enne teenuse osutamise alustamist.

Isikliku abistaja teenuse taotlemiseks esitatakse Nõõrimaa Tugikodule või sotsiaaltöösakonnale (edastatakse Nõõrimaa Tugikodule) tellimus ja Nõõrimaa Tugikodu otsustab, kas puudega isik on õigustatud teenust saama. Teenuse soovija esitab Nõõrimaa Tugikodu direktorile avalduse teenuse saamise soovi kohta, mis on teenuse osutamise kolmepoolse lepingu sõlmimise aluseks (puudega isik, isiklik abistaja ja Nõõrimaa Tugikodu). Lepingusse märgitakse puudega isikule osutatavate tegevuste loetelu, maht ja kestvus. Teenuse eest tasub puudega isik 15% ja Nõõrimaa Tugikodu 85%.

e) Tugiisiku teenus: Teenust osutatakse Võru linnas elukoha aadressi omavatele psüühikahäirega ja vaimupuudega isikutele, kes vajavad kõrvalist abi oma toimetulekuvõime tõstmiseks ja igapäevase eluga toimetulekuks ning suhtlemisel ümbritseva keskkonnaga.

Teenuse eesmärgiks on puudega inimese ühiskonda integreerimine järgmiste tegevuste abil: igapäevaeluõpetus nii kodus kui väljaspool kodu, sealhulgas iseenda ja oma ümbruse eest hoolitsemise õpetamine; abistamine suhtlemisel ümbritseva keskkonnaga; distsipliini järgimise vajadusest arusaamise loomine; sotsiaalsete võimete arendamine ametiasutustes ja muudes institutsioonides suhtlemise ning perekondlike sidemete hoidmise ja taastamise kaudu; kliendiga koos tema tegevuse suunamine, planeerimine ja juhendamine.

Tugiisiku teenust võib sotsiaaltöösakonnas tellida teenust vajav isik, tema hooldaja või eestkostja, samuti sotsiaaltöötaja. Kui isik vastab teenuse saamise tingimustele, edastab sotsiaaltöösakond teenuse osutajale taotluse teenuse osutamiseks. Teenuse osutamise aluseks on kliendi (tema hooldaja või eestkostja) ja teenuse osutaja vahel sõlmitud kahepoolne leping. Teenuse saajale on teenus tasuta.

f) Toimetulekule suunatud rehabilitatsiooniteenus: Teenust osutatakse Eesti rahvastikuregistri andmetel Võru linnas elukoha aadressi omavatele isikutele, kelle sotsiaalne võimekus on pikaajalise töötuse tõttu langenud ning kelle konkurentsivõime tööturul on vähenenud. Teenuse osutamine toimub reeglina (igapäevases) töökeskkonnas, individuaalselt või väiksemas grupis.

Teenuse eesmärgiks on:

1. tööharjumuse taastamine inimestes, kes pikemat aega on olnud ilma tööta;
2. töövõimeliste inimeste aktiveerimine;
3. abistamine töö leidmisel;
4. info kogumine tööalaste ja sotsiaalsete oskuste kohta, ning saadud teabe kasutamine edasise tegevuse planeerimisel;
5. toimetulekuõpetuse andmine toimetulekuraskustega inimestele, väiksemas kollektiivis tööalase tegevuse kogemise võimaldamine;
6. abivajaja tööalastest ja sotsiaalsetest oskustest ülevaate saamine;
7. abivajaja ja (tulevase) töökoha kokkusobivuse väljaselgitamine.

Teenuse osutamise vajaduse selgitab välja ja otsustab linnavalitsuse sotsiaaltöösakond. Kui klient vastab teenuse saamise nõuetele, edastab sotsiaaltöösakond teenuse osutajale taotluse kliendile teenuse osutamiseks. Teenuse saajatele on teenus tasuta.

g) Hoolduse seadmine ja hooldaja määramine: hooldus seatakse raske või sügava puudega täisealisele isikule, kes vaimse või kehalise puude tõttu vajab abi oma õiguste teostamiseks, ja kohustuste täitmiseks. Hooldus seatakse, kui isiku toimetulekut ei ole võimalik tagada muude teenuste, täiendavate toetuste või muu abi osutamisega.

Hooldatava ning hooldaja tegelik ja Eesti rahvastikuregistri järgne elukoht peab olema Võru linnas. Hooldajaks võib olla isik, kes ei ole hooldatava suhtes ülalpidamiskohustusega ning kellel ei ole sügavat või rasket puuet. Erandkorras võib hooldajaks olla ülalpidamiskohustusega isik, kui hooldatav ei suuda toime tulla igapäevaste majapidamistoimingutega ja teostada eneseteenindusega seotud igapäevatoiminguid.

Hooldus seatakse ja hooldaja määratakse sügava puudega isiku üle või raske puudega isiku üle, kellel puuduvad tema suhtes ülalpidamiskohustusega Võru linnas elavad isikud. Hoolduse seadmise ja hooldaja määramise aluseks on hooldatava ja hooldaja kirjalik taotlus, millele lisatakse isikut tõendavad dokumendid ja arstliku ekspertiisi otsus hooldatava puude raskusastme tuvastamise kohta.

h) Hooldamine hoolekandeesutustes: hoolekandeesutus on asutus, kus viibivad isikud, kes erivajaduste või sotsiaalse olukorra tõttu ei ole suutelised iseseisvalt elama, ning kui nende toimetulekut ei ole võimalik tagada teiste sotsiaalteenuste või muu abi osutamisega.

Võru Linnavalitsuse poolt suunatakse üldhooldekodusse rahvastikuregistris vähemalt ühe aasta Võru linnas aadressi omavaid eakaid ja puuetega isikuid, kes vastavad järgmistele tingimustele: kes viibivad haiglas, aga ei vaja enam haiglaravi, kuid vajavad jätkuvalt hooldust, kõrvalabi ja järelvalvet või kelle tervislik seisund on kodus olles halvenenud, mistõttu hoolduse korraldamine kodustes tingimustes ei ole võimalik; kellel puuduvad seadus- või lepingujärgsed ülalpidajad või kelle seadus- või lepingujärgsed ülalpidajad oma tervisliku seisundi, ea ja/või vähekindlustatuse tõttu ei ole võimelised taotlejale vajalikul määral hooldust tagama.

i) Vanemliku hoolitsuseta laste hooldusteenus: Asendushooldusele suunatakse vanemliku hoolitsuseta laps järgnevatel juhtudel: kui vanemad on surnud või teadmata kadunuks tunnistatud; kui vanemad on piiratud teovõimega; kui vanematelt on vanema õigused ära võetud; kui laps on vanematelt ära võetud ilma vanema õiguste äravõtmiseta; kui vanemad viibivad kinnipidamiskohas.

Asenduspere eesmärk on anda lapsele võimalus kasvada perekonnas. Asendushoolduse vormideks on perekonnas hooldamine ja eestkoste.

Lapse perekonnas hooldamine toimub perekonnas, kelle liikmete hulka ta ei kuulu. Perekonnas hooldamine võib olla lühi- või pikaajaline. Kohalik omavalitsus ja hooldusperekond sõlmivad lepingu, kus sätestatakse mõlema osapoole õigused ja kohustused.

Eestkoste seatakse lapse kasvatamiseks kohtu kaudu, eestkoste eesmärgiks on lapse isiklike ja varaliste õiguste ning huvide kaitse. Eestkostja on lapse seaduslik esindaja.

j) Sotsiaalsete erivajadustega lastega perede tugiisiku teenus: Sotsiaalsete erivajadustega lastega peredele osutab teenust Nõõrimaa Tugikodu tugiisik, kelle töö eesmärgiks on leida võimalused laste kasvatamiseks nende kodus. Vajadused töö alustamiseks peredega on erinevad: peamisteks probleemideks on toimetulekuraskused, vanemate töötus ja alkoholi liigtarvitamine, samuti vanemaks olemise oskuste ja teadmiste vähesus ning motivatsiooni puudumine perekonna elujärje parandamiseks.

Tugiisik suhtleb abistatava perega tihedalt ja üheskoos tulevad arutusele peres hetkel aktuaalsed või tekkida võivad probleemid. Ühiselt püütakse pere probleemidele leida sobivaid lahendusi ja tugiisik jagab nõuandeid erinevate probleemide lahendamise võimaluste kohta ning suunab ja toetab kõiki pereliikmeid.

k) Avalik saun: Võru linnas asub üks avalik saun, mis on avatud kahel korral nädalas ning kus linlastel on võimalik saunateenust osta. Teenus on tasuline, kuid teenuse kasutamisel on olemas ka soodustused.

Sotsiaalteenuste saajate arv Võru linnas perioodil 2007–2011

Sotsiaalteenus	2007	2008	2009	2010	2011
Koduteenus	46	50	51	68	51
Isikliku abistaja teenus	2	6	11	12	5
Tugiisiku teenus psüühikahäiretega isikutele	-	9	17	17	18
Eluaseme teenust saanute arv	38	35	44	73	65
Kodutute oõmaja teenust saanute arv	36	36	38	44	34

2.3 Kaasatus kogukonna tegevustesse

2.3.1 Kogukonna motivaatorid

Võru linn tunnustab kogukonna motiveerimiseks:

- 1) andekaid õpilasi;
- 2) haridustöötajaid;
- 3) ettevõtjaid;
- 4) linna aasta teo tegijat(id);
- 5) kultuuri- ja haridusasutusi;
- 6) tervishoiu- ja sotsiaaltöötajaid;
- 7) kultuuritegelasi;
- 8) sporditegelasi;
- 9) mittetulundusühinguid;
- 10) uusi tulijaid erinevates valdkondades;
- 11) noori;
- 12) Võru linnapea vapimärgiga teenekaid linna kodanikke;
- 13) Võru „kaunis kodu“ omanikke;
- 14) Võru linna teenetemärgiga väärikaid linna kodanikke.

Lisaks korraldab Võru linn sissekirjutuskampaniat, mille raames püütakse suurendada linlase arvu uute sissekirjutuste abil. Kampania eesmärk on ennekõike tuletada linna elanikele meelde, et nad kontrolliksid oma sissekirjutust.

Suvisel korraldab Võru linn ka konkursi „Lilleline Võru“, mille raames premeeritakse era- kui juriidilisi isikuid, kes on linnaruumi märkimisväärsete haljastuslahendustega rikastanud.

2.3.2 Elanike kaasamine

Võru linnal on edukalt toimiv kodulehekülg www.voru.ee, mida täiendatakse pidevalt värsket infoga. Samuti on linn aktiivne sotsiaalvõrgustikus www.facebook.com, kus antakse operatiivselt infot linnas toimuvast ja valitsuse liikmete tegemistest, mida linlastel on võimalik kommenteerida. Võru linnal on olemas ka oma ajaleht Võru Linna Leht, mis ilmub kaheksal korral aastas. Linnaelanikke teavitatakse ja kutsutakse linnas toimuvast osa võtma ja arvamust avaldama Raadio Martas eetrisoleva Võru linna

raadiosaate kaudu, mis on eetris vähemalt kahel korral kuus. Tavaliselt kõneleb linnatunnis linnapea, kellega tihti on stuudios kaasas arutletava teemaga seotud ametnik.

Võru Linnavolikogu komisjonidesse on kaasatud linnakodanikke, kes on oma ala spetsialistid, kuid ei kuulu volikokku. See võimaldab huvigruppidel rohkem linna tegemistes kaasa rääkida. Sealhulgas kuuluvad oma ala spetsialistid linnale kuuluvate asutuste nõukogudesse, et otsustusprotsessides suureneks kaasarääkivate spetsialistide osakaal.

Võru linn kaasab erinevate ürituste korraldamisse, mille üheks pooleks on linn ise, vabatahtlikke ning inimesi kolmandast sektorist. Näiteks kasutatakse seda Võru linnapäevade korraldamises, kus kolmandas sektoris tegevad ühingud ja inimesed viivad läbi erinevaid üritusi linnapäevade raames.

Võru linna elanikel on võimalus osaleda ja teha ettepanekuid linna arengukava, üldplaneeringu, detailplaneeringute, oluliste ehitusobjektide eskiiside jt dokumentide koostamisel ja muutmisel, seda avalike väljapanekute ja avalike arutelude kaudu.

Võru linn korraldab heakorrapäevi, kuhu oodatakse osalema linnakodanikke, et nad saaksid anda oma panuse linnatänavate puhtamaks muutmisel.

Võru Noortekeskus, keda rahastab Võru linn, värbab vabatahtlikke välismaalt noorsootöö mitmekesistamiseks.

Võru linnal on olemas ka noortekogu, mis loodi 18. mail 2010. aastal. Võru linna noortekogu on vabatahtlik demokraatlik ühendus, kuhu võivad kuuluda füüsilised isikud vanuses 14–26. Võru linna noortekogu eesmärgiks on tutvustada noortele demokraatia põhimõtteid, võimaldada noortel osaleda otsustusprotsessides ja kaitsta oma huvisid noori puudutavates valdkondades, kaasata oma tegevusse aktiivseid noori ning suurendada noorte osalust linna elu koordineerimisel.

2.3.3 Naabrivalve piirkondade arv

Võru maakonnas asutati esimene naabrivalve piirkond 21. juunil 2006. aastal. Tänapäevaks on sellele lisandunud vaid üks naabrivalve piirkond. Sellest järeldub, et kodanike huvi liituda Naabrivalve võrgustikuga on Võru maakonnas jäänud kesiseks. Põhjuseks võib olla naabrivalve korraldamine ilma selleks spetsiaalselt tegevust korraldavasse ühendusse kuulumata.

Võrumaa naabrivalve piirkonnad on:

1) Mäeküla sektor: asutati 26.06.2009. aastal. Mäeküla sektori moodustavad Mäeküla küla talud.

Naabrivalvesse on kaasatud 17 kodu.

2) Plessi sektor: asutati 21.06.2006. aastal. Sektori moodustavad Plessi küla talud. Naabrivalvesse on kaasatud 11 kodu.³

2.3.4 Kultuurielus osalemise ja kultuuri tarbimise võimalus

Võru linn on maakonnakeskus, kuhu on koondunud maakonna olulisemad ja suuremad kultuuri tarbimiseks vajalikud asutused. Võru linnas asub renoveeritud kultuurimaja Kannel, milles paikneb 400 istekohaga teatri- ja kinosaal, kontserdisaal 290 kuulajale ja väike saal, kuhu mahub 120 inimest. Kultuurimaja Kannel kuulub Sihtasutus Võru Kannel haldusalasse, mille all tegutseb lisaks Võru Linnateater, koos gümnasiste koondava draamastuudioga, ning Võru Linnagalerii. Kultuurimaja Kannel pakub võimalusi ka kinos käimiseks ning seal tegutsevad segakoorid Hilario, Tervis, Tempera; naiskoor Kannel; Võru Meeskoor; Setu leeloansambel Helmekaala; Võru Puhkpilliorkester; naisrahvatantsurühmad Tsõõr, Kabujalakesed ja Viire; segarahvatantsurühm Kannel; Kandle kapell; laste ja noorte rahvatantsurühm Hopser; võimlemisklubi Sirutus.

Võru linnas asub Võrumaa Keskraamatukogu, mille kogudes on 135 140 eksemplari raamatuid, ajalehti, ajakirju, heliraamatuid ja -kassette, CD-plaate ning muid teavikuid. 2011. aastal kasutas raamatukogu teenuseid 6771 inimest Võru linnast ja maakonnast.

Maakonnaraamatukoguna korraldab Võrumaa Keskraamatukogu maakonnas asuva 33 raamatukogu tööd järgmistes valdkondades:

- komplekteerib, arvestab ja töötleb teavikuid;
- korraldab Võrumaa elanike teatmebibliograafilise teenindamise;
- kogub ja säilitab Võrumaad puudutavaid väljaandeid;
- koostab koduloolist andmebaasi;
- nõustab Võru maakonna raamatukogutöötajaid ja korraldab nende erialast täiendkoolitust;

³ MTÜ Eesti Naabrivalve, veebileht <http://www.naabrivalve.ee/?mid=4> (viimati külastatud 30.05.2012).

- korraldab konverentse, seminare ja näitusi.

Võrumaa Muuseum koondab endas kolme filiaali, millest kaks – Võrumaa Muuseum ja Dr. Friedrich Reinhold Kreutzwaldi memoriaalmuuseum – asuvad Võru linnas. Kolmas filiaal on Mõniste muuseum. 2012. aasta jaanuari seisuga koondab Võrumaa Muuseum peaaegu 56 000 museaali. Muuseumi külastas 2011. aastal ligi 6 500 inimest. 2010. aastal oli muuseum avatud 353 päeva aastas, kogukülastusi 7118 inimest, näitusi 10, hariduslikke üritusi 117, haridusprogrammides osalejaid vanuses 0–18 oli 1110; 19 ja vanemaid oli 598, muid üritusi 64, neist muuseumi enda korraldatud üritusi 43.

Linnas tegutseb ka arvukalt kogudusi: Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku Võru Katariina Kogudus; Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku Võru Suurkannatajate Ekaterina Kirik; Eesti Metodisti Kiriku Võru Elupuu Kogudus; Eesti Evangeelsete Vabakoguduste Liidu Täisevangeelne Võru Hosianna Kogudus; Päästearmee Võru korpus; Seitsemenda Päeva Adventistide Võru Kogudus; Eesti Kristliku Nelipühi Koguduse Võru Eelami Kogudus; Võru Baptisti Kogudus; Eesti Karismaatilise Osaduskiriku Võru Püha Timoteose Kogudus. Lisaks toimuvad Võrus ka Katoliku kiriku missad.

Võru linna spordiasutused on koondunud sihtasutuse Võru Spordikeskus haldusalasse. Võru linnas tegutseb ka Võru Spordikool, kus on lastel on võimalik treenida kahevõistluses, kergejõustikus, kreeka-rooma maadluses, laskesuusatamises, murdmaasuusatamises, orienteerumises ja võrkpallis. Võru linna spordiklubides saab tegeleda judoga, jalgpalliga, ratsutamisega, korvpalliga, karatega, võimlemise ja aeroobikaga. Linnaelanike ja külaliste käsutuses on kaasaegsed spordirajatised: Võru spordihall koos staadioniga ja Kubija suusabaas valgustatud suusa-, rolleri- ja terviseradadega. Lisaks nimetatutele kuuluvad SA Võru Spordikeskus haldusalasse Võru Spordikooli spordihoone ja mänguväljakud ning Andsumäe spordibaas (hüppemäed K10 ja K30). Tamula rannas on tenniseväljakute kompleks, rannavõrkpalliväljakud, korvpalliväljak ning skatepark. Olevi, Laane ja Vabaduse tänaval on noortel jalgpalluritel võimalik kasutada kunstmuruga minijalgpalliväljakud ning talvel rajatakse kodanike initsiatiivil Laane tänava väljakule liuväljak.

Iga-aastane statistika näitab Võru Spordikeskuse külastajate arvuna pisut üle 100 000, mis kasvab iga aastaga. Tamula välitenniseväljakud, mis avati renoveerituna 2011. aasta aprillis, kogusid hooaja jooksul 458 külastust.

Eesti Hariduse Infosüsteemi 2012. aasta andmetel tegutseb Võru linnas huvitegevuse osutajatena jalgpallikool JK Võru; huvikool Budokeskus; Võru Korvpallikool; Võru Judokeskus; Helios Võru

jalgpallikool; Võru Loovuskool; Võru Tantsukool; Näpustuudio Käsitöökool; SK ProFit Võru Huvikeskus.

Võru linnas tegutseb ka Võru Noortekeskus. MTÜ Võru Noortekeskus pakub noortele kasulikku vaba aja veetmise võimalust alates 2003. aastast. Noortekeskuses on võimalik ise üritusi algatada ja ideid ellu viia, osaleda koolitustel ja infopäevadel, suhelda vabatahtlikega, õppida nende kultuuri ja keelt.

Võru linna kodanikel on võimalus kuuluda sotsiaaltöölalastesse ühingutesse nagu: Eesti Punase Risti Võrumaa Selts (toetab riskirühmi); MTÜ Päästearmee Eestis Võru Korpus (tegeleb riskirühmadesse kuuluvate toitlustamisega); Võrumaa Lasterikaste Perede Ühendus (tegeleb lasterikaste perekondade abistamisega); Võrumaa Lastekaitse Ühing (aitab raskustesse sattunud lapsi ja peresid) ja MTÜ Kagu-Eesti Kasupered (nõustab kasuperesid ja korraldab vastavaid koolitusi).

III LASTE JA NOORTE TURVALINE NING TERVISLIK ARENG

3.1 Õpilaste arv haridusasutustes

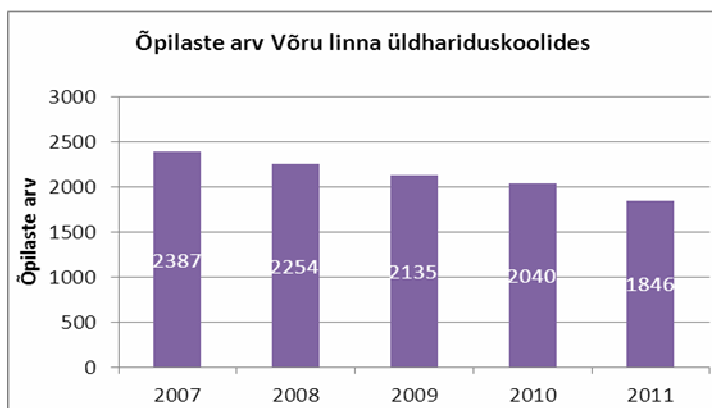

Diagramm nr 40. Õpilaste arv Võru linna üldhariduskoolides.
Allikas: Võru Linnavalitsus.

lapsed õppima mõnda teise kooli.

Õpilaste arv Võru linna üldhariduskoolides on perioodil 2007–2011 langenud, mida võib näha diagrammilt number 40. Õpilaste arvu vähenemise üks põhjus on tingitud sündimuse langusest Võru linnas, mistõttu on vähenenud kooliealiste laste arv. Teine põhjus on õpilaste arvu negatiivselt mõjutanud väljaränne Võru linnast, mille tulemusena suunduvad

Laste arv lasteaedades on käsitletaval perioodil, vastupidiselt üldhariduskoolidele, kasvanud, mida tõestab ka diagramm number 41. See tuleneb lähiaastate sündimuse suurenemisest Võru linnas. Seetõttu on kasvanud ka lapsevanemate vajadus laste lasteaedadesse paigutamiseks. Kindlasti on Võru linna lasteaedades laste arvule positiivselt mõjunud lasteaedade kõrge õpetustase ning

personali kvalifikatsioon. Sellest tulenevalt soovivad nii mõnedki lapsevanemad oma lapsi tuua teiste piirkondade lasteaedades üle Võru linna lasteaedadesse.

Lasteaedade eelistus on aga rühmadesse võtta eelkõige Võru linna sissekirjutusega lasteaiaeaalisi lapsi. Võru linnas asuvas neljas lasteaiaas ongi perioodil 2007–2011 teistest omavalitsustest pärit laste arv langenud, mida on näha ka diagrammilt number 42.

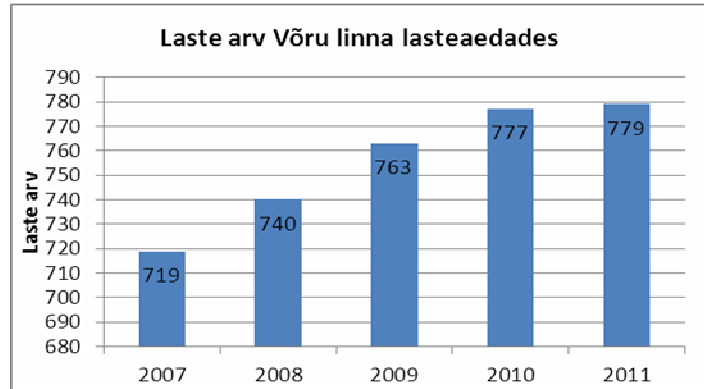

Diagramm nr 41. Laste arv Võru linna lasteaedades. Allikas: Võru Linnavalitsus.

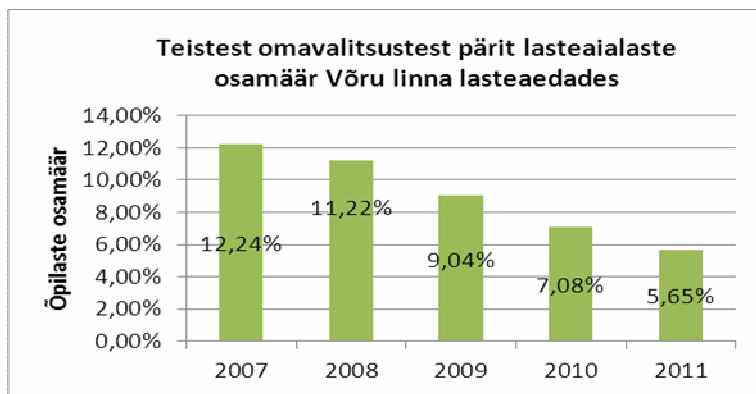

Diagramm nr 42. Teistest omavalitsustest pärit lasteaialaste osakaal Võru linna lasteaedades. Allikas: Võru Linnavalitsus.

asuvates koolides on uute õpilaste jaoks ruumi, on sellest johtuvalt jäänud kõrgeks teistest omavalitsustest pärit õpilaste osakaal Võru linna koolides, mida tõestab ka diagramm number 43.

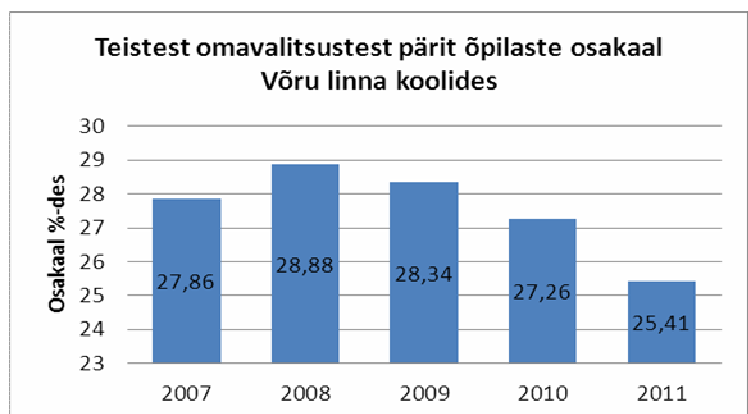

Diagramm nr 43. Teistest omavalitsustest pärit õpilaste osakaal Võru linna koolides. Allikas: Võru Linnavalitsus.

3.2 Koolikohustuse täitmine

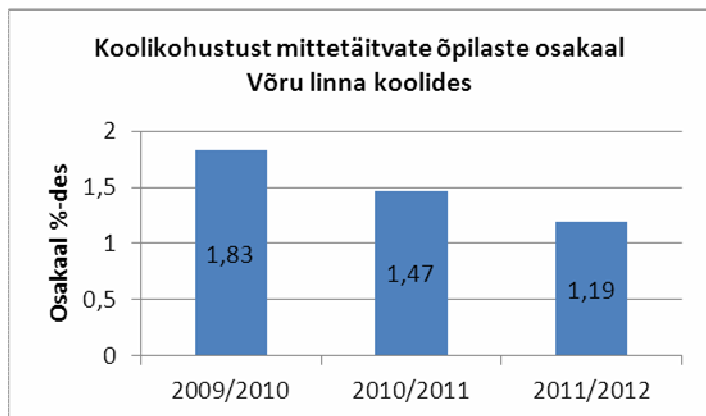

Diagramm nr 44. Koolikohustust mittetäitvate õpilaste osakaal Võru linna koolides. Allikas: Võru Linnavalitsus.

Võru Linnavalitsusel puuduvad andmed koolikohustuse täitmisest 2009. aastast varasemal perioodil, seetõttu käsitletakse õppeaastaid 2009/2010, 2010/2011 ja 2011/2012. Sealjuures võetakse aluseks 10% koolikohustuse mittetäitmine. Diagramm number 44 näitab, et Võru linna koolides on koolikohustust mittetäitvate õpilaste osakaal langenud ning jäänud

üldjoontes madalale tasemele. Sellest lähtub, et õpilased on hakanud enda jaoks kooliharidust tähtsamaks pidama, mistõttu püütakse põhjuseeta koolist puudumist vältida. Kindlasti on trendi positiivselt mõjutanud koolide personali selgitustöö koolis käimise vajalikkusest, tugipersonali olemasolu ja varajane sekkumine probleemide ilmnemisel.

3.3 Noorte süüteod

Käsitletaval perioodil on Võru linna alaealiste poolt toime pandud süü- ja väärtegude arv püsinud üldjoontes stabiilsena. Toime pandud väär- ja süütegude arv on aga kõrge, mida tõestab diagramm number 45. Sellest võib järeldada, et Võru linnas on noortel vaba aega, mida mõned kasutavad ära pahategude toimepanemiseks. Kindlasti on trendi negatiivselt mõjutanud ka politseipatrullide arvu vähendamine,

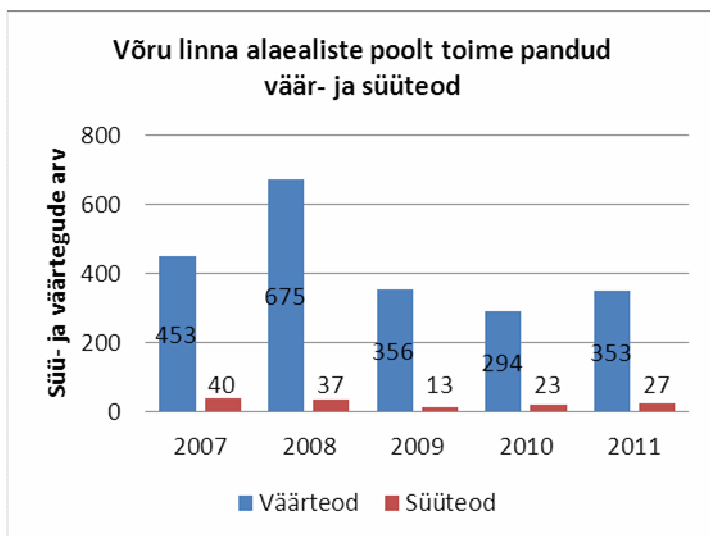

Diagramm nr 45. Võru linna alaealiste poolt toime pandud väär- ja süüteod. Allikas: Politsei- ja piirivalveamet.

VÕRU LINNA TERVISEPROFIIL

mis takistaks alaealiste poolt toimepandud väär- ja süütegude sooritamist. Peale selle käivad paljude laste vanemad välismaal või teises piirkonnas tööl, mistõttu alaealised jäävad ilma vajaliku hoole ja kasvatuseta. See võib noori kergemini meelitada väär- ja süütegusid toimepanevasse grupeeringutesse.

Võru alaealiste komisjonis arutatud alaealiste süütegude esmas- ja kordusjuhtumeid on kõige enam vanusegruppi 12–14 kuuluvate õpilaste osas. Varasematel aastatel on problemaatiline olnud vanusegrupp 15–16, kus süütegude arv on aasta-aastalt langenud. Lähtudes tabelist number 1, on näha, et kordusjuhtude arv on süü- või väärtegude sooritamisel väike. Sellest saab järeldada, et noored püüavad pärast esimese pahateo sooritamist teist korda sellega mitte eksida. Samas on politseil olnud riigi halva majandusliku olukorra tõttu vähem ressursse reidide korraldamiseks, mille tulemusena on avastatud alaealise poolt sooritatud süütegude arv langenud.

Alaealise vanus	Juhtum	Aasta				
		2006	2007	2008	2009	2010
7	Esmasjuhud	2	0	0	2	4
	Korduvjuhud	1	0	0	0	0
8	Esmasjuhud	2	4	0	4	4
	Korduvjuhud	1	2	1	1	0
9	Esmasjuhud	1	4	3	4	4
	Korduvjuhud	0	0	1	0	0
10	Esmasjuhud	0	5	5	2	2
	Korduvjuhud	0	0	2	1	1
11	Esmasjuhud	2	1	1	7	1
	Korduvjuhud	0	0	3	3	0
12	Esmasjuhud	5	4	11	1	3
	Korduvjuhud	1	0	3	2	2
13	Esmasjuhud	8	16	13	7	8
	Korduvjuhud	3	3	6	5	2
14	Esmasjuhud	4	6	4	2	5
	Korduvjuhud	2	2	1	1	4
15	Esmasjuhud	9	2	3	2	2
	Korduvjuhud	2	1	1	1	0
16	Esmasjuhud	9	2	1	5	2
	Korduvjuhud	0	0	0	1	2
17	Esmasjuhud	2	1	1	0	0
	Korduvjuhud	0	0	1	0	0

Tabel number 1. Võru linna alaealiste süü- ja väärteod perioodil 2006–2010. Allikas: Võru Maavalitsus.

3.4 Laste ja noortega tegelevad asutused

Hetkeseisuga tegutseb Võru linnas laste ja noortega tegelevaid asutusi üpris arvukalt. Sealjuures pakuvad olemasolevad asutused väga erinevat huviharidust ning noortele jagub valikut, et leida endale sobiv huviala. Huvihariduse arengule on kaasa aidanud investeringud selleks vajalikku taristusse ning üha enam erinevates valdkondades tegevate inimeste koondumine Võru linna.

Asenduskodud: Võru linnas puuduvad asenduskodud, kuid teenust saadakse teistest piirkondadest, kus asenduskodud on olemas.

Päeva- ja lastehoiud: Võru linnas tegutseb üks erasektoris kuuluv lastehoid, mis asub kesklinnast eemal.

Huviringid: Võru linnas tegutseb üpris palju erinevate valdkondadega seotud huviringe, millest on munitsipaalhuviringid:

1. Võru Kunstikool – eesmärgiks on laste ja noorte loomevõimete arendamine, silmaringi laiendamine, eelprofessionaalse kunstihariduse andmine, kunsti- ja kultuurilembelise inimese kasvatamine. Koolis õpib hetkel ligikaudu 260 õpilast;
2. Võru Muusikakool, kus toimub õpe kahel tasandil. Kool võimaldab 250 õpilase pideva muusikaalase koolituse tasemeõppes ja 30 huvilise osalemise muusikaringides;
3. Võru Spordikool – treeningrühmad on võrkpall, murdmaa- ja laskesuusatamine, kahevõistlus, kergejõustik, kreeka-rooma maadlus, orienteerumine. Hetkel harjutab Võru Spordikoolis 430 õpilast.

Võru linnas tegutsevad erasektoris kuuluvad huviringid:

1. Võru Loovuskool – on keskendunud beebi-, laulu-, folgi- ja kandlekoolile;
2. Näpustuudio Käsitöökool – tegeleb käsitöö ja õmblemisega;
3. Võru Tantsukool – tegeleb erinevate tantsustiilide õpetamisega noortele;
4. MTÜ Tantsuklubi Maarja – tegeleb peotantsu õpetamisega;
5. Jalgpallikool JK Võru – tegeleb jalgpalli õpetamisega;
6. Huvikool Budokeskus – tegeleb karate õpetamisega;
7. Võru Korvpallikool – tegeleb korvpalli õpetamisega;
8. Võru Judokeskus – tegeleb judo õpetamisega;
9. Helios Võru Jalgpallikool – tegeleb jalgpalli õpetamisega;

10. SK ProFit Võru Huvikeskus – tegeleb erinevate aeroobikastiilide õpetamisega;
11. MTÜ Avatud Ateljee Klubi – tegeleb igas vanuses inimestele kunstikursuste andmisega

Noortekeskus: Võru linnas tegutseb Võru Noortekeskus, mis pakub noortele kasulikku vaba aja veetmise võimalust alates 2003. aastast. Noortekeskuses on võimalik ise üritusi algatada ja ideid ellu viia, osaleda koolitustel ja infopäevadel, suhelda vabatahtlikega, õppida nende kultuuri ja keelt. Noortekeskus on suunatud eelkõige 7–26-aastastele noortele.

Hariduse omandamine erinevates keeltes: Võru linnas on võimalik haridust omandada ainult eesti keeles. Õpilased, kes soovivad haridust venekeelsena omandada, on suunatud teistesse vastavatesse haridusasutustesse tulenevalt nende asukohasoovist. Võru linnas puuduvad ka koolid, kus saab teataval tasemel haridust omandada mõnes teises keeles, näiteks inglise keeles. Selleks on koolides loodud erinevad süvaõppeklassid, mis spetsialiseeruvad tavalisest mahust enam keeleõppele.

3.5 Lastele ohutu elu- ja õpikeskkond

Võru kesklinn asub Tamula järvele üpris lähedal ning linnast voolab läbi Koreli oja. Veekogud kujutavad lastele teatud ohtu igal aastaajal, kuna jäävad olulisemate tänavate lähedale, mille kaudu suunduvad lapsed kooli või lasteaeda. Veekogude ohust teavitatakse lapsi juba varakult, et ennetada nende läheduses võimalikke õnnetusi. Suviti korraldatakse Tamula kui Kubija järve juurde ka rannavalve.

Üldiselt on põhilised kõnniteed, mida lapsed kooli ja lasteaeda minekuks kasutavad, korrastatud. Paigaldatud on uued kõnniteekivid ning enamik teedest on ka valgustatud. Võru linna on tekkinud ka üha enam ülekäiguradasid. Sealhulgas neid, mis on ka valgustatud.

Võru linna üks prioriteetidest on mänguväljakute renoveerimine. Investeeritud on linna uute minijalgpalliväljakute rajamisse ning alustatud on lasteaedade mänguväljakute renoveerimisega ja uute ehitamisega. Selleks on viimaste linna poolt ehitatud infrastruktuuriüksuste juurde püstitatud mänguväljakud, näiteks Tamula rannapromenaadi ja Kesklinna pargi juurde.

3.6 Kooli / lasteaia tugiteenuse olemasolu

3.6.1 Võru linna koolide tugiteenuse olemasolu

VÕRU LINNA TERVISEPROFIIL

Tabelist number 2 on näha, et võrreldes 2009. ja 2012. aastat, on tugiteenuste osutamine Võru linna koolides vähesel määral muutunud. Suurim muutus on toimunud Võru I Põhikoolis, kus võrreldes 2009. aastaga töötab koolis 2012. aastal kahe logopeedi asemel üks logopeed ning Võru Kesklinna Gümnaasiumis on 2012. aastal logopeedi koht kaotatud. Samuti on vähenenud Võru I Põhikoolis sotsiaalpedagoogi töökoormus 1-lt 0,4-le. Teised tugiteenused on jäänud koolides samasse mahtu, seetõttu võib järeldada, et haridusasutused kannavad hoolt, et laste jaoks oleks olemas vajalikul määral tugiteenuste osutajaid.

Ametikoht	Aasta	Kool			
		Võru Kreutzwaldi Gümnaasium	Võru Kesklinna Gümnaasium	Võru I Põhikool	Täiskasvanute Gümnaasium
Psühholoog	2012	1	0	0	0,5 (nõustaja-psühholoog)
	2009	1	0	0	0
Logopeed	2012	1,5	1	1	0
	2009	1,5	0	2	0
Tervishoiutöötaja	2012	Teenust pakub OÜ Tugikoda			
	2009				
Sotsiaalpedagoog	2012	1	1	0,4	-
	2009	1	1	1	-

Tabel number 2. Võru linna koolide tugiteenused 2009. ja 2012. aastal. Allikas: Võru Linnavalitsus.

3.6.2 Võru linna lasteaedade tugiteenuste olemasolu

Ametikoht	Aasta	Lasteaed			
		Sõleke	Okasroosike	Päkapikk	Punamütsike
Logopeed	2012	1	0,5	1	1
	2009	0,25	0,5	1	0,75
Tervishoiutöötaja	2012	0,5	0	0	0,5
	2009	0,5	0	0,5	0,5
Liikumisõpetaja	2012	1,25	0,875	1,250	1
	2009	1	0,875	1,125	1

Tabel nr 3. Võru linna lasteaedade tugiteenused 2009. ja 2012. aastal. Allikas: Võru Linnavalitsus.

Võrreldes 2012. ja 2009. aastat, on lasteaedades tugiteenuste maht jäänud peaaegu samaks. Lasteaedades Päkapikk ja Sõleke on 2012. aastal suurenenud liikumisõpetaja töömaht ning Sõlekese ja Punamütsikese lasteaedades on suurenenud logopeedi töömaht, mida on näha ka tabelist number

3. Erinevalt koolidest, on Võru linna lasteaedades tervishoiutöötaja personali koosseisus, ning lasteaiaid ei pea seda teenust sisse ostma.

3.7 Kohaliku omavalitsuse initsiatiiv ja toetused tagamaks teenuste kättesaadavust

Koolitoit

Riik eraldab alates 1. jaanuarist 2006 põhikooli õpilaste koolis toitlustamiseks toetust, mis Võru linnas pole kunagi tegelikku vajadust ära katnud, ning linn on alati sellele juurde pidanud maksma. Juurdemakstav osakaal on jäänud 30% lähedale, näiteks 2012. aastal oli see 32,17%. Gümnaasiumiastmes peavad õpilase koolitoidu eest maksma pered. Raskustes olevaid peresid toetatakse toidukulu kompenseerimise kaudu Võru Linnavalitsuse sotsiaaltöö osakonna eelarvest.

Lasteaia kohad

Vastavalt koolieelse lasteasutuse seadusele tuleb omavalitsusel tagada koht koolieelses lasteasutuses kõikidele 1,5 kuni 7 aastatele lastele, kelle elukoht on selles omavalitsuses, ja kelle vanemad seda soovivad. Võru linnas on neli koolieelset lasteaeda umbes 770-kohaga ning lasteaiakoha saamise võimalus on enamasti olemas. Kohta ei saa tavaliselt need lapsed, kelle vanemad esitavad avalduse liiga hilja või soovivad kohta tavatul ajal. Kuna rühmad on selleks ajaks komplekteeritud, siis on koha saamine väga keeruline. Samuti on probleeme vanematega, kes ei nõustu kohaga mõnes teises lasteaias ja jäävad ootama kohta nende poolt eelistatud asutuses. Keskmiselt on lapsi lasteaia järjekorras kümme, kellest enamus on sõimeealised, st 1–3-aastased.

Periood	Õppetasu
Kuni 31. august 2007	13,42 eurot
Alates 1. september 2007	15,98 eurot
Alates 1. september 2008	19,49 eurot
Alates 1. jaanuar 2011	19,46 eurot
Alates 1. sept 2012	20,3 eurot

Tabel nr 4. Õppetasud Võru linna lasteaedades.
Allikas: Võru Linnavalitsus.

Lasteaiaga seotud kulud lapsevanemale

Vanemate poolt on tasustatavad õppekulu, toidukulu ja kulu õppekavaväliste tegevuste eest (nt basseini kasutamine lasteaias). Õppekulu on alates 2006. aastast 7% töötasu alammäärast, mille määrab hoolekogu. Toidupäeva maksumus on kõigis Võru linna lasteaedades 1,4 eurot. Tabelist

number 4 on näha Võru linna lasteaedade õppetاسusid, mis on aasta-aastalt lapsevanema jaoks kallimaks läinud.

Pikapäevarühmad

Pikapäevarühmad tegutsevad Võru linna kolmes koolis: Võru Kreutzwaldi Gümnaasiumis, Võru Kesklinna Gümnaasiumis ja Võru I Põhikoolis. 2012. aasta seisuga on Võru Kreutzwaldi Gümnaasiumis pikapäevarühma teenuse osutamiseks täidetud kaks ametikohta ning tugiteenuse saajaid on 116. Võru Kesklinna Gümnaasiumis on pikapäevarühma teenuse pakkumiseks täidetud 0,5 ametikohta ning teenuse saajaid on 25. Võru I Põhikooli puhul on antud näitajad vastavalt 0,5 ametikohta ja 21 õpilast.

Õpilasmalev

Võru linnas on õpilasmalevas osalejate arv aasta-aastalt vähenenud. Kui perioodil 2007–2008 osales 60 õpilast, siis perioodil 2009–2011 on see arv jäänud 40 juurde. Seetõttu on vähenenud ka linna poolt eraldatud toetused õpilasmaleva jaoks (varasem toetus 9586,75 eurot on vähenenud 6391 eurole 2011. aastal).

Alushariduse õppekavavälised tegevused

Võru Lasteaias Okasroosike toimuvad õppekavaväliste tegevustena: poiste ja tüdrukute tantsuring (tasuta); kunstiring (tasuta); puutööring (tasuta); lauluring (tasuta); jalgpall (8 eurot kuu).

Võru Lasteaias Sõleke toimuvad õppekavaväliste tegevustena: laulu-mänguring (tasuta); folkloori rühma ettevalmistusrühm (tasuta); folkloori rühm (tasuta); ujumise ja suusatamise algõpetus (tasuta); judo (10 eurot kuu); võimlemine (8 eurot kuu); jalgpall (8 eurot kuu).

Võru Lasteaias Punamütsike toimuvad õppekavaväliste tegevustena: tantsuring (tasuta); puutööring (tasuta); judo (10 eurot kuu); jalgpall (8 eurot kuu).

Võru Lasteaias Päkapiikk toimuvad õppekavaväliste tegevustena: folklooriring (tasuta); puutöö (tasuta); judo (10 eurot kuu); mudilaste tantsuring (10 eurot kuu); jalgpall (8 eurot kuu).

Erinevad laste ja noortega seotud nõustamised, mis on kohalike omavalitsuse elanikele kättesaadavad

Võru linnas on olemas asutused, mis pakuvad perekooli ja õppenõustamise alaseid nõustamisi. Lisaks tehakse lastega palju tööd haridusasutustes, et pakkuda neile võimalikult õigeaegselt erinevaid

VÕRU LINNA TERVISEPROFIIL

eluveldkondi puudutatavat informatsiooni. Üldjuhul antakse ka haridusasutustes teavet, kuhu on lastel võimalik nõustamisalase teenuse saamiseks pöörduda.

Ujumisõpetus

Riigi eelarvest eraldatakse raha ujumise algõpetuseks vastavalt 2. klassi õpilaste arvule. Võru linna eelarvest lisatakse riiklikule toetusele rahalised vahendid transpordiks ujulasse. Ühel klassil on võimalik ujumas käia tavaliselt kuni kümme korda ja algõpetuse lõppedes on tavaliselt vaid 10% õpilastest sellised, kes ei suuda ujuda 25 meetri.

Huviringide/trennide rahastamine/ toetamine

Võrus on kolm munitsipaalhuvikooli – Võru Kunstikool, Võru Muusikakool, Võru Spordikool. Lisaks nende ülalpidamisele toetatakse erinevaid mittetulundusühinguid, kes pakuvad lastele huvitegevust. Tabelist number 5 on näha, et vähenenud on toetust saavate Võru õpilaste arv, mis on suuresti tingitud laste arvu vähenemisest linna rahvastikus, aga ka väljarändest. Samuti on kahanenud linna kogutoetus laste huvitegevusele, kuid õpilaste arvu vähenemise tõttu pole toetus ühe lapse lõikes vähenenud. Seega võib laste huviringide toetamist pidada Võru linna tähtsaks prioriteediks.

	2007	2008	2009	2010	2011
Toetust saavate Võru linna õpilaste arv	577	567	560	509	455
Linna toetus	83 049,99	88 955,43	90 064,30	79 851,21	73 486
	eurot	eurot	eurot	eurot	eurot

Tabel nr 5. Võru linna poolt toetatavad huvitegevused. *Allikas: Võru Linnavalitsus.*

Kooliminevate laste toetused

Vastavalt Võru Linnavolikogu 11. juuni 2008 määruse nr 77 „Ranitsatoetuse maksmise kord“ alusel makstakse ranitsatoetust kõikidele esimesse klassi minevate laste vanematele, kes ise ja kelle kooliminev laps omasid 1. jaanuaril elukoha aadressi Võru linnas. Ranitsatoetuse suurus konkreetseks aastaks määratakse linnavalitsuse poolt. Perioodil 2008–2011 olnud ranitsatoetuse suurus on märgitud tabelis number 6. Sellest lähtub, et ranitsatoetus on Võru linnas aasta-aastalt aina kahanenud, mille põhijõhjus on linna kesised rahalised ressursid.

Ranitsatoetuse suurus (€)	
2008	95,87
2009	127,82
2010	63,91
2011	50

Tabel nr 6. Ranitsatoetuse suurus Võru linnas. *Allikas: Võru Linnavalitsus.*

Lastetoetused

Vastavalt Võru Linnavolikogu 31. mai 2006 määrusele nr 18 „Koolieelsete lasteasutuste muude kulude vanemate poolt kaetava osa maksmisest vabastamise kord“ vabastatakse lasteaia õppetasu maksmisest kõik rahvastikuregistri järgi Võru linnas elukoha aadressi omavad kolme ja enama alla 18-aastase lapsega vanemad või kelle üle 18-aastased lapsed õpivad põhikooli, gümnaasiumi või kutseõppeasutuse statsionaarses õppes välja arvatud gümnaasiumijärgses õppes. Vabastatud laste arv on iga aastaga suurenenud, jäädes umbes 100 lähedale. Osalist lasteaia tasu kompenseerimist saavad taotleda ka vanemad, kelle sissetulek on väiksem 1,5-kordsest toimetulekupiirist.

Võru linnas on sünnitoetus lapse sündides 65 eurot, lapse 1-aastaseks saamisel samuti 65 eurot ning lapse 3-aastaseks saamisel 192 eurot.

Eestkostel või perekonnas hooldamises oleva lapse toetus on 51,13 eurot kuus ning tema elluastumistoetus on 319,56 eurot (juhul kui ta ei saa riiklikku toetust).

Alates 2012. aastast korraldab Võru Linnavalitsus nädalas kahel korral Tartusse Hiie või Emajõe kooli puuetega laste transporti.

Puuetega laste hooldaja teenuse eest maksab Võru linn hooldajale sügava puudega lapse puhul 100 eurot, raske puudega lapse puhul 75 eurot ja keskmise puudega lapse puhul 50 eurot.

3.8 Laste subjektiivne tervisehinnang

Tartu, Jõgeva, Põlva, Valga ja Võru maakonna laste subjektiivne tervisehinnang on sarnane Eesti keskmisega.

Diagrammist number 46 lähtub, et suures osas peavad lapsed oma tervisehinnangut heaks.

Kui 2005/06 perioodil oli oma tervise seisundit

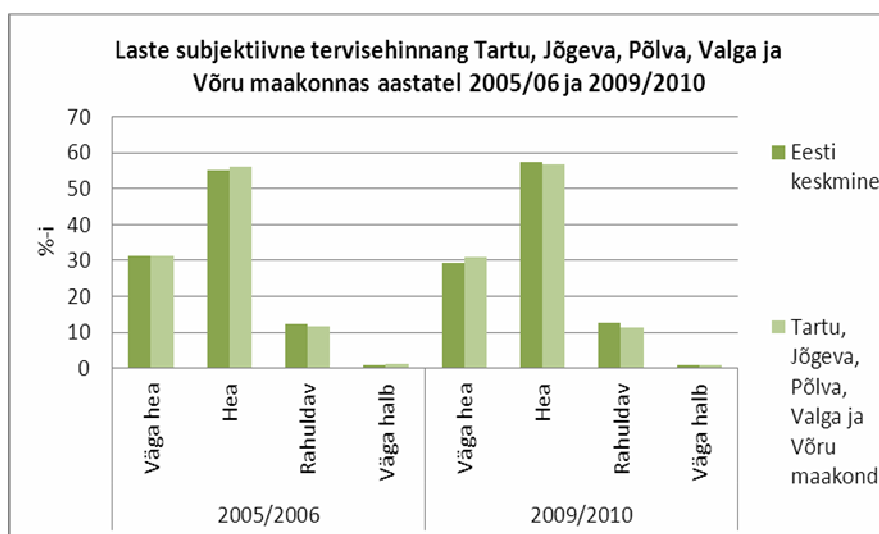
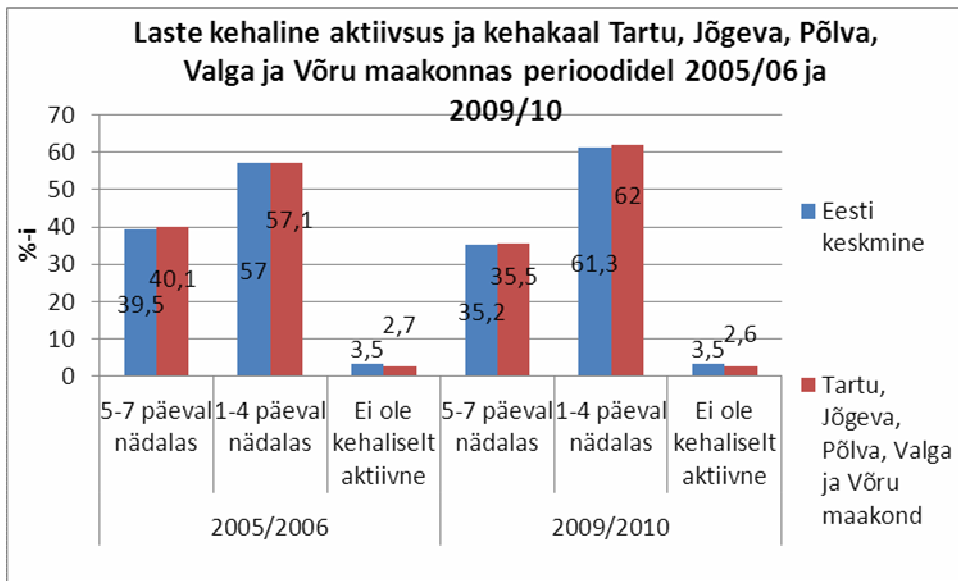

Diagramm nr 46. Laste subjektiivne tervisehinnang Tartu, Jõgeva, Põlva, Valga ja Võru maakonnas aastatel 2005/06 ja 2009/2010. Allikas: Tervise Arengu Instituut.

heaks pidavaid lapsi, kes olid kaalumata, Tartu, Jõgeva, Põlva, Valga ja Võru maakonnas rohkem kui Eestis keskmiselt, siis perioodil 2009/10 muutus see vastupidiseks. Seda võib ühe poolena põhjustada perioodil 2009/2010 lisandunud Tartu, Jõgeva, Põlva, Valga ja Võru maakonna laste väga hea hinnang oma tervisele, kuna hinnanguga oma tervise üle „rahuldav“ ja „väga halb“ märkinud laste arv on vähenenud.

3.9 Kehaline aktiivsus ja kehakaal

Diagrammilt number 47 on näha, et Tartu, Jõgeva, Põlva, Valga ja Võru maakonna lapsed on Eesti keskmisest aktiivsemad ning kahel käsitletaval perioodil on nende aktiivsus suurenenud.

Diagramm nr 47. Laste keheline aktiivsus ja kehakaal Tartu, Jõgeva, Põlva, Valga ja Võru maakonnas perioodidel 2005/06 ja 2009/10. Allikas: Tervise Arengu Instituut.

Laste, kes on aktiivsed 1–4 päeval nädalas protsent on kasvanud 2009/10 aasta seisuga üle viie protsendi, samas kui Eesti keskmine on kasvanud veidi üle nelja protsendi. Vähenenud on ka kehaliselt mitteaktiivsete laste arv. Seda küll vaid 0,1% võrra, kuid kogu Eesti mastaabis on see ühe protsendi võrra kasvanud. Laste kehalise aktiivsuse kasv piirkonnas on kindlasti põhjustatud paranenud sportimistingimustest ning üldise hoiaku paranemisest, mis väärtustab kehalist aktiivsust.

Võru linna kolmes koolis (v.a Täiskasvanute Gümnaasium) 1, 3 ja 7 klassis õppivate õpilaste osakaal, kes on ülekaalulised, on jäänud käsitletavate õppeaastate jooksul stabiilseks, mida võib näha diagrammilt number 48. Ülekaaluliste õpilaste probleem ei ole suur, kuna nende osakaal ei moodusta suurt osa kogu õpilaste arvust. Samas on siiski vaja jätkata tervislikke eluviise tutvustavate programmidega, et takistada ülekaaluliste õpilaste arvu suurenemist Võru linna koolides.

3.10 Sõltuvusained

Diagrammist number 49 lähtub, et kolme Võru linna kooli õpilaste seas (v.a Täiskasvanute Gümnaasium) on nende osakaal, kes ei ole kanepit suitsetanud, üpris kesine. Kõrge on ka nende õpilaste arv, kes on kanepit suitsetanud mitu korda. Sellest järeldub, et Võru linnas on kanepi kättesaadavus lihtne, mis omakorda näitab, et politsei kontroll narkootikumide leviku tõkestamisel on nõrk.

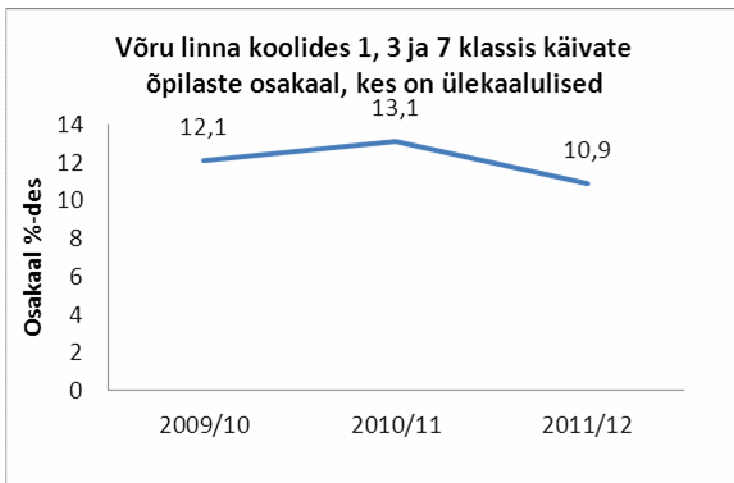

Diagramm nr 48. Võru linna koolides 1, 3 ja 7 klassis käivate õpilaste osakaal, kes on ülekaalulised. Allikas: OÜ Tugikoda.

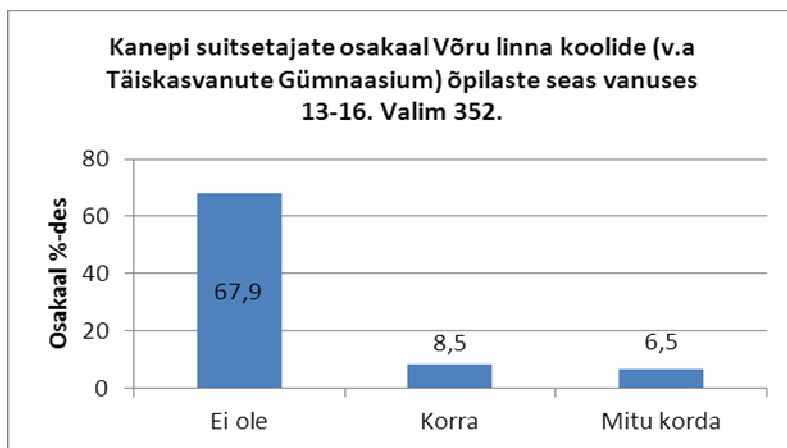

Diagramm nr 49. Kanepi suitsetajate osakaal Võru linna koolide (v.a Täiskasvanute Gümnaasium) õpilaste seas vanuses 13-16. Allikas: Võru Maavalitsus.

Vanuses 13-16 kooliõpilaste seas on alkoholi tarvitamine üpris populaarne, mis lähtub ka diagrammilt number 50. Küsitluse tulemusena, milles osales 2012. aastal 352 õpilast kolmest Võru linna koolist, v.a Täiskasvanute Gümnaasiumist, pole alkoholi mittetarvitanute osakaal suur. See tähendab, et õpilaste seas on alkoholsete

jookide tarvitamine populaarne, mis on tingitud alkoholi lihtsast kättesaadavusest ning vähesest teavitusest selle kahjulikkusest. Samuti võib olla probleemiks lapsevanemate vähene hool ja huvi oma laste tervisekäitumise vastu.

2012. aastal Võru linna kolmes koolis, Võru Kreuzwaldi Gümnaasiumis, Võru Kesklinna Gümnaasiumis, Võru I Põhikoolis, läbi viidud küsitluse tulemusena, kus valim puudutas 352 õpilast, selgus, et ligikaudu pooled õpilased vanuses 13-16 on korra suitsetamist proovinud.

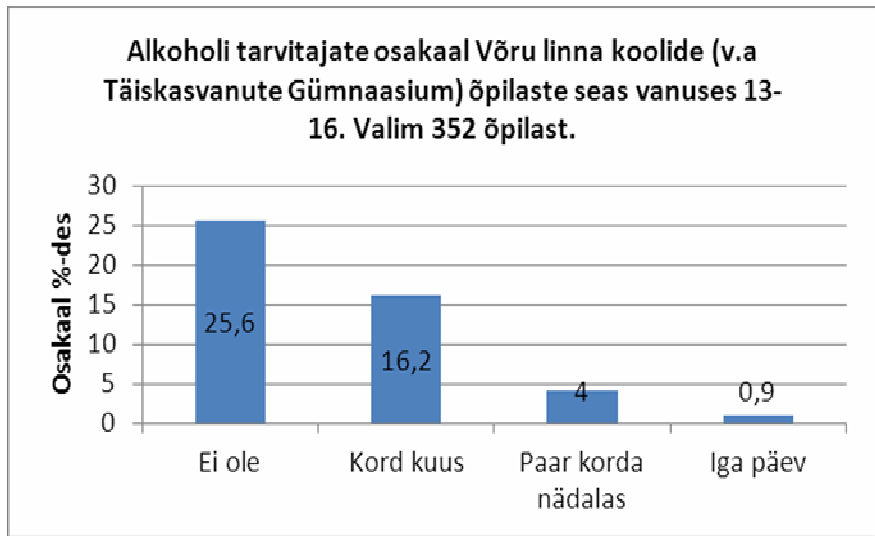

Diagramm nr 50. Alkoholi tarvitajate osakaal Võru linna koolide (v.a Täiskasvanute Gümnaasium) õpilaste seas vanuses 13-16. Valim 352 õpilast. Allikas: Võru Maavalitsus

Diagramm number 51 näitab, et suure osakaalu moodustavad samuti õpilased, kes suitsetavad iga päev ning kord või enam nädalas. Suitsetamise populaarsus Võru linna koolide õpilaste seas näitab,

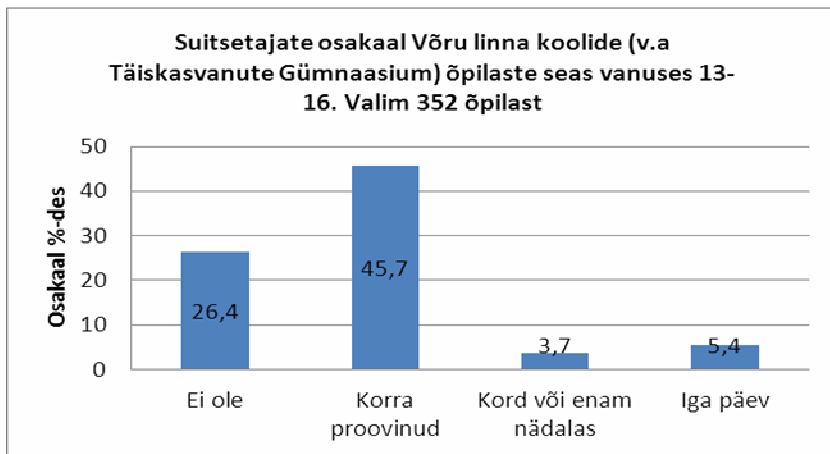

Diagramm nr 51. Suitsetajate osakaal Võru linna koolide (v.a Täiskasvanute Gümnaasium) õpilaste seas vanuses 13-16. Valim 352 õpilast. Allikas: Võru Maavalitsus.

et lapsi pole piisavalt teavitatud suitsetamise kahjulikkusest ning tubakatooted on neile liialt kättesaadavad.

IV TERVISLIK ELU-, ÕPI- JA TÖÖKESKKOND

4.1 Tervist edendavad töökohad

Tervist edendavate töökohtade võrgustiku loomise ja arendamisega hakati Eestis laiemalt tegelema Tervise Arengu Instituudi eestvedamisel 2006. aastal. Eesmärk, miks tervist edendavaid töökohti

tähtsustakse ja neid üldse luuakse, on vähendada kutsehaiguste ja tööst põhjustatud haiguste osakaalu, samuti tõsta töötajate terviseteadlikkust, parandada töökeskkonda ning inimeste elukvaliteeti ja töövõimet. Võru maakonnas puuduvad kohalikud ettevõtted, kes tähtsustaksid tervist edendavate töökohtade loomist ning osaleksid selle võrgustikus. Võru linnas on ainult Rimi Eesti Food AS (liitus 2011) filiaal, kes osaleb tervist edendavate töökohtade võrgustiku tegevuses.⁴

Sellest järeldub, et Võru maakonnas, sealhulgas Võru linnas puuduvad kohalike inimeste poolt moodustatud ettevõtted, mis investeeriksid teataval määral töötajate tervisesse. Nii on töötajatel suurem oht saada tervist kahjustavaid vigastusi tööl, mis tegelikult on kahjulik ka tööandjale. Samas on alustatud tegevust tervist edendavate töökohtade maakondliku võrgustiku loomise ja koolitamisega.

4.2 Tervist edendavad lasteaiad

Võru linna kõik olemasolevad neli lasteaeda: lasteaed Okasroosike, lasteaed Punamütsike, lasteaed Päkapiik, lasteaed Sõleke, osalevad tervist edendavate lasteaedade võrgustikus. Lasteaiad liitusid programmiga aastatel 2001, 2005 ja 2006. Programmi eesmärk on hoida ja tugevdada lapse tervist ning soodustada tema tervislikku arengut. Selle eesmärgi saavutamiseks lähenetakse süsteemselt, et põimida omavahel kõik lasteaias toimuv ja haarata kaasa kõik, kes või mis vähegi on seotud lasteaiaga.⁵

See, et tervist edendavas programmis osalevad kõik Võru linna lasteaiad näitab, et lapsi püütakse tervislikust eluviisist teavitada ja harida juba varasest east alates. Nii on ka vähetõenäolisem, et tulevikus suureneb ebatervislike eluviisidega noorte osakaal.

4.3 Tervist edendavad koolid

Tervist edendavate koolide võrgustikus osalevad Võru linna kolm kooli: Võru Kreutzwaldi Gümnaasium, Võru Kesklinna Gümnaasium ja Võru I Põhikool. Sellest järeldub, et Võru linna koolid hoolivad õpilaste tervise arendamisest ning pingutatakse, et muuta koolikeskkond selliseks, et kõigil,

⁴ Terviseinfo veebileht <http://www.terviseinfo.ee/et/tervise-edendamine/tookohal/tervise-edendamine-tookohal> (viimati külastatud 30.05.2012)

⁵ Terviseinfo veebileht <http://www.terviseinfo.ee/tervise-edendamine/lasteaias/tervist-edendavate-lasteaedade-tel-vorgustik/vorgustiku-liikmed#võrumaa> (viimati külastatud 30.05.2012).

alustades õpilastest ja lõpetades õpetajate, direktori ja kokaga, oleks koolis meeldiv olla ja töötada.⁶ Samas on eesmärgi täideviimisel takistavaks faktoriks koolikeskkonnad, mis on vanad ja renoveerimata.

4.4 Huvitegevuse ja vaba aja veetmise kohad

Võru linn on panustanud aasta-aastalt üha enam huvitegevusse ja vaba aja veetmise võimalustesse. Seetõttu on elanikel üha rohkem mitmekülgseid võimalusi oma vaba aja veetmiseks Võru linnas. Linlastel on võimalik end harida muusikakoolis, trennida erinevatel spordirajatistel, täiendada end loovus- ja käsitöökoolis, tantsida ja laulda erinevates truppides ja koorides. Eakatel on võimalik võtta aktiivselt osa erinevatest tegevustest, mis toimuvad pensionäride päevakeskuses, ning osaleda südamesõprade seltsi tegemistes. Puuetega inimestel on võimalik osaleda päevakeskuse Mosaiik töös, kelle eesmärk on pakkuda psüühiliste erivajadustega inimestele tugiteenuseid ja enesearendust huviringide näol. 2012. aastal tegutsevad Võru linnas puuetega inimestele suunatud ühingud: Võrumaa Puuetega Inimeste Koda; Võrumaa Vähihaigete Ühendus; Võrumaa Vaegkuulajate Ühing; Võrumaa Epilepsia Ühendus; Puuetega Laste Vanemate Ühing; Võrumaa Kutsehaigete Ühing; Võrumaa Diabeetikute Selts; Võrumaa Nägemisinvalidide Ühing; Võrumaa Kurtide Ühing; Võrumaa Afaasia Ühing; Võrumaa Lihasehaigete Selts; MTÜ Võru Ratastooliklubi; MTÜ Pimedate Infoühing Helikiri; Võru Maakonna Invaühing; MTÜ Lõuna-Eesti Erihooldusteenuste Keskus.

Võru linnas on võimalik kultuuri nautida kultuurimajas Kannel, külastada kaht Võru linnas asuvat muuseumi, harida end raamatukogus, jalutada mööda Tamula järve äärt kulgeval promenaadil, nautida erinevates kohvikutes häid sööke ning lõõgastuda ööklubides.

Võru linn on suure turismipotentsiaaliga, mida praeguseks pole veel suudetud täiel määral ära kasutada. Seetõttu on tulevikus linna külastavate ja siin erinevaid vaba aja veetmise võimalusi kasutatavaid inimesi oodata aina enam. Selleks valmisolek on olemas, sest linn on huvitegevusse ja vaba aja veetmisesse investeerinud suuri ressursse, mis võimaldaks paljudel erinevate huvidega inimestel siin endale meelepärane tegevus leida.

Enamus vaba aja veetmise ja huvitegevuse kohtadest asuvad kesklinnas või selle vahetus läheduses, mistõttu pole inimestel raske leida võimalusi ja kohti, mis ühtlasi tagab külastajate suurema arvu.

⁶ Tervist edendava kooli veebileht <http://www2.tai.ee/teated/TEK/> (viimati külastatud 30.05.2012).

Samas on huvitegevuse ja vaba aja veetmise võimaluste hinnad üsna kõrged, kuna väikelinnas nagu Võru puudub vajalik konkurents, mis alandaks teenuste hindasid.

4.5 Üldkasutatavad spordirajatised ja terviserajad

5 võimlat	SA Võru Spordikeskus spordihall
	SA Võru Spordikeskus võimla
	Võru Kreutzwaldi Gümnaasiumi võimla
	Võru Kesklinna Gümnaasiumi võimla
	Võru Täiskasvanute Gümnaasiumi võimla
2 staadioni	SA Võru Spordikeskus staadion (Roosi tänav)
	SA Võru Spordikeskus staadion (Räpina maantee)
2 aeroobikasaali	SA Võru Spordikeskus
	Corsa Gymn
3 võrkpalliväljakut	SA Võru Spordikeskus
4 korvpalliväljakut	SA Võru Spordikeskus
8 mänguväljakut	lasteaed Okasroosike
	lasteaed Sõleke
	lasteaed Punamütsike
	lasteaed Päkapikk
	Kesklinna park
	Tamula rannapromenaad
	Juudi park
	Laane tänava mänguväljak
1 skatepark	Tamula järve äärne skatepark
2 matkarada	SA Võru Spordikeskus Kubija spordibaas
	Tamula järve äärne matkarada
1 suusarada	SA Võru Spordikeskus Kubija spordibaas
4 tenniseväljakut	SA Võru Spordikeskus tenniseväljakud
	Kuninga talu tenniseväljakud
1 spordihall	SA Võru Spordikeskus
1 rollerirada	SA Võru Spordikeskus Kubija spordibaas

2 jalgpalliväljakut	SA Võru Spordikeskus
3 minijalgpalliväljakut	Laane, Olevi ja Vabaduse tänaval
2 uisuväljakut	Laane tänaval, kodanike initsiatiivil
	Vee tänaval, Linnavalitsuse initsiatiivil

Võru linnas on sportimisele ja tervise edendamisele hakatud üha enam tähelepanu pöörama. Üks põhjustest on linna investeeringud terviserajatiste infrastruktuuri edendamisesse. Näiteks on suurendatud kergliiklusteede arvu, parandatud matkateede kvaliteeti ning rajatud spordihooneid ja –väljakuid. Linnapildis on märgata, et aasta-aastalt tegeleb tervisespordiga üha enam inimesi ning spordimõnused tulevad Võru linna nautima ka inimesed kaugemalt.

Võru linnas on praeguse seisuga vähe mänguväljakuid, matkaradu ja pallimängude platse.

4.6 Üldkasutatavad spordirajatised ja terviserajad

Võru linna spordirajatisi ja terviseradasid kasutavad nii kohalikud kui ka kaugematest piirkondadest pärit inimesed. Näiteks kasutatakse Võru Spordikeskust ja selle juurde kuuluvat staadioni treeninglaagriteks ning aktiivselt kasutatakse ka Kubija terviseradu. Kubija terviseradu külastas näiteks 2011. aasta Võrumaa tervisespordisarjade raames 3280 inimest, kes registreerisid enda osaluse spetsiaalse kiipkaardiga. Võru Spordikeskuse külastamise statistika näitab 100 000 külastuskorda aastas, mis on aasta-aastalt kasvanud. Aktiivse kasutuse on leidnud ka aprillis 2011 avatud kaks välitenniseväljakut, mis suvehooaja jooksul kogusid 458 külastust.

Raske on loendada ka näiteks minijalgpalliväljakute, võrkpalli- ja korvpalliväljakute kasutuskordi, kuna need on üldkasutatavad ja tasuta. Siiski võib visuaalsel teel märgata, et nende väljakute kasutus on aktiivne, kuna rahvast spordiväljakute juures jagub.

4.7 Transport ja teedevõrk

Võru linna ühistranspordivõrgustikus tegutseb viis liini, mis katavad kogu linna. Antud ühistranspordiliine on püütud ühendada maakonnaliinidega, et inimestel oleks mugavam ühest punktist teise liikuda. Ühistranspordi sõidugraafiku koostamisel on püütud katta võimalikult suurel määral inimeste liikumisvajadused, kuid linna eelarve on sundinud sõidugraafikuid hõrendama. Võru

linnas lihtsustab ühistranspordi korraldamist linna väiksus, mis ei sunni linna keerulisi transpordikorraldusi seadma.

Võru linn ei asu Venemaa ja Läti piiridest kaugel, mistõttu möödub tihti linna lähedalt transiidivedu. See on korraldatud linna keskusest eemal asuvatel maanteedel, mis takistab suurtel transiidiveoautodel Võru linna keskusesse sisse sõitmast. Võru linna läbib ka raudtee, mis on kesise kasutusaktiivsusega. Raudteed kasutakse eelkõige kaubaveo korraldamiseks, kuna reisijate vedu Võru linna ei läbi.

Võru linnas on tänavavalgustust 47 kilomeetrit. Tänavavalgustuse põlemisaeg varieerub vastavalt aastaajale.

1/5 Võru linna pindalast on kaetud rohe- või rekreatsioonialadega. Võru linna pargid on: Kreutzwaldi park (1,7 km²); Katariina allee (0,8 km²); Kesklinna park (0,8km²); Seminari park (0,7km²), Juudi park (1,4km²); Koreli oja haljasala (8,3km²); Vee tänava haljasala (0,8km²); Tamula rannapromenaad (3,3 km²); Roosisaare (1km²); Kubija rannaala; Tamula matkarada (Vabaduse tänavast kuni Võlsini ca 1 km²); Kubija rekreatsiooniala. Lisaks eelmainitule kuuluvad rohe- ja rekreatsioonialade alla ka linna metsa- ja hooldusalad.

Kergliiklusteid on Võru linnas 8,89 km, mis jagunevad: Pikk tänav (212 m, osaliselt valgustatud); Kose/Kubija (2500m/2200m, valgustatud); Tallinna maantee (780m, valgustatud); Kreutzwaldi tänav (872m, valgustatud); Tamula rannapromenaadi sillutise osa (valgustatud).

4.8 Keskkonna mõjurid

Vesi

Võru linna joogiveega varustavale ASile Võru Vesi kuulub kümme puurkaevu, mis varustavad lisaks ka Võru valla Kose aleviku veetarbijaid. AS Võru Vesi on investeerinud suurel hulgal kapitali, ka Euroopa Liidu toetuste abil, vee kvaliteedi tõstmiseks Võru linnas, uuendades kanalisatsioonivõrke. Vee-ettevõtte tegeleb sellega ka aktiivselt edasi.

Võru linna veekogude juures tegutseb suveperioodil rannavalve, et tagada inimeste turvalisus. Rannavalve on esindatud nii Kubija kui ka Tamula järve ääres. Talveperioodil rannavalveteenus Võru linna veekogude juures puudub.

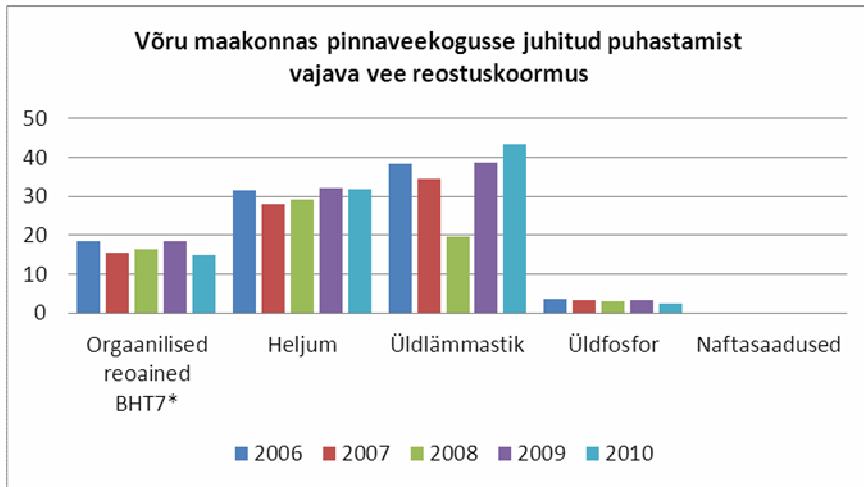

Diagramm nr 53. Võru maakonnas pinnaveekogusse juhitud puhastamist vajava vee reostuskoormus. *Allikas: Statistikaamet.*

Diagrammilt number 53 on näha, et Võru maakonnas on pinnaveekogusse juhitud puhastamist vajava vee reostuskoormus kasvanud ainult üldlämmastiku kategoorias. Naftasaaduste osalt on see jäänud stabiilselt nulli juurde ning orgaaniliste

reoainete, heljumi ja üldfosfori osas on see perioodil 2006–2010 langenud. Sellest johtuvalt saab järeldada, et Võru maakonnas on joogivesi kõrge kvaliteediga.

Võrumaal puhastatakse enamik heiteveest, mida tõestab ka diagramm number 54. Käsitletaval perioodil on kasvanud nii heitvee kui ka puhastatud heitvee kogus, mistõttu ei põhjusta heitvee koguse suurenemine rohkem

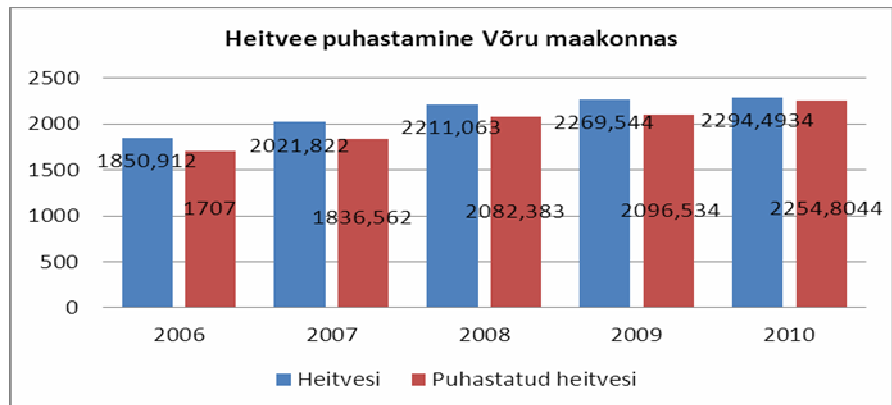

Diagramm nr 54. Heitvee puhastamine Võru maakonnas. *Allikas: Statistikaamet.*

puhastamata heitvett. Sellest võib järeldada, et Võru maakonnas on veepuhastus hästitoimiv, kuna vett läheb vähe raisku.

Õhk

Võru linna õhu kvaliteedi kohta puuduvad praegusel hetkel andmed. Samuti puuduvad kaebused, mis juhiksid tähelepanu Võru linna välisõhu halvale kvaliteedile. Võru linna puhul on tegemist väikese linnaga ning siin ei teki ka suuremaid liiklusummikuid, mis võiksid linna välisõhku paikset saastada. Linnas puuduvad ka suure saastatusega tehased, mis eraldaksid suures koguses heitgaase.

Jäätmed ja jäätmekäitlus

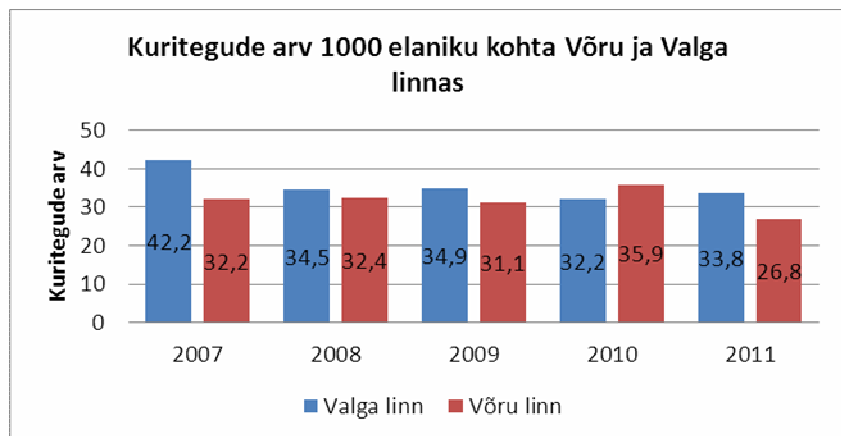
Võru linna prügi transport korraldatakse Torma prügilasse. Linnas asub ka Keskkonnajaam, kus eraisikutelt võetakse vastu pappi ja paberit; pakendeid; metalle; aknaklaase; ehitusjäätmeid; asbesti; vanarehve; vana mööblit; elektri ja elektroonikajäätmeid; vahtplasti ja ohtlike jäätmeid. Lisaks on Võru linnal ka jäätmekeskus, mis asub Võru valla territooriumil Umbsaases.

2010. aastal koostas Võru linn koos Võrumaa Omavalitsuste Liiduga jäätmekäitluskava. Võru linna territooriumil korraldavad jäätmekäitlust Ragn Sells AS (tava- ja ohtlike jäätmete käitlemine); Veolia Keskkonnateenused AS (tavajäätmete käitlemine); Epler&Lorenz AS (tava ja ohtlike jäätmete käitlemine); Kuusakoski AS (metallijäätmete käitlemine).

Muud keskkonnavalasid tegurid, nagu müra ja vibratsioon, ei mõjuta Võru linna suurel määral, kuna linna ei läbi suur transpordivahendite tulv ning Võru ei saa pidada ka tööstuslinnaks. Suuremad veokid, mis suunduvad piiripunktide poole, suunatakse linna-äärsetele maanteedele.

4.9 Kuriteod

Diagrammilt number 55 lähtub, et perioodil 2007–2011 on Võru linnas olnud kuritegusid tuhande inimese kohta vähem kui Valga linnas, mis oma elanike arvu ja suuruse poolest on Võru linnaga võrreldav. Mõlemad

linnad on viimase aasta andmete kohaselt oma

Diagramm nr 55. Kuritegude arv 1000 elaniku kohta Võru ja Valga linnas.
Allikas: Justiitsministeerium.

kuritegevust vähendanud. Võru linna kuritegude vähesus võib ühelt poolt tuleneda Võru linna poolt rakendatud turvameetmetest. Näiteks on linn strateegilistes kohtades osalt kaetud videokaameratega ning linn teeb tihedat koostööd kohaliku politseijaoskonnaga. Kuritegude vähenemisele ja ärahoidmisele on suuresti kaasa aidanud linnakodanike endi valvsus ja tähelepanelikkus. Näiteks toimib Võru linnas eraviisiline naabrivalve, mille abil teavitavad inimesed juba varakult politseid kuritegudest ning nende tekkeohust.

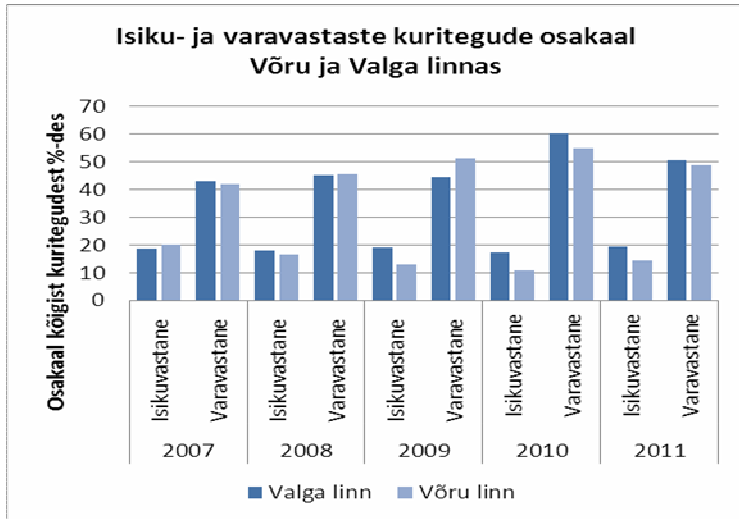

Diagramm nr 56. Isiku- ja varavastaste kuritegude osakaal Võru ja Valga linnas. Allikas: Justiitsministeerium

Nii Valga kui Võru linna puhul on enamik kuritegudest varavastased, mis tuleb välja ka diagrammilt number 56. Võrreldes Võru linna isiku- ja varavastaseid kuritegusid Valga linnaga, esineb Võru linnas vähem kuritegevust. See näitab, et Võru linn panustab kuritegevuse ennetamisse ja takistamisse rohkemal määral.

Üldiselt võib väita, et Võru linn on võrreldes Valga linnaga turvalisem, kuna Võrus esineb kuritegusid vähem. Turvalisem elukeskkond omakorda julgustab inimesi olema rohkem aktiivsem ning tegelema tegevustega, mis neile meeldivad.

4.10 Liikluskuriteod ja -õnnetused

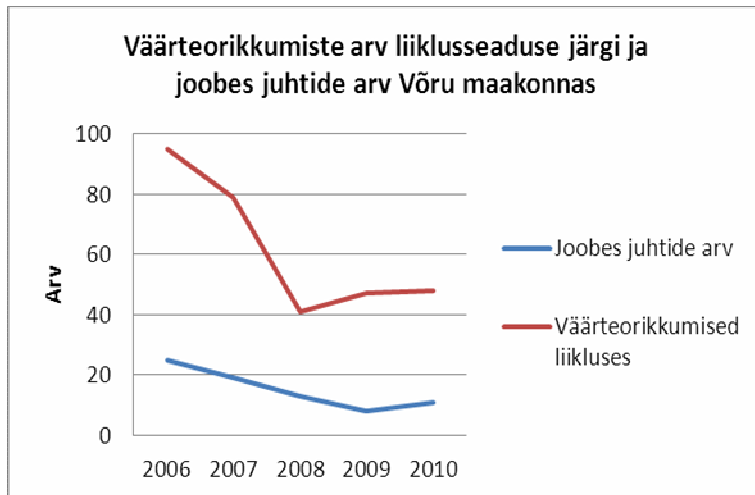

Diagramm nr 57. Väärteorikkumiste arv liiklusseaduse järgi ja joores juhtide arv Võru maakonnas. Allikas: Maanteeamet.

Liiklusseaduses reguleeritud väärteorikkumiste ja joores juhtide arv on Võru maakonnas vähenenud. Kui 2006. aastal esines Võru maakonna liikluses väärteorikkumisi peaaegu 100, siis viis aastat hiljem oli juhtumite arv poole võrra langenud. Samas on langustrend peatunud 2008. aastal, mil väärteorikkumised liikluses alustasid taas kasvu. Diagramm number 57 näitab, et joores juhtide arv on samuti läbinud eduka languse 2006. aastast 2009. aastani, pärast mida on joores juhtide arv taas tõusnud. See võib olla tingitud politseikontrolli vähenemisest, kuna majanduskriisi kärbete tulemusena vähendati politseipatrulle.

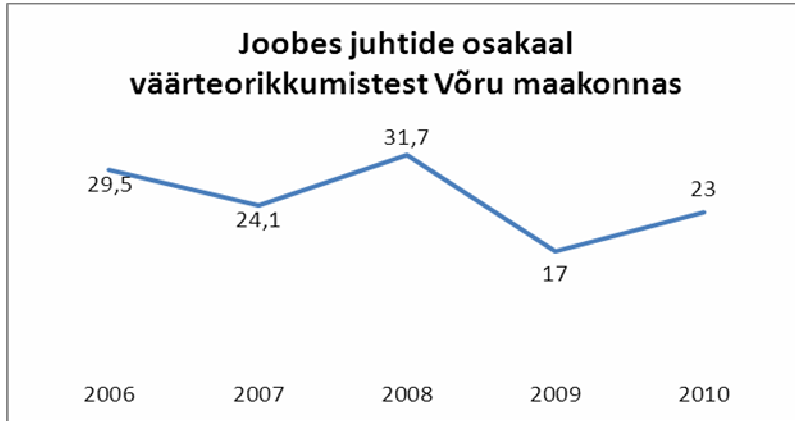

Diagramm nr 58. Joobes juhtide osakaal väärteorikkumistest Võru maakonnas. Allikas: Maanteeamet.

Joobes juhtide arv väärteorikkumistest on Võru maakonnas olnud ebastabiilne, kuid üldkokkuvõttes üsna kõrge. Diagrammist 58 lähtub, et kõige n-õ mustem aasta käsitletaval perioodil on olnud 2008. Sellele järgneval aastal on joobes juhtide arv langenud, kuid 2010. aastal

taas kasvanud. Joobes juhtide kõrge osakaal väärteorikkumistest Võru maakonnas võib olla tingitud inimeste hooletuse suurenemisest seoses vaba aja suurenemisega tööpuuduse tõttu, alkoholi liiga kerge kättesaadavus ning samuti politsei kontrolli vähenemisest.

4.11 Tulekahjud

Võru linnas on registreeritud tulekahjude arv perioodil 2007–2011 langenud, mida tõestab diagramm number 59. Sellest johtuvalt võib väita, et inimesed on hakanud rohkem panustama erinevatesse abivahenditesse, mis aitavad tulekahjude tekkimist vältida. Mõjukas roll antud käitumise juurutamisel

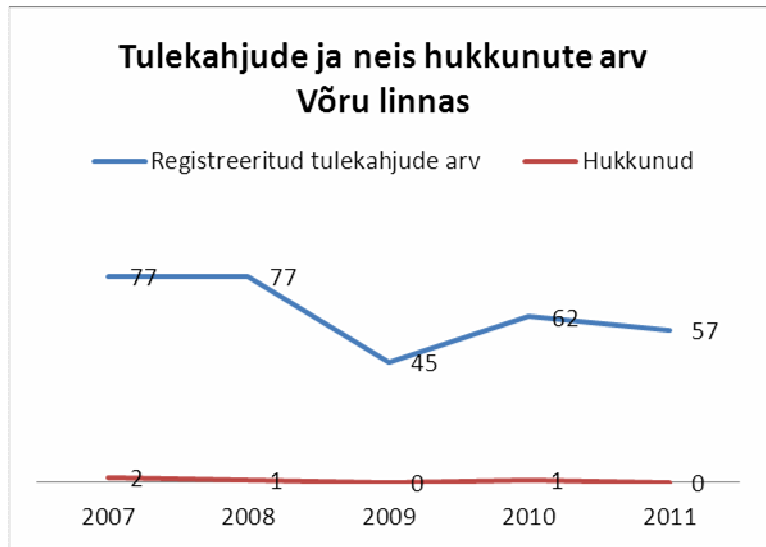

Diagramm nr 59. Tulekahjude ja neis hukkunute arv Võru linnas. Allikas: Päästeamet.

kodanikesse on kindlasti riiklikel kampaaniatel, näiteks

suitsuandurite kohustuslikuks muutmisel. Samuti on Päästeamet teinud hulga tööd erineva tulekahjusid ennetava info levitamisel.

Võru linnas toimunud tulekahjudes on hukkunute arv püsinud madal. Diagrammilt number 59 on näha, et suurema hukkunute arvuga aasta oli 2007. Viit aastat hõlmavasse perioodi mahub kaks

aastat, kus Võru linnas tules hukkunute arv oli null. Sellest võib järeldada, et inimesed on hakanud tuleohutusele järjest enam tähelepanu pöörama.

4.12 Alkoholi müüvad kauplused

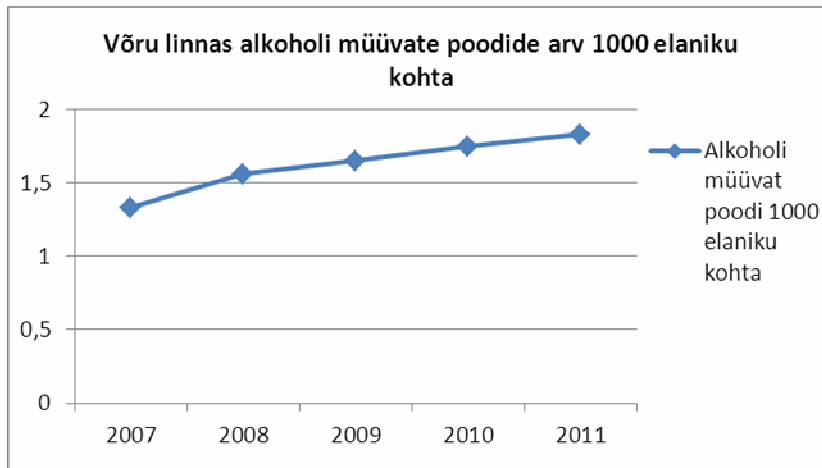

Diagramm 60. Võru linnas alkoholi müüvate poodide arv 1000 elaniku kohta. Allikas: Võru Linnavalitsus.

Võru linnas on perioodil 2007–2011 kasvanud poodide arv, mis omavad alkoholi müümiseks vajalikku luba. Käsitletaval perioodil on lisandunud kümme ettevõtet, kes on saanud linnalt loa alkoholi müümiseks. Diagrammilt number 60 on näha, et iga 1000 elaniku kohta on Võrus peaaegu kaks

alkoholi müügi loaga poodi. See trend võimaldab inimestel alkoholi märksa kergemini kätte saada ning seetõttu suureneb ka võimalus, et alaealised seda lihtsamini kätte saavad.

4.13 Kohaliku omavalitsuse alkoholipoliitika

Võru linn pole oma haldusterritooriumil väga tõsiselt alkoholipoliitikaga tegelenud. Võru linna avaliku korra eeskiri sätestab, et alaealistele on alkoholi müük ja tarvitamine üldhariduslike koolide pidudel ning teistel alaealistele korraldatavatel üritustel keelatud. Samuti keelab Võru linna avaliku korra eeskiri ilmselt alkoholijoobes inimestel avalikel üritustel osaleda.

Võru linna alkoholipoliitika on kõige enam mõjutatud riiklikust alkoholipoliitikast, mis kõige rangema sanktsioonina keelab alkoholi müügi kella 22.00–10.00. Lisaks sellele on Võru Linnavalikogu 18. veebruaril 2009. aastal vastu võtnud määruse „Alkoholise joogi jaemüügi müügikohtadele kitsenduste kehtestamine“. Antud määrus keelab alkoholsete jookide jaemüügi tanklates asuvates toitlustuskohtades.

Linnavõim on koostöös kohaliku politseijaoskonnaga läbi viinud alkoholsete jookide müümise kontrollimiseks ja takistamiseks kontrollreide alkoholi müügi loaga ettevõtetes. Kahjuks pole sellesisulised reidid sagedased, vaid pigem tehakse neid väga harva. Tavapäraselt on selliseid käike kajastatud ka kohalikus meedias.

4.14 Tööõnnetused

Tööõnnetuste arv Võru maakonnas on perioodil 2007–2011 vähenenud, mida tõestab ka diagramm number 61. Kui 2007. aastal oli maakonna piirides toimunud tööõnnetuste arv 79, siis viis aastat hiljem oli see number langenud 20 õnnetuse võrra. Sealjuures on käsitletaval perioodil tööõnnetuse tõttu surnud inimeste arv jäänud nulli juurde. Sellest

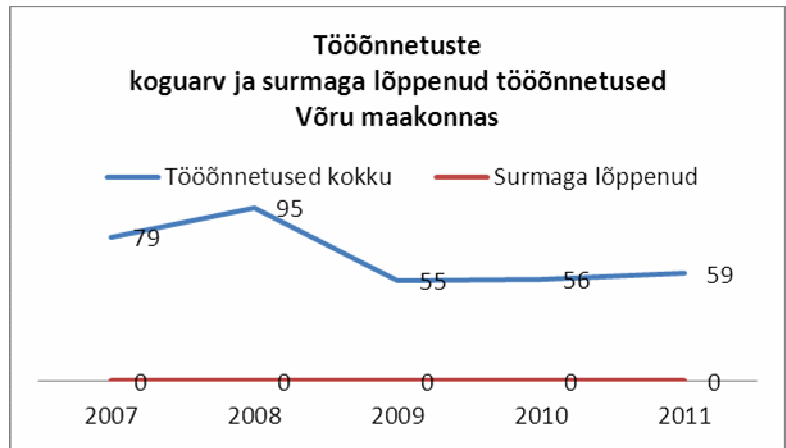

Diagramm nr 61. Tööõnnetuste koguarv ja surmaga lõppenud tööõnnetused Võru maakonnas. Allikas: Tööinspeksioon.

järeldub, et tööandjad on hakanud oma töötajate töökeskkonda rohkem investeerima, kuid ühtlasi ka seda, et aasta-aastalt registreeritakse suurema omakasu eesmärgil vähem tööõnnetusi.

V TERVISLIK ELUVIIS

5.1 Tervisealase teabe kättesaadavus

Võru linn levitab tervisealast teavet kõigi võimalike infokanalite kaudu, mis kuuluvad linna haldusalasse. Infot edastatakse näiteks Võru Linna Lehes, koduleheküljel ja Võru Linnavalitsuse infosaalis, valdkonda puudutavates allasutustes jagatakse tervisealaseid teabelehti. Tervisealast teabematerjali jagatakse ka valdkonda puudutavatel üritustel, kus Võru linn on esindatud.

5.2 Tervislikku eluviisi toetavad üritused paikkonnas

Võru linn pole aktiivne erinevate tervist edendavate ürituste korraldamisel, kuid aktiivselt toetatakse erinevaid sellealaseid algatusi. Ühena paljudest näidetest on Võru linn partneriks judoklubi REI poolt igal kevadel korraldataval spetsiaalsel maiturniiril, kus võistlevad ka väljastpoolt Eestit pärit noored judokad.

Võru linn korraldab tervislikku eluviise toetavaid üritusi, mille raames harrastatakse kepikõndi; ümber Tamula järve jooksu ja Väimela maanteejooksu, mis on ühtlasi kujunenud traditsioonilisteks spordiüritusteks ning mille distantsi pikkus lubab jõudu katsuda erineva sportliku tasemega inimestel; Võru linnapäevade raames korraldatakse nii maantee rattavõistlust, kui ka teatejooksu, mis on aasta-aastalt kujunenud aina populaarsemaks. Noorte kooliõpilaste seas propageerib Võru linn tervislikke eluviise üle aasta kevaditi toimuval Võru linna sõpruslinnade noorte spordimängudel, mis on osalejate seas väga populaarne ning algselt väike üritus on paisunud suureks, mis püüab nii meedia kui kohalike inimeste seas suurt huvi. Traditsiooniks on kujunenud Võru linna tervisetebepäev eakate päeval, mille eesmärk on levitada vanemate inimeste seas infot tervisest ja tervislikest eluviisidest. Regulaarselt korraldatakse Võru linnas ka tervisespordipäevakuid, mis on kogunud üha enam osalejaid ning mille eesmärk on propageerida tervisesporti ja tervislikke eluviise.

5.3 Subjekttiivne tervise enesehinnang

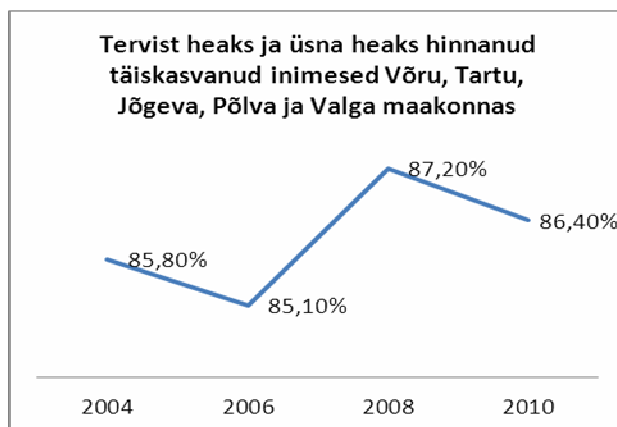

Diagramm nr 62. Tervist heaks või üsna heaks hinnanud täiskasvanud inimesed Võru, Tartu, Jõgeva, Põlva ja Valga maakonnas. Allikas: Tervise Arengu Instituut.

Võru, Põlva, Valga, Tartu ja Jõgeva maakonnas hindavad üsna paljud täiskasvanud oma tervist heaks või üsna heaks. Diagrammilt number 62 on näha, et oma tervist heaks ja üsna heaks pidavate täiskasvanute osakaal on aastate lõikes jäänud stabiilseks. Sellest järeldub, et inimesed peavad oma tervislikke eluviise piisavaks ega märka enda tervisliku seisundi juures vajakajäämisi.

5.4 Füüsiline aktiivsus

Võru, Tartu, Põlva, Valga ja Jõgeva maakonna täiskasvanute füüsiline aktiivsus on aastate jooksul kasvanud. See tähendab seda, et üha rohkem inimesi kasutab oma vaba aega tervisespordiga tegelemiseks ning teeb seda nädalas rohkem kui ühel korral. Diagrammilt 63 võib näha, et kuigi tervisespordi tegijate arv on Võru, Põlva,

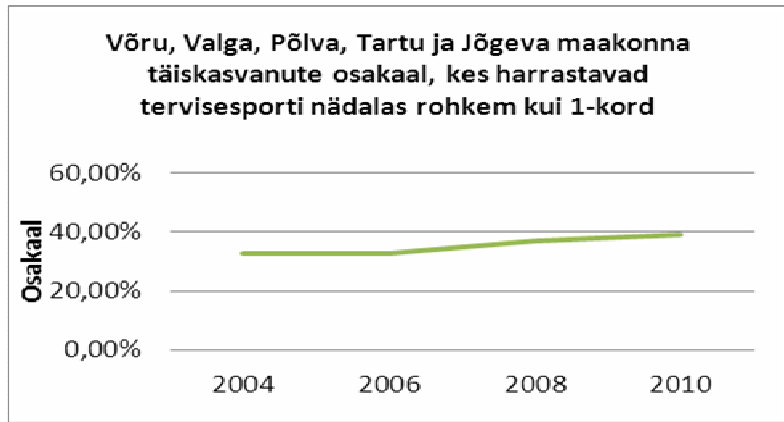

Diagramm nr 63. Võru, Valga, Põlva, Tartu ja Jõgeva maakonna täiskasvanute osakaal, kes harrastavad tervisesporti nädalas rohkem kui 1-kord. Allikas: Tervise Arengu Instituut.

Valga, Tartu ja Jõgeva maakonnas kasvanud, on nende osakaal jäänud siiski liiga madalaks. See võib ühe osana tuleneda inimeste ajapuudusest, et tervisespordiga tegeleda. Samas ka kohalike omavalitsuste kesistest võimalustest tagada korrapärane tervisespordi tegemiseks vajalik taristu.

5.5 Ülekaaluliste/rasvunute osakaal

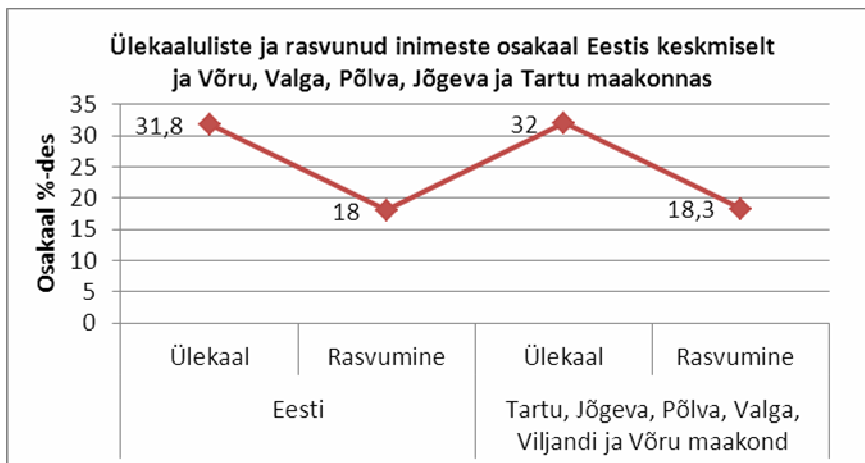

Diagramm nr 64. Ülekaaluliste ja rasvunud inimeste osakaal Eestis keskmiselt ja Võru, Valga, Põlva, Jõgeva ja Tartu maakonnas. Allikas: Tervise Arengu Instituut.

Rasvunute ja ülekaaluliste osakaal on Võru, Põlva, Valga, Jõgeva ja Tartu maakonnas Eesti keskmisega võrreldes sarnane, mida näitab ka diagramm number 64. Ülekaaluliste osakaal elanikkonnast on liiga suur, millest järeldub, et inimestel puudub huvi

lähtuda tervislikest eluviisidest. Seetõttu peab kohalik omavalitsus arvestama tulevikus suurenevate sotsiaalkuludega. Murettekitav on ka rasvunud inimeste arv, kes moodustavad Võru, Põlva, Valga,

Tartu ja Jõgeva maakonna elanikkonnas keskmiselt 18,3%-lise osakaalu. Täiskasvanute seas on rasvumine põhjustatud koolieas saamata jäänud tervisealase õpetuse tõttu, kuna veel hiljuti ei peetud tervislike eluviiside tutvustamist ja rahva seas juurutamist vajalikuks. Rasvunud ja ülekaaluliste inimeste kõrge osakaal juhib tähelepanu sellele, et riik, ning sealhulgas kohalik omavalitsus, peab probleemile rohkem tähelepanu pöörama ning aitama leida võimalusi selle ennetamiseks.

5.6 Alkoholi tarbimine

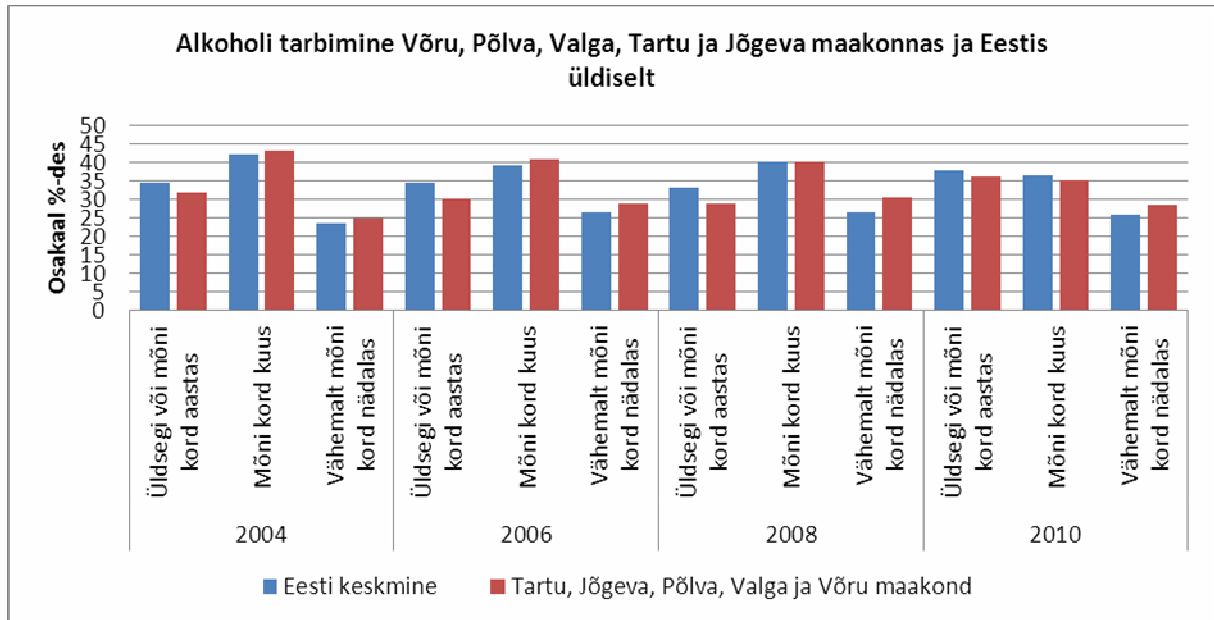

Diagramm nr 65. Alkoholi tarbimine Võru, Põlva, Valga, Tartu ja Jõgeva maakonnas ja Eestis ja üldiselt.
Allikas: Tervise Arengu Instituut.

Alkoholi tarbimise osakaal 16-aastaste ja vanemate inimeste seas on Võru, Valga, Põlva, Jõgeva ja Tartu maakonnas Eesti keskmisest kõrgem. Eriti paistab see diagrammis number 65 välja kategooriates, mis kirjeldavad sagedamat alkoholi tarbimist. Kuigi selle tendentsi kõrval on käsitletaval perioodil Võru, Põlva, Valga, Tartu ja Jõgeva maakonnas kasvanud inimeste osakaal, kes ei tarbi alkoholi üldse või teeb seda mõni kord aastas. Kokkuvõttes on alkoholi tarbivate inimeste osakaal liiga suur, mistõttu peab riik ja kohalik omavalitsus panustama rohkem alkoholi tarbimise ennetustööle. Antud piirkonnas võib alkoholismi põhjustada ka töötuse kõrge tase. Samuti võib sellest järeldada, et alkohol on inimestele liiga kergelt kättesaadav.

5.7 Suitsetamine

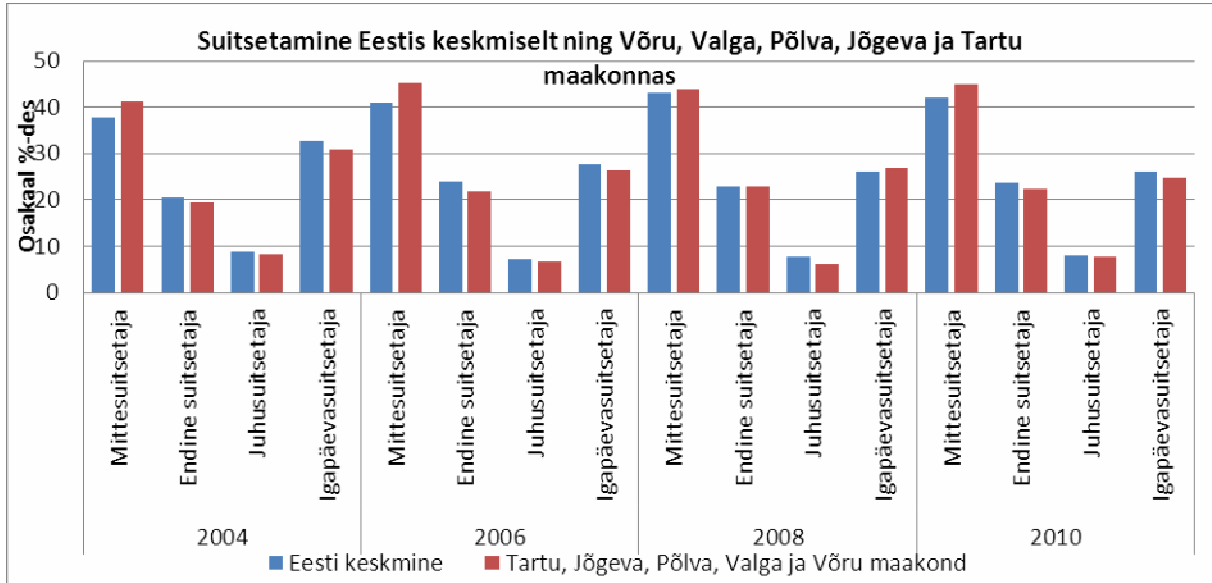
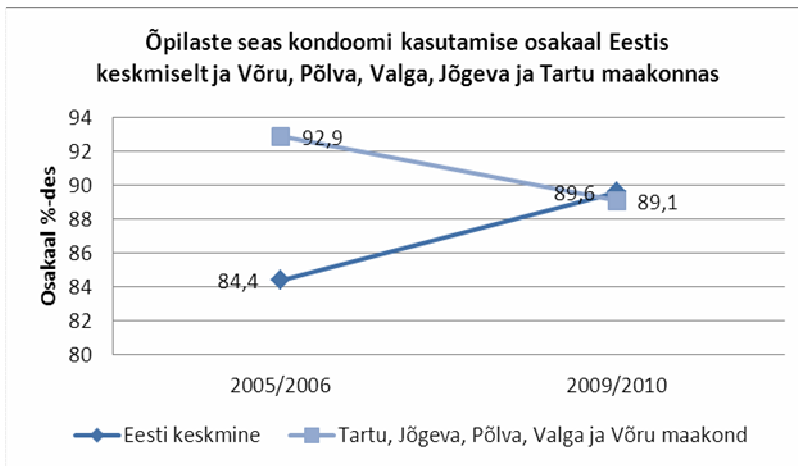

Diagramm nr 66. Suitsetamine Eestis keskmiselt ning Võru, Valga, Põlva, Jõgeva ja Tartu maakonnas. Allikas: Tervise Arengu Instituut.

Võru, Põlva, Valga, Jõgeva ja Tartu maakonnas on nende inimeste osakaal, kes on 16-aastased ja vanemad ning kes ei suitseta, Eesti keskmisest kõrgem. Diagrammilt number 66 lähtub, et viimaste osakaal on aasta-aastalt ka aina kasvanud. Samas on igapäevasuisetajate osakaal Võru, Põlva, Valga, Tartu ja Jõgeva maakonnas olnud kõrgem kui Eestis keskmiselt. Selle põhjus võib tuleneda ühelt poolt sigarettide lihtsast kättesaadavusest kui ka välispiiri piiri lähedusest tingitud odavate tubakatoodete ostmise.

5.8 Kondoomi kasutamine

Võru, Põlva, Valga, Jõgeva ja Tartu maakonna õpilaste seas on kondoomi kasutamine suguühenduses vähenenud. Kui 2005/2006 aastal tegi seda 92,9% suguühenduses olnud õpilastest, siis 2009/2010 aastal kasutas kondoomi 89,6%

Diagramm number 67. Õpilaste seas kondoomi kasutamine Eestis keskmiselt ja Võru, Põlva, Valga, Jõgeva ja Tartu maakonnas. Allikas: Tervise Arengu Instituut.

suguühenduses olnud noortest. Samas on Eesti keskmine osakaal õpilaste poolt kondoomi kasutamises suguühenduses vaadeldaval perioodil kasvanud. Diagramm number 67 näitab, et võttes arvesse perioodid 2005/06 ja 2009/10 on see osakaal kasvanud 84,4%-lt 89,1%-le. See, et Võru, Valga, Põlva, Jõgeva ja Tartu maakonnas on noorte kondoomi kasutamine suguühenduses kulgenud langevas trendis, näitab, et noorte seksuaalkäitumine on muutunud hoolimatuks. Seetõttu võib seksuaalhaigustesse nakatunud noorte arv tulevikus kasvada.

VI TERVISETEENUSED

6.1 Tervishoiuteenused

Võru linna teenindab Lõuna-Eesti Haigla AS, mis asub Võru valla territooriumil. Haiglas, mis pakub tervishoiu- ja sotsiaalhoolekande teenuseid, töötab 400 inimest. Lõuna-Eesti Haigla AS osutab eriarstiabi 17 ambulatoorsel ja 9 statsionaarsel arstierialal. Statsionaaris on avatud 167 aktiivravi voodit, 30 hooldusravivoodit ja 46 üldhooldekodu kohta. Samas asub ka seitsme kohaga päevastatsionaar ja ajakohane Taastusravi Keskus. Lõuna-Eesti Haigla AS kindlustab ööpäevaringse kiirabi teenuse kahe brigaadiga. Eraldi hoones asub MTÜ Lõuna-Eesti Erihooldusteenuste Keskus, mis haigla peahoones pakub toetatud elamise teenust.

Lõuna-Eesti Haigla AS-is osutatakse kõiki üldhaiglas nõutud (üldkirurgia, sisehaigused ja erakorralise meditsiini teenused) ja lubatud (günekoloogia-sünnitusabi ja lastehaigused) ambulatoorseid ja statsionaarseid teenuseid. Lubatud erisusena (kui on täidetud nõutavad tingimused, Sotsiaalministeeriumi nõusolek, Haigekassa on nõus tasuma) osutatakse: psühhiaatria statsionaarseid ja ambulatoorseid teenuseid; taastusravi ja füsiaatria ambulatoorseid ja statsionaarseid teenused; hooldusravi teenuseid.

Võru linnas osutatakse ambulatoorset eriarstiabi Lõuna-Eesti Haiglas Kubijal ja haigla ambulatoorses osakonnas 14 erialal ning AS-is PMA (günekoloogia ja silmahaigused). Psühhiaatrilist ambulatoorset eriarstiabi osutavad lisaks Lõuna-Eesti AS-ile psühhiaater Õie Vahing FIE ja Jaansonil Psühhiaatriakeskus. Päevakirurgilist oftalmoloogilist ja ambulatoorset abi pakub OÜ OFTOP. Tartu Ülikooli Kliinikum teostab neerupuudulikkusega inimeste hemodialüüsravi, Pintmann Grupp OÜ tegeleb unehäirete diagnoosimise ja raviga.

Võru linnas tegutseb kuus perearstikeskust: OÜ Võru Arst, OÜ Kesklinna Perearstikeskus, Perearst Aigi Märdin OÜ, Perearst Marje Toom OÜ, FIE Perearst Margit Kõivomägi, FIE Perearst Kaja Kasak, kust Võru linlased saavad vajadusel professionaalset tervishoiuteenust taotleda.

Võru linnas on viis erinevat hambaraviteenuse osutamise kohta: Liivand Hambaravi OÜ, Kesklinna Hambaarstid OÜ, PMA AS, L. Kindsigo Hambaravi OÜ, Diakoonia Hambaravi OÜ. Lisaks sellele on Võru linlastel võimalik pöörduda hambaravi esmaabi saamiseks Tartusse, Tartu Ülikooli Kliinikumi Stomatoloogia Polikliinikusse. Mitmekesine hambaraviteenuste pakkujate arv tagab võrulastele kvaliteetse ja mitmekülgse hambaraviteenuse ning võimaldab inimestel valida hambaraviteenuste seast välja just neile sobiv.

Koolitervishoiuteenusega on hõlmatud kõik Võru linna koolid. Koolides pakub koolitervishoiuteenust OÜ Tugikoda, kus töötab üks lastearst ja kolm pikaajalise staažiga kooliõde. Osades Võru linna lasteaedades on tervishoiutöötaja.

Võru linnas on seitse erinevat apteeki, mille teenuseid ja kaupu on linlastel võimalik kasutada. Apteegid asuvad enamuses Võru kesklinnas, ja on esindatud ka suuremate raviasutuste juures.

Koduõendusteenus on Võru linnas kättesaadav seda vajavatele Võru linna elanikele Lõuna-Eesti haigla vahendusel.

Töötervishoiuteenust pakub Medcover Eesti Võru Keskus või ostavad ettevõtted seda ise sisse endale sobivast ettevõttest.

Ämmaemandateenus on Võru linnas olemas Lõuna-Eesti Haigla AS juures, mis on avatud kõigile teenust vajavatele tulevastele emadele.

6.2 Nõustamisteenuste kättesaadavus

Tööleasumise nõustamine: Koostööd tehakse eri asutustega, näiteks Eesti Töötukassaga, et inimesed nõustamise abil tööle rakenduksid või nende konkurentsivõime tööturul suureneks.

Psühholoogiline nõustamine: psühholoogiline nõustamine on kättesaadav Lõuna-Eesti Haigla AS-is perearsti saatekirja alusel. Teenust pakub projektipõhiselt ka Võrumaa Õppenõustamiskeskus.

Seksuaalnõustamine: Lõuna-Eesti Haigla AS-is asub 2012. aasta aprillis avatud HIV nõustamis- ja testimisteenuse kabinet, kus pakutakse ka üldist seksuaalnõustamisteenust.

Eripedagoogilist, logopeedilist ja sotsiaalpedagoogilist nõustamist pakub projektipõhiselt Võrumaa Õppenõustamiskeskus. Sellele lisaks tegutseb Võrumaa Õppenõustamiskeskuse juures karjäärinõustamine (Rajaleidja).

Suitsetamisest loobumise nõustamise teenust pakub Lõuna-Eesti Haigla nii Kubijal kui Võru linnas. Koolituse on läbinud ja sellega tegelevad osa perearste, koolimeedikuid ja -psühholooge.

Sõltuvusprobleemidega inimestele ja nende pereliikmetele pakub nõustamist A-kabinet, mis pakub psühhiaatriaõe teenust kaks tundi nädalas. Valdavalt vajavad teenust alkoholiprobleemiga kliendid ning kliendid, kes soovivad loobuda suitsetamisest või uimastiprobleemidest. A-kabineti tegevus on olnud projektipõhine. Esimesena vabariigis alustas 2008. aastal tööd Pereklubi alkoholiprobleemidega inimeste pereliikmetele. Keskmiselt tehakse aastas tööd 5–6 perega. Statsionaarset ravi sõltuvusprobleemidega inimestele pakub Lõuna–Eesti Haigla psühhiaatriaosakond.

Tartu Vangla Kriminaalhooldusosakonna Võru talitus teostab järelvalvet ennetähtaegselt vanglast vabastatute ja tingimisi karistatute üle ning pakub vastavat nõustamisteenust. Kuni 2009. aastani suurenes teenuse maht kuni 350 hooldatavani, alates 2009 langes hoolealuste arv 230ni.

Ohvriabi teenus pakub avalik-õiguslikku nõustamisteenust kuriteo ohvriks langenutele, emotsionaalset tuge ja informatsiooni erinevatest abi saamise võimalustest.

Töötukassa Võru büroo pakub psühholoogilist nõustamist töötutele.

Võrumaa Naiste Varjupaik pakub kriisiabi, sotsiaalnõustamist ja psühholoogilist nõustamist ning juriidilist konsultatsiooni õiguskaitse, abielulahutuse ja lastekaitse küsimustes.

VII TERVISEPROFIILIST TULENEVAD TEGEVUSSUUNAD VÕRU LINNAS

7.1 Eesmärgid

Tervislike eluviisidega ja kõrge elukvaliteediga elanikkond

Võru linna elanikkond on tervislike eluviisidega, kes hoolib oma tervisest ning laseb seda regulaarselt kontrollida. Peetakse lugu aktiivsest elustiilist ning tegeletakse tervisespordiga. Inimesed on tervisega seonduvast hästi informeeritud ning teadlikud. Samuti on terviseteenused inimestele kättesaadavad.

Kvaliteetne avalik teenus

Võru linna tervishoid, haridus ja sotsiaal- ning noorsootöö on kõrge kvaliteediga ning rahuldavad maksimaalsel määral linlaste vajadused. Avalikud teenused on kõigile kättesaadavad, mis parandab kohalikku elukeskkonda. Võru linn panustab elukeskkonna turvalisusse, mis kasvatab linna atraktiivsust.

Atraktiivne elupaik võimalikult erinevate huvidega inimestele

Võru linn loob erinevate vaba aja veetmise võimaluste arendamisega elanikele võimalusi leida endale sobivad huvialad, et inimestel oleks vaba aeg väärtuslikult sisustatud. Rohkete vaba aja veetmise võimaluste olemasolu muudab Võru linna atraktiivseks ka inimestele teistest piirkondadest ning võimaldab inimestel rohkemal määral oma tervise eest hoolt kanda.

Innovatiivne elukeskkond

Võru linn on korrastatud taristuga ning linna üldise välisilme eest on vajalikul tasemel hoolitsetud. Panustatakse ettevõtluse ja ettevõtlikkuse arengusse Võru linnas, mis loob inimestele rohkem võimalusi sobiva töö leidmiseks või aluspinna töökohtade tekitamiseks. Mugav elukeskkond võimaldab tegeleda erinevate huvialadega ning linn on mugavalt ühendatud kaugemate piirkondadega.

7.2 Probleemid, eesmärgid ja lahendused

7.2.1 Sotsiaalne sidusus ja võrdsed võimalused

Võru linnas on elanike informeeritus tervise ja sellega seonduva kohta ebapiisav. Linna veebilehelt leiab informatsiooni sotsiaalteenuste ja tervist puudutavate ürituste kohta, kuid kohati on info koduleheküljelt raskesti leitav ning esitatud liiga segaselt.

VÕRU LINNA TERVISEPROFIIL

Võru linnas on palju huviringe, kuid nende omavaheline koostöö on vähene. Seetõttu on tulevikus olemasoleva olukorra parandamiseks vaja sisukate ümarlaudade korraldamist, et huvihariduse võimalused selgemalt kaardistada ja leida võimalikke koostöövorme erinevate huviringide vahel.

Kuna Võru linnas on puuetega ja töötute inimeste arv linna kogurahvastikust kaalukas, peab linn tulevikus pöörama laiemat tähelepanu mõlema grupi integreerumisele ühiskonda ning aitama neil leida võimalusi töö tegemiseks.

Tuleb tagada ratastoolis inimeste pääs ühiskondlikesse hoonetesse.

Oluline on kaasata linlased heaolu parandamisse. Paljud kohalikud probleemid on lahendatavad, kui linlastel oleks enam initsiatiivi nende lahenduste leidmiseks.

Jätkata tuleb Noortekogu tegevuse toetamist, mis esindab linna noorte huve ning on nõuandjaks ka linna volikogu tegevusele.

EESMÄRK: Elanikkonna informeerituse parem tagamine
TEGEVUS
Perioodiline tervise ja sellega seotud teenuste ning sotsiaalse sidususe teemaline lisaleht Võru Linna Lehe vahel.
Linna koduleheküljel operatiivse infovoog tagamine ning täiendamine tervise ja sellega seonduva ning sotsiaalse sidususega seotud teemadega.
Tervist ja tervislikke eluviise käsitleva informatsiooni kättesaadavuse parandamine brošüüride jagamise abil erinevatel avalikel üritustel ja kohtades.
Tervisealase informatsiooniga stendide koostamine ja paigutamine linna terviserajatiste lähedusse.
Võru linnas avalduvate vaba aja veetmise võimaluste laiem tutvustamine läbi erinevate infokanalite nii kohalikele kui väljaspool linna territooriumi.
Inimeste teavitamine nõustamisteenuste olemasolust.
EESMÄRK: Sotsiaalhoolekande teenuste ja infrastruktuuri arendamine
TEGEVUS
Pensionäride päevakeskuse tegevuse toetamine ja uute tegevussuundade väljaarendamine.
Nöörimaa Tugikodu teenuste arendamine.

VÕRU LINNA TERVISEPROFIIL

Hooldusperekondade koolituse organiseerimine.
Sotsiaalabi andmise korra regulaarne täiustamine.
Hooldekodukohtade arvu suurendamine. Pansionaadi loomise toetamine.
Eelduste loomine tööturule integreerumiseks.
Puuetega inimeste tööhõivesse kaasamise toetamine.
AA-liikumise ja perekлубi tegevuse toetamine.
Pikaajaliste töötute sotsiaalse rehabilitatsiooni toetamine.
Avahooldusteenuse ja puuetega inimestele suunatud teenuste laiendamine (isikliku abistaja ja tugiisikuteenuse edasiarendamine).
Sotsiaalsete toetuste ja teenuste süsteemi muutmine paindlikumaks ja individikesksemaks.
EESMÄRK: Sotsiaalvaldkonna töötajate võimekuse arendamine
TEGEVUS
Sotsiaaltöötajate koolitamine.
Tunnustussüsteemi väljaarendamine.
EESMÄRK: Kogukondade sidususe suurendamine
TEGEVUS
Naabrivalve võimaluste ja vajalikkuse tutvustamine huvigruppidele.
Vabatahtlike rakendamine erinevates tegevustes.
Kolmandas sektoris tegutsevate ühingute toetamine ja selleks vajaliku toetussüsteemi väljatöötamine.
Osalemine Tervislike Linnade Liikumise võrgustiku töös.
EESMÄRK: Linnas toimuva huvitegevuse edendamine
TEGEVUS
Huvitegevust pakkuvatele ühingutele ümarlaudade korraldamine, et tagada nende parem koostöö.
Külalislektorite kaasamine huvitegevust pakkuvate ühingute töösse.
EESMÄRK: Kaasatuse suurendamine linnaelu edendamisel
TEGEVUS
Panustamine Võru Linna Noortekogu koolitamisega ja nende poolt korraldatavatesse üritustesse.
Linna tervisenõukogu arenduskoolitused ja nõukogu iseseisvus ja aktiivsus valdkonda puudutavate probleemide lahendamisel.

7.2.2 Laste ja noorte tervislik ja turvaline areng

VÕRU LINNA TERVISEPROFIIL

Lapsi tuleb senisest enam teavitada tervislikust arengust ja elustiilist, kuna terviseprofiili koostamisel selgus laste sellealane puudulik teave. Laste sattumist sõltuvusainete küttesse tuleb takistada, kuna üha suurem osa tarvitab erinevaid sõltuvusaineid regulaarselt. Noortele tuleb teadvustada tervislike eluviiside kasulikkust, et see kujuneks edaspidiselt nende eluviisiks. Prioriteediks peab kujunema lapsevanemate teadlikkuse kasv lapse arengu osas, mis hõlmab nende nõustamist spetsialistide, nagu pereõdede, haridustöötajate ja sotsiaaltöötajate, poolt. Sealjuures on tähtis lastele tagada regulaarne tervisekontroll.

Võru linn peab jätkama Võru Noortekeskuse toetamist, kuna noortekeskus tegeleb laste arengut puudutava temaatikaga ning aitab sellele kaasa. Võru Noortekeskus pakub ka erinevaid nõustamisteenuseid ning kutsub enda juurde noortele rääkima oma ala spetsialiste.

Ennetada tuleb ka lastel vigastuste tekkimist ning vägivalda laste seas: füüsiline turvalisus, turvavahendite kasutamine, liiklusohutus, ohutus sportimisel, et takistada hilisemate probleemide ja tagajärgede tekkimist.

Oluline on tegelemine lastega, kel on puudus vanemlikust hoolitsusest või kes on jäetud hooletusse, kuna vanemad käivad kaugel tööl, mis on Võru linna piirkonnas üpris levinud. Edasi tuleb arendada ka nõustamisteenuseid peredele.

Võru linna koolides ja lasteaedades tuleb ka edaspidi tagada tugiteenuste olemasolu, et vastavates asutustes oleks olemas logopeed, psühholoog, tervishoiutöötaja, sotsiaaltöötaja ning liikumisõpetaja. Teenused peaksid olema võimaldatud seaduses ettenähtud mahu.

EESMÄRK: Alkoholi ja tubaka tarbimise vähendamine
TEGEVUS
Osalemine rahvastiku tervise arengukava tegevuskava poolt ettenähtud tegevustes, et vähendada noorte alkoholi ja tubaka tarbimist.
Koostöö edendamine kohaliku politseijaoskonnaga koolinoorte teavitamisel alkoholi ja tubaka kahjulikkusest.
EESMÄRK: noorte tervisekasvatuse edendamine
TEGEVUS
Rahvaspordiürituste korraldamine, mis on suunatud nooremale kontingendile.

VÕRU LINNA TERVISEPROFIIL

Tervishoiuteenuse tagamine lasteaedades.
Tervisekasvatus koolides ja lasteaedades.
Ümarlauad noortega ning terviseteadlikkust kasvatavate ürituste ja konkursside korraldamine noortele.
Tervisekäitumise uuringute läbiviimine noorte seas.
Kooli tervishoiuteenuse arendamine, sealhulgas koostöö edendamine perearstide ja kooli tervishoiutöötajate vahel.
Noorte teadlikkuse tagamine sõltuvusainetest, seksuaalkäitumisest, tervislikust toitumisest ning liikumise vajadusest.
EESMÄRK: Suurendada laste võimalusi saada kvaliteetset huviharidust
TEGEVUS
Noortekeskuse tegevuse toetamine ning selle teenuste ja personali arendamine.
Uute huviringide tegevuse soodustamine.
Tasuta nõustamisteenuse jätkamine lastele ja peredele.
Huviharidust pakkuvate asutuste koostöövõrgustiku loomine.
Huvitegevuseks vajalike ruumide, võimaluste ja vahendite tagamine.
Võru linna õpilasmaleva tegevuse toetamine.
EESMÄRK: Lastele ja noortele turvalisema keskkonna loomine
TEGEVUS
Riskianalüüsi läbiviimine lasteasutuste ja mänguväljakute läheduses.
Lastevanemate kaasamine ohtlike kohtade leidmisel ja likvideerimisel.
Olemasolevate mänguväljakute parandamine ja uute turvaliste mänguväljakute rajamine.

7.2.3 Tervislik elu-, õpi- ja töökeskkond

Võru linnas tuleb arendada ja edendada tervisedenduslike võrgustike tööd, mis teavitaksid varakult inimesi haigusohtudest, mis neid statistika kohaselt kõige sagedamini võivad tabada, nt veresoonkonnahaigused, pahaloomulised kasvajad, seksuaalhaigused.

Tagada tuleb, et Võru linnas oleks linlastele ohutu ja tervist toetav väliskeskkond (puhas õhk ja vesi, standarditele vastav jäätmekäitlus ja kanalisatsioon, tolmuwabad teed, normidele vastav müratase, linlaste vajadusi rahuldav ühistransport).

Võru linna kõnni- ja sõiduteed vajavad tähelepanu, mis lahendaks probleemid tänavalgustusega ning teehooldusega. Tuleb tagada ratastoolis inimeste pääs ühiskondlikesse hoonetesse. Linn vajab arvukamalt mänguattraksioone ning sealjuures tuleks tagada olemasolevate mänguväljakute turvalisus ning vajadusel need rekonstrueerida. Tähelepanuta ei saa jätta erinevate teabepäevade korraldamist vastavale auditooriumile, et parandada tervishoidu, tervisekäitumist ja eluviisi puudutavaid harjumusi, ning teha teavitustööd seoses liiklusohutusega.

EESMÄRK: Tervisedenduslike ühenduste liikmelisuse suurendamine
TEGEVUS
Tervisedendust puudutavate teemade mahukam ja põhjalikum käsitus linna tervisenõukogus.
Tervisedenduslike koolituste korraldamine koolide, lasteaedade ja ettevõtete töötajatele.
EESMÄRK: Ohutuse tagamine linna territooriumil
TEGEVUS
Õppeliiklusväljakute arendamine ja nende tegevuse toetamine.
Ohutuspäevade korraldamine linlastele.
Uue tänavalgustuse rajamine linna territooriumil ja olemasoleva rekonstrueerimine.
EESMÄRK: Kuritegevuse vähendamine linnas
TEGEVUS
Linna strateegiliste kohtade tagamine korralike turvakaameratega.
Alkoholipoliitika karmistamine linna territooriumil: järelevalve tõhustamine ja seaduskuuleka käitumise jaoks meetmete väljatöötamine.
Koostöö kohaliku politseijaoskonnaga, et ennetada noorte kuritegevust.

7.2.4 Tervislik eluviis

Võru linna üheks suuremaks probleemiks on täiskasvanute ja laste riskikäitumine, alkoholi liigtarvitamine, suitsetamine, vähene liikumisaktiivsus ja ülekaal. Olukorra parandamiseks peab inimesi rohkemal määral teavitama eelmainitud käitumise tagajärgedest ning korraldama ennetustööd.

Linnas korraldatavatest tervisesporti propageerivatest üritustest ja kampaaniatest võetakse linnakodanike poolt kesiselt osa. Selleks, et inimeste aktiivust suurendada, tuleb investeerida

tulevikus rohkem tervisespordi infrastruktuuri rajamise ning korraldada parem teavitustöö. Võru linna erinevad spordiklubid peaksid tegema ka enam koostööd, et üheskoos ja jõulisemalt propageerida tervislikke eluviise ning võimalusi sellest osa saamiseks.

EESMÄRK: Riskikäitumise vähendamine
TEGEVUS
Tervisalase küsitluse korraldamine linlaste tervislikust seisundist ja käitumisest ülevaate saamiseks.
Rahvatervise ürituste läbiviimine ja uute korraldamine.
Regulaarne rahva tervise mõõtmise korraldamine erinevate ürituste raames.
EESMÄRK: Tervislike eluviiside edendamiseks vajaliku keskkonna arendamine.
TEGEVUS
Sportimisvõimaluste kaardistamine ja asjakohase info võimalikult laialdane levitamine.
Uute matka-, tervise- ja suusaradade loomine ja hooldamine.
Olemasolevate kergliiklusteede hooldamine ja valgustuse tagamine ning uute rajamine ning kergliiklustee võrgustiku arendamine linna territooriumil.
Puhkealadel erinevate tervist propageerivate ürituste korraldamine.
Olemasolevate puhkealade ja ujumiskohtade arendamine. Aastaringse valve tagamine linna veekogude läheduses.
Alkoholi ja tubaka kahjulikkust rõhutavate võistluste korraldamine koolinoortele.

7.2.5 Tervishoiusüsteemi areng

Lõuna-Eesti haigla poolt pakutavate teenuste kvaliteeti on vaja parandada, kuna teenuse saajad pole sellega rahul. Leida tuleks võimalusi haigla personali laiendamiseks ning arendada tuleks uusi teenuseid Lõuna-Eesti haiglas, nagu spordimediitsiin ja töötervishoid. Samuti tuleks panustada enam koostööle Tartu Ülikooli kliinikumiga.

Inimeste teavitust profülaktilise kontrolli vajalikkusest tuleb parandada, et ennetada krooniliste haiguste tekkimist. Inimeste hiline teavitus toob lisakulud sotsiaalvaldkonnas.

Renoveerida tuleb olemasolevad tervishoiuasutuste ruumid, et tagada nii patsientidele kui ka töötajatele parem keskkond raviteenuse saamiseks ja osutamiseks. See tõstab ühe osana teenuste kvaliteeti ja suurendab abivajajate pöördumist asutusse.

EESMÄRK: Tervise teenuste kättesaadavuse parandamine
TEGEVUS
Piirkonnas töötervishoiuarsti ja spordiarsti teenuste tagamine.
Üleskutse arstide poolt, mis tagab inimeste visiidi doktorite juurde profülaktiliseks kontrolliks.
Infobaasi korraldamine eriarstide kohta.
Küsitluse korraldamine arstiabi kättesaadavust ja kvaliteeti puudutava teabe saamiseks.
EESMÄRK: Uute tervise teenuste väljaarendamine
TEGEVUS
Laiendatud perearstikeskuse väljaarendamine.
Nõustamiskeskuse töö arendamine selle tegevuse projektipõhisuse vähendamiseks.
Tervisliku toitumise ja liikumise nõustamisteenuse pakkumine ja väljaarendamine.

KOKKUVÕTE

Võru linn on Võru maakonna keskus, kus 2012. aasta seisuga elab natuke alla 14 000 inimese. Strateegiliselt asub Võru linn heas kohas, kuna kahe riigi piirid, Venemaa ja Läti, on lähedal, mis soodustab transiidivedusid ning turismi. Maakonnakeskusena on Võrul suur mõju terviklikule maakonnale, kuna linna on koondunud elama suur osa maakonna rahvastikust ning suuremad koolid ja ettevõtted tegutsevad just Võru linnas. Osalt maakonnakeskuse staatusest tingituna on Võru linnas tagatud kõik vajalikud hüved ja teenused: kaubandus-, tervishoiu-, haridusvõrk jne. Omavalitsus on arvestaval määral panustanud ka taristusse, haridusse, sealhulgas huviharidusse ning sotsiaalhoolekandeteenustesse.

Demograafilises mõistes on laste sündide trend Võru linnas aasta-aastalt paranenud, kuid linna loomulik iive on jäänud siiski negatiivseks. Selle pealmisi põhjuseid on linna vananev rahvastik, mistõttu suremus on Eesti keskmisest kõrgem.

Arvestades käesolevas terviseprofiielis sisalduvaid andmeid, on Võru linna näol tegemist eduka ja areneva linnaga. Aina tõsisemalt on hakatud suhtuma võimaluste loomisesse, mis parandaks linlaste tervislikke harjumusi ning võimaldaks Võru linna külastada ka teistel tervisespordihuvilistel. Võru murekohaks on just linlaste eluviisid, kuna alkoholi ja tubakatoodete tarbimine ning kesised toitumisharjumused on Eesti keskmiste näitajatega võrreldes üsna kõrged. Lisaks sellele on linn pööranud rohkem tähelepanu ka tööhõivet puudutavatele probleemidele, kuna linnas on töötuse tase Eesti keskmisega võrreldes kõrge.

Terviseprofiiili ülesanne on välja tuua Võru linna kitsaskohad ning leida neile võimalikud lahendused. Kokkuvõttes võib väita, et antud dokument täitis ülesande. Profiili koostamise protsess tõi ühise laua taha erinevate valdkondade spetsialistid, kelle abil kaardistati Võru linna olukord ning kelle arutluste tulemustena seati tulevikuks eesmärgid. Terviseprofiiili võib Võru linna jaoks pidada peegliks, millest peegeldub linna tänane olukord, et luua vundament olukorra parandamiseks eelseisvateks aastateks

TÄNUD

Anne Vahtla
Eve Breidaks
Eve Tšegurov
Hegri Narusk
Inge Tolga
Katrín Jõesaar
Kersti Kattai
Kristi Aavakivi
Mare Udras
Marianne Mett
Marje Ossip
Peep Poltimäe
Risto Aim
Sirje Randver
Terje Moisto
Tiina Hallimäe
Virgu Treimut